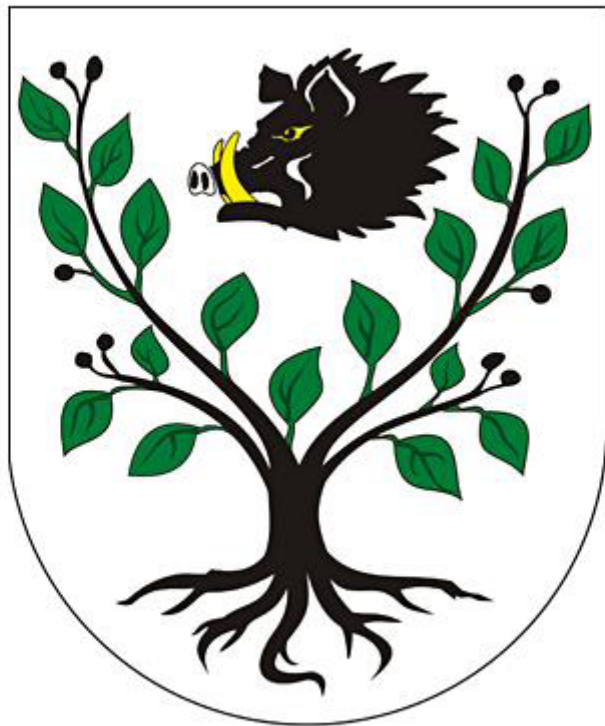

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRUSZYNA

na lata 2014–2020

Kruszyna 2014

OPRACOWANIE:
URZĄD GMINY KRUSZYNA

WSPÓŁPRACA:
KS DORADZTWO – SZKOLENIA I DORADZTWO KRZYSZTOF ŚLUSARSKI
UL. JANA KILIŃSKIEGO 2 LOK. 10, 56-400 OLEŚNICA

URZĄD GMINY KRUSZYNA | UL. KMICICA 5, 42-282 KRUSZYNA
tel. 34 320 20 03, fax: 34 320 20 54, e-mail: ug@kruszyna.pl

WSTĘP

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRUSZYNA to najważniejszy dokument programowy, w oparciu o który samorząd realizuje obowiązek prowadzenia polityki rozwoju lokalnego. W obliczu nowej perspektywy budżetowania środków unijnych, która generuje zmiany w możliwościach finansowania działań rozwojowych, a także faktu, iż raz sformułowane strategie należy systematycznie dostosowywać do stale zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych, oddajemy w Państwa ręce dokument nowej strategii rozwoju, której głównym celem jest stworzenie realnych podstaw planu rozwoju Gminy Kruszyna w okresie 2014–2020.

Aktualna *Strategia Rozwoju Gminy Kruszyna* została sporządzona w oparciu o perspektywę wizji regionu w 2020 roku, podkreślając jego specyfikę i wskazując na indywidualne rozwiązania, odpowiednie do jego charakterystyki, wyzwań i potrzeb. Przedłożona strategia będzie zatem dokumentem pomocnym przy realizacji wyznaczonych długookresowych kierunków rozwoju regionu, dążeniu do osiągnięcia najważniejszych celów i kierunków działania uprzednio przyjętych do realizacji w granicach gminy Kruszyna w wyznaczonym okresie siedmiu lat, a także skutecznym i efektywnym zarządzaniu gminą z punktu wielopoziomowego jej rozwoju. Niemniej jednak jest to dokument programowy, który określa cele rozwoju i stwarza ramy dla przyszłych projektów, ale nie wskazuje precyzyjnie, co i z jakich środków zostanie zrealizowane. Takie podejście zgodne jest z zasadami przygotowywania dokumentów strategicznych, w których wskazuje się wyłącznie kluczowe obszary interwencji i budowania przewag. Natomiast w celu wskazania szczegółowych zadań do realizacji ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie oraz źródeł finansowania należy stworzyć właściwe dokumenty wykonawcze.

Prezentowany dokument pomyślnie przeszedł proces konsultacji społecznych, które odbywały się na terenie gminy Kruszyna. W zorganizowanym w tym celu spotkaniu, a także badaniach elektronicznych, uczestniczyli mieszkańcy gminy Kruszyna, samorządowcy, przedsiębiorcy oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych. Doświadczenia i wnioski zdobyte podczas konsultacji miały na celu otwarcie dyskusji na temat kierunków rozwoju gminy Kruszyna, wytyczenie wizji i celów oraz zaproponowanie konkretnych rozwiązań, które następnie po ich weryfikacji i analizie zostały uwzględnione w niniejszym dokumencie. Proces tworzenia zapisów strategicznych wsparty był również rzetelnymi analizami oraz wnioskami i sugestiami napływającymi od partnerów społecznych, przedstawicieli władz gminy, a także ekspertów poszczególnych dziedzin społeczno-gospodarczych.

Dzięki zaangażowaniu w proces budowy *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna* społeczności lokalnej i funkcjonujących w jej granicach podmiotów, dokument ten wyraża interes publiczny postrzegany przede wszystkim z poziomu lokalnego, a sprawy regionalne rozważa w głównej mierze względem ich w zakresie stosunku nadrzędnego. Z tego też względu prezentowany dokument nie tylko nawiązuje do poprzedniej strategii gminy Kruszyna celem zachowania ciągłości i spójności lokalnej polityki rozwoju, ale także koresponduje ze strategicznymi dokumentami ogólnymi i sektorowymi wyższego rzędu.

METODOLOGIA

Strategia Rozwoju Gminy Kruszyna na lata 2014–2020 powstała w wyniku wielomiesięcznej pracy interdyscyplinarnej grupy złożonej z przedstawicieli Gminy Kruszyna oraz zewnętrznych ekspertów firmy KS Doradztwo.

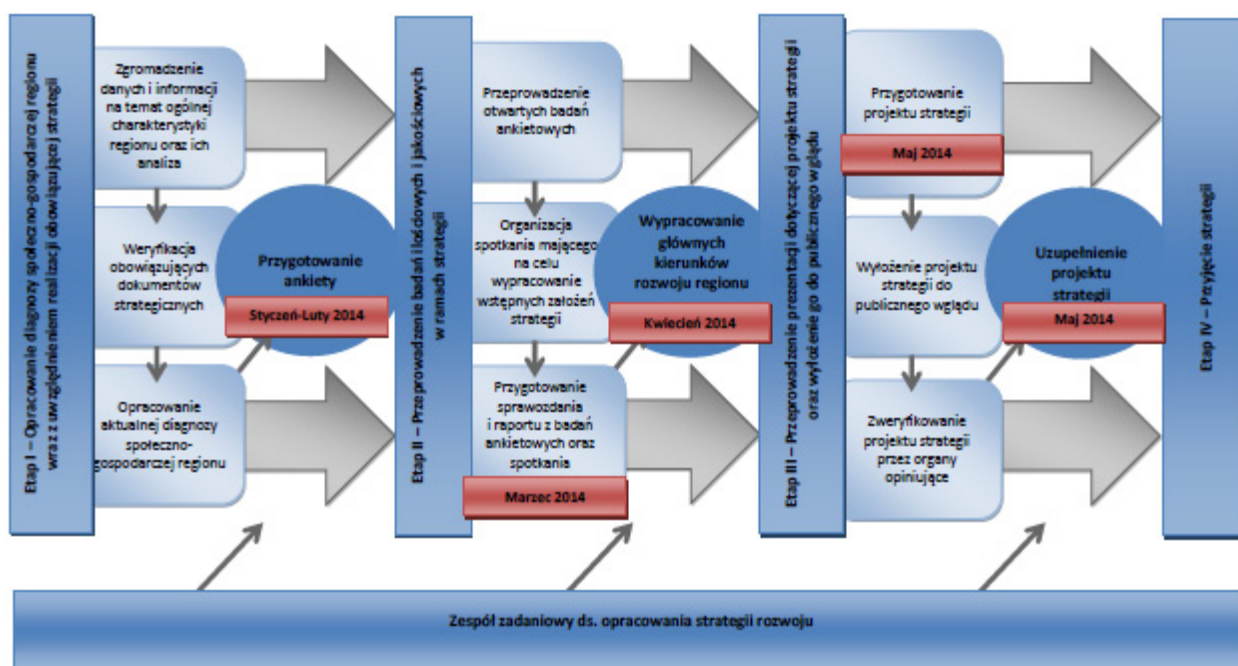
Prace nad strategią obejmowały następujące etapy:

1. Opracowanie formularzy ankietowych i przeprowadzenie badania ilościowego wśród mieszkańców, przedsiębiorców oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych.
2. Opracowanie diagnozy społeczno-gospodarczej.
3. Opracowanie analiz SWOT.
4. Organizacja spotkania warsztatowego celem wypracowania wstępnych założeń strategicznych.
5. Opracowanie kierunków rozwoju gminy Kruszyna.
6. Przeprowadzenie elektronicznych konsultacji społecznych i wyłożenie projektu strategii do publicznego wglądu.
7. Uzupełnienie projektu i przyjęcie strategii.

Przedstawioną ścieżkę procesu budowy niniejszej strategii rozwoju obrazuje poniższy diagram oraz umieszczony za nim opis wyjaśniający istotę przyjętej metodologii pracy nad dokumentem.

Rysunek 1. Harmonogram prac

Źródło: opracowanie własne

Niniejszy dokument składa się z części programowej, stanowiącej najważniejszy rezultat procesu budowania *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna na lata 2014–2020*, zawierającej wizję, misję, kierunki rozwoju, pola strategiczne i operacyjne oraz otwarty katalog kierunków działań. Część programowa zawiera również wskaźniki realizacji strategii, opis finansowania, analizę koherentności strategii z innymi dokumentami strategicznymi oraz szczegółową procedurę monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii. Integralnym elementem strategii są załączniki:

- Załącznik nr 1: Sytuacja społeczno-gospodarcza gminy Kruszyna
- Załącznik nr 2: Analiza SWOT
- Załącznik nr 3: Sprawozdanie ze spotkania warsztatowego
- Załącznik nr 4: Raport z badania ankietowego

Wskazane w strategii kierunki rozwoju, pola strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań znajdują swoje odzwierciedlenie w przeprowadzonej szerokiej analizie stanu aktualnego gminy Kruszyna oraz zasobów, jakimi dysponuje jej samorząd. Założenia strategii w pełni wpisują się w wizję i cele strategiczne rozwoju regionu śląskiego oraz ogólne kierunki rozwoju dla Polski.

Dla każdego z czterech wypracowanych kierunków rozwoju gminy Kruszyna w okresie 2014–2020 została przeprowadzona szczegółowa diagnoza obecnej sytuacji – wraz ze wskazaniem istoty zachodzących procesów i zjawisk, a także ich uwarunkowań. Diagnoza ta została przeprowadzona na etapie opracowywania analizy społeczno-gospodarczej gminy Kruszyna (stanowiącej załącznik nr 1 do niniejszej strategii) w oparciu o weryfikację danych zastanych (tzw. *desk research*), na podstawie których prowadzone było dalsze wnioskowanie na potrzeby strategii. Podsumowanie ustaleń dla każdej części diagnozy społeczno-gospodarczej stanowi analiza SWOT (która została zaprezentowana w niniejszej strategii w formie załącznika nr 2). Ocena korelacji pomiędzy silnymi i słabymi stronami oraz szansami rozwojowymi i zagrożeniami zidentyfikowanymi w danym obszarze stanowiła punkt wyjścia dla sformułowania wyzwań częściowych dla tegoż obszaru. Na tej podstawie w dalszej kolejności zostały sformułowane wyzwania rozwojowe gminy w okresie 2014–2020. Zgodnie z przyjętym porządkiem logicznym dokumentu opracowany został również system wskaźników, który pomocny będzie na etapie cyklicznej weryfikacji stopnia osiągnięcia przyjętych w strategii założeń, zgodnie z procedurą monitoringu, ewaluacji i aktualizacji, będącej integralnym elementem wdrażania niniejszej strategii.

Budując *Strategię Rozwoju Gminy Kruszyna na lata 2014–2020* przyjęto zasadę, że wszystkie zidentyfikowane kierunki działania powinny co do zasady odnosić się bezpośrednio do realnych możliwości funkcjonowania i kompetencji samorządu gminnego. Jest to klasyczne podejście instytucjonalne. Niemniej jednak w wyniku konsultacji społecznych z mieszkańcami, przedsiębiorcami i przedstawicielami organizacji pozarządowych do poszczególnych pól strategicznych dodano pola operacyjne oraz kierunki działań, które mają charakter obszarowy i wykraczają poza bezpośrednie strefy kompetencji samorządu gminnego. Tym samym należy mieć na uwadze, iż realizacja celów obszarowych tylko w ograniczonym stopniu zależna jest od działań gminy Kruszyna.

PROGNOZA TRENDÓW ROZWOJOWYCH W OKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ¹

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego »Śląskie 2020+« jasno wytycza cele i kierunki rozwoju regionu. Syntetycznie prezentuje jego potencjał i określa wspólną płaszczyznę działań poszczególnych subregionów. Perspektywą Strategii i racją jej bytu są natomiast mieszkańcy województwa śląskiego, a co za tym idzie – gminy Kruszyna.

W układzie przestrzenno-funkcjonalnym województwo śląskie dzieli się na cztery obszary funkcjonalne: północny (o powierzchni 3 049 km²), południowy (2 354 km²), centralny (5 577 km²) i zachodni (1 353 km²), z których gmina Kruszyna wchodzi w skład obszaru północnego.

Centrum obszaru północnego stanowi Aglomeracja Częstochowska, którą tworzy miasto Częstochowa. Z kolei w skład bezpośredniego otoczenia funkcjonalnego Aglomeracji Częstochowskiej wchodzi gminy takie jak: Mstów, Olsztyn, Rędziny, Kłomnice, Mykanów, Przyrów, Blachownia, Konopiska, Poczesna, Janów, a także Kruszyna.

Aglomeracja Częstochowska wraz ze swoim bezpośrednim otoczeniem jest najmniejszym obszarem funkcjonalnym województwa pod kątem liczby mieszkańców, gdzie dla aglomeracji wartość ta wynosi 529 tys. ludności województwa. W okolicach powiatu częstochowskiego odnotowywana jest również najmniejsza wartość w województwie, jeśli chodzi o gęstość zaludnienia, tj. 89 osób na km². Jednocześnie powiat częstochowski w niedalekiej przyszłości będzie dotyczyć jedno z największych obciążeń demograficznych w ramach województwa.

Również sytuacja gospodarcza regionu powoduje, że powiat częstochowski jest jednym z obszarów województwa wypadających najgłębiej pod względem rozwijania się. Zarówno wartość PKB *per capita* w tym regionie, jak i tempo jego wzrostu w ostatnich latach kształtowało się na poziomie niższym aniżeli średnia województwa tempa wzrostu tego wskaźnika. Z drugiej jednak strony w Częstochowie oraz na terenie jej sąsiadujących gmin występuje najwięcej podmiotów gospodarczych w relacji do liczby ludności. Tymczasem jeden z najwyższych udziałów bezrobotnej młodzieży w województwie śląskim zanotowano właśnie w powiecie częstochowskim (11,2%).

Podregion częstochowski jest tym samym najmniej atrakcyjnym obszarem województwa z punktu widzenia działalności przemysłowej i usługowej. Mimo to jego atrakcyjność dla tego typu działalności na tle kraju została określona jako wysoka. Do silnych punktów regionu zalicza się także: dostępność transportową, jakość zasobów pracy, dobrze rozwinięty rynek zbytu, wysoką jakość infrastruktury. Niżej oceniono region, jak i całe województwo, pod względem atrakcyjności dla działalności zaawansowanej technologicznie. Aktywność regionu wobec inwestorów oceniana jest również na średnim poziomie. Ponadto słabym punktem regionu jest niski poziom bezpieczeństwa publicznego.

Analiza danych dostępnych w dokumentach strategicznych dla regionu pozwala na stwierdzenie, że na terenie powiatu częstochowskiego występują najbardziej korzystne warunki dla wykorzystania energetycznego wód termalnych w województwie śląskim.

Z kolei z turystycznego punktu widzenia, powiat częstochowski obejmuje swym zasięgiem jeden z najbardziej atrakcyjnych przyrodniczo obszarów południowej Polski, tj. Wyżynę Krakowsko-Częstochowską. Atrakcyjność tego obszaru podnoszą dodatkowo ruiny zamków i strażnic piastowskich ze Szlaku Orlich Gniazd z XIV i XV wieku. Co więcej – znajdujący się na Jasnej Górze w Częstochowie Klasztor oo. Paulinów, stanowi centrum kultu religijnego o zasięgu światowym.

¹ Opracowano na podstawie dokumentu: *Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego »Śląskie 2020+«*, przyjętego uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego Nr IV/38/2/2013 z dnia 1 lipca 2013 roku.

Główny potencjał regionu stanowią zatem:

- położenie na osi komunikacyjnej północ-południe; północna brama województwa śląskiego;
- korzystna lokalizacja między dużymi ośrodkami gospodarczymi umożliwiającą funkcjonowanie w ponadlokalnych sieciach kooperacji;
- podziemny rezerwuuar wody pitnej o znaczeniu regionalnym, zasoby wody jurajskiej;
- źródłowy obszar 3 dużych rzek: Warta, Przemsza, Pilica;
- obszary o bardzo wysokich walorach środowiskowych objęte rezerwatami przyrody;
- dobrze zagospodarowane i utrzymane lasy;
- dobrze zachowane walory środowiskowe – tereny bogate w niezmienione i niezdegradowane walory przyrodnicze;
- potencjał dla rozwoju geotermii,
- wysoki poziom wykształcenia technicznego; wykształcone kadry inżynierskie w dziedzinie energetyki i inżynierii środowiska;
- uczelnie działające w Częstochowie;
- niskie koszty pracy w stosunku do innych regionów;
- wysoka mobilność pracowników;
- skonsolidowane społeczności lokalne;
- potencjał przedsiębiorczy – rzemiosło, drobna wytwórczość, firmy rodzinne;
- tradycyjne klastry małych i średnich przedsiębiorstw: odzieżowy, obuwniczy, spożywczy;
- rozwinięta branża Automotive (części, komponenty);
- konkurencyjna branża przetwórstwa tworzyw sztucznych;
- tradycje przemysłowe hutnicze i włókiennicze;
- działalność Parku Przemysłowo-Technologicznego (Częstochowa);
- rozwinięte rolnictwo ekologiczne, przetwórstwo rolne, agroturystyka;
- turystyka: rozwijająca się baza turystyczna, Jasna Góra (centrum pielgrzymkowe o randze światowej) oraz inne sanktuaria maryjne (Żarki, Leśniów, Mrzygłód), niepowtarzalny krajobraz jurajski, nieodkryte rzeki (Warta, Liswarta);
- korzystne warunki inwestowania (brak szkód górniczych, duże wolne przestrzenie inwestycyjne).

Z kolei do głównych wyzwań regionu należą:

- przełamywanie negatywnych trendów demograficznych wpływających na depopulację obszaru, zwłaszcza na tle ekonomicznym;
- ukształtowanie nowych specjalizacji gospodarczych wykorzystujących potencjały subregionu oraz przyczyniających się do podnoszenia poziomu innowacyjności obszaru;
- wzrost liczby miejsc pracy o zróżnicowanym charakterze;

- skuteczniejsze wykorzystywanie wyjątkowych walorów przyrodniczych i kulturowych regionu na rzecz wzmacniania atrakcyjności turystycznej obszaru – w tym wykreowanie marki turystyki jurajskiej w skali kraju;
- przewyższanie peryferyjnego położenia części obszarów wiejskich regionu;
- rozwijanie powiązań komunikacyjnych pomiędzy subregionem a obszarami metropolitalnymi regionu podnoszące poziom mobilności zawodowej mieszkańców oraz dostępności do funkcji wyższego rzędu;
- przewyższanie procesu osłabiania pozycji i tempa rozwoju średnich i małych miast regionu;
- wzmacnianie naukowych, edukacyjnych i kulturalnych funkcji Częstochowy;
- podnoszenie jakości kapitału ludzkiego, w tym wzrost poziomu kształcenia na wszystkich poziomach;
- poprawa dostępu do opieki medycznej oraz usług dla osób starszych.

Podsumowując – Aglomeracja Częstochowska to obszar organizacji usług publicznych o znaczeniu krajowym. Ośrodek odgrywa dużą rolę w sferze gospodarczej oraz w zakresie zaspokajania dostępu do usług publicznych wyższego rzędu w północnej części województwa śląskiego. Charakteryzuje się on wysokim poziomem przedsiębiorczości mieszkańców, co przekłada się na dużą liczbę MŚP. Aglomeracja posiada również duży potencjał związany z rozwojem turystyki, w szczególności turystyki pielgrzymkowej. Natomiast wyzwaniem dla Aglomeracji jest dalszy rozwój bazy gospodarczej przez tworzenie warunków dla inwestycji oraz sektora badawczo-rozwojowego. Wzmacniane powinny być przede wszystkim funkcje wyższego rzędu, tj. funkcje wielkomiejskie o znaczeniu międzynarodowym i krajowym – zgodnie z posiadanym potencjałem (funkcje gospodarcze, naukowo-badawcze, kulturalne – w tym przemysły kreatywne, turystyczne, usługi publiczne wyższego rzędu). Podejmowane powinny być również działania mające na celu przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społeczno-gospodarczym związanym z bezrobociem, niską jakością infrastruktury technicznej i społecznej. Wyzwaniem będzie również poprawa jakości transportu publicznego oraz poprawa jego efektywności zarówno w aglomeracji, jak i w całym obszarze funkcjonalnym. Niezbędne są działania zmierzające do poprawy infrastruktury inwestycyjnej obejmującej instytucje otoczenia biznesu, jak również tworzenie oraz wykorzystanie dobrze skomunikowanych obszarów inwestycyjnych w aglomeracji i w jej bezpośrednim otoczeniu funkcjonalnym.

WIZJA I MISJA ROZWOJU GMINY KRUSZYNA

Mając na względzie dobro wspólnoty lokalnej gminy Kruszyna sformułowano wizję oraz misję gminy na lata 2014–2020:

Wizja:

**GMINA KRUSZYNA W 2020 ROKU TO REGION ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU,
GDZIE PODEJMOWANE SĄ WYŁĄCZNIE DZIAŁANIA PROEKOLOGICZNE, ZMIERZA-
JĄCE DO ROZWOJU ROLNICTWA ORAZ INNYCH GAŁĘZI GOSPODARKI, Z DOBRZE
ROZWINIĘTĄ INFRASTRUKTURĄ TECHNICZNĄ**

Misja:

**WZROST SPOŁECZNO-GOSPODARCZY REGIONU POPRZEC HARMONIJNY ROZWÓJ
PODMIOTÓW GOSPODARKI RYNKOWEJ FUNKCJONUJĄCYCH W GMINIE KRUSZYNA**

KIERUNKI ROZWOJU, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

Tabela 1. Matryca kierunków rozwoju oraz celów strategicznych i operacyjnych

KIERUNKI ROZWOJU	CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE
I. Konkurencyjna gospodarka	I.1. Wykorzystanie walorów gmin dla jej rozwoju gospodarczego	I.1.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości I.1.2. Rozwój rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego I.1.3. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego I.1.4. Promowanie potencjału turystyczno-rekreacyjnego gminy
II. Rozwój kapitału ludzkiego	II.1. Wzrost poziomu życia mieszkańców gminy	II.1.1. Poprawa warunków i jakości usług świadczonych przez instytucje ochrony zdrowia i opieki społecznej II.1.2. Poprawa warunków i jakości edukacji oraz sportu II.1.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego II.1.4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego
III. Inwestycje w zasoby	III.1. Poprawa stanu infrastruktury technicznej	III.1.1. Poprawa stanu infrastruktury sieciowej III.1.2. Zrównoważony rozwój infrastruktury transportowej III.1.3. Wspieranie rozwoju mieszkalnictwa i tworzenie dogodnych warunków życia mieszkańców
IV. Współpraca z otoczeniem	IV.1. Wzmocnienie potencjału administracji samorządowej	IV.1.1. Wzrost dostępności i jakości świadczenia usług publicznych

Źródło: opracowanie własne

KIERUNEK ROZWOJU:

I. Konkurencyjna gospodarka

Interwencje w procesy sfery gospodarczej w przypadku gmin, realizowane są pod postacią lokalnej polityki gospodarczej, której celem jest zmniejszenie wad lokalnych rynków oraz modyfikacja ich więzi z rynkami ponadlokalnymi, a także korygowanie negatywnych dostosowań strukturalnych na lokalnych rynkach tak, aby wprowadzić gminę na długofalową ścieżkę rozwoju. Rozwojowi gospodarczemu gmin sprzyja zatem otwartość i elastyczność w zakresie przedsiębiorczości, a także skłonność do kooperacji oraz wchodzenia we wspólne przedsięwzięcia inwestycyjne. W tym celu w okresie 2014–2020 nacisk w prowadzonej polityce rozwój lokalnego przez gminę Kruszyna w ramach kierunku rozwoju **Konkurencyjna gospodarka**, zostanie położony na **Wykorzystanie walorów gminy dla jej rozwoju gospodarczego**, który to obszar jednocześnie stanowić będzie cel strategiczny podejmowanych we wskazanym okresie czasu działań.

W ramach działań w zakresie **Wspierania rozwoju przedsiębiorczości**, planuje się obranie kierunków mających na celu stwarzanie warunków do rozwoju przedsiębiorczości oraz zwalczania bezrobocia i wspierania aktywizacji zawodowej mieszkańców. Z uwagi na konieczności wspomagania przedsiębiorczości w gminie Kruszyna zaplanowano z jednej strony stymulowanie współpracy samorządu gminnego z przedsiębiorcami, w zakresie wsparcia rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, w szczególności o charakterze innowacyjnym oraz w obszarze lokalnych produktów rolno-spożywczych. Z drugiej strony pomocą należy objąć także działania w obszarze organizacji kursów i szkoleń skierowanych do przedsiębiorców np. w zakresie pozyskiwania środków z funduszy pomocowych, rozwoju umiejętności, wykorzystania nowoczesnych technologii cyfrowych i umiejętności językowych. Wdrażane będą również rozwiązania przyczyniające się do aktywizacji zawodowej mieszkańców, w szczególności poprzez: wsparcie osób zakładających własną działalność gospodarczą, czy stworzenie systemu informacyjnego dotyczącego potrzeb i aktualnych trendów panujących na lokalnym rynku pracy. W kontekście konieczności zwalczania bezrobocia i wspierania aktywizacji zawodowej mieszkańców, niezbędne jest podjęcie działań zmierzających do podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności zawodowych zwłaszcza osób starszych, z uwagi na obecne zmiany demograficzne i rosnące w ich efekcie wpływy osób starszych na kondycję rynku pracy. Z tego względu zasadnym jest również promowanie i prowadzenie szkoleń oraz społecznych kampanii informacyjnych skierowanych do pracodawców w zakresie przeciwdziałania wykluczeniom spowodowanym wiekiem, czy wspieranie tworzenia miejsc pracy związanych z zaspokajaniem potrzeb osób starszych.

Wyżej wskazanemu celowi strategicznemu przypisano poszczególne cele operacyjne, a dalej kierunki działania do realizacji w gminie Kruszyna w okresie 2014–2020.

W ramach działań w zakresie **Zrównoważonego wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego**, a także **Rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego** planuje się obranie kierunków mających na celu rozwój ochrony środowiska w gminie, a także promowanie regionalnych oraz naturalnych i ekologicznych wyrobów rolno-spożywczych. Ograniczenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł konwencjonalnych przyczyni się do redukcji emisji gazów cieplarnianych, zmniejszenia stopnia degradacji środowiska naturalnego oraz globalnie przyczyni się do realizacji polskich zobowiązań akcesyjnych w zakresie zwiększania udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Korzystne warunki gminy Kruszyna w zakresie możliwości wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, stanowią szansę dla gminy, aby partycypowała ona w stopniu znacznym w procesie budowy bezpieczeństwa energetycznego kraju. Przeszkodą na drodze do osiągnięcia tego celu mogą być jednak wysokie koszty inwestycji, które w dalszym ciągu postrzegane są jako rozwiązania innowacyjne, a nie tradycyjne, a także świadomość społeczności lokalnej pod kątem korzyści wynikających ze stosowania tego typu rozwiązań. Dlatego też efektywność realizacji zielonych projektów wymaga nie tylko zaangażowania środków finansowych, ale również konieczność edukowania społeczności poprzez transfer wiedzy w zakresie wykorzystywania ekoinnowacyjnych technologii i kształtowanie postaw proekologicznych. Z tego też względu promocja wykorzystania technologii niskoemisyjnych oraz produkcji i dystrybucji OZE w gminie Kruszyna została zaprogramowana dwutorowo. Planuje się wdrożenie kolejnych projektów inwestycyjnych korzystających z tego typu źródeł. Równolegle będą prowadzone działania miękkie zwiększające świadomość mieszkańców gminy w zakresie ochrony środowiska i ekologii oraz promocji lokalnego rolnictwa w zakresie działań wspierających naturalne i ekologiczne wyroby rolno-spożywcze.

W ramach działań w zakresie **Promowania potencjału turystyczno-rekreacyjnego gminy** planuje się obranie kierunków mających na celu wykorzystanie i zagospodarowanie walorów turystycznych regionu oraz rozwój i budowa infrastruktury turystycznej w regionie. Ocenia się, że zasoby o potencjale turystycznym zlokalizowane na terenie gminy Kruszyna oparte o walory Doliny Warty, predestynują teren ten do rozwoju turystyki weekendowej, głównie aktywnej, ale także kulturowej. Wskazany potencjał gminy Kruszyna obliuguje jednak samorząd gminy do ponadlokalnej współpracy na rzecz wykorzystania walorów regionu, ale także do uzupełniania niedostatków

infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej. Zwłaszcza, iż samorząd ten ma ograniczone zasoby infrastruktury turystycznej, podczas gdy potrzeba osiągnięcia wysokiej skuteczności realizacji działań na rzecz jej rozwoju jest głęboko zakorzeniona w podejściu sieciowym i wspólnych przedsięwzięciach dysponentów zasobów turystycznych. Ponadto istotnym elementem turystyki XXI wieku będzie niewątpliwie cyfryzacja zasobów oraz zwiększenie dostępności informacji turystycznej poprzez wykorzystanie ICT.

CEL STRATEGICZNY:

I.1. Wykorzystanie walorów gminy dla jej rozwoju gospodarczego

CELE OPERACYJNE:

- I.1.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości
- I.1.2. Rozwój rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego
- I.1.3. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego
- I.1.4. Promowanie potencjału turystyczno-rekreacyjnego gminy

KIERUNEK ROZWOJU:

II. Rozwój kapitału ludzkiego

We współczesnym świecie, w obliczu coraz silniejszej globalnej konkurencji, rozwój kapitału ludzkiego poprzez zdobywanie wysokich kompetencji i kwalifikacji dostosowanych do wyzwań zmieniającej się rzeczywistości, stanowi jeden z nieodzownych warunków szybkiego rozwoju gospodarczego i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, a co za tym idzie, sprzyja poprawie jakości życia społeczeństwa lokalnego. Konieczne jest zatem stymulowanie interakcji pomiędzy podmiotami życia społeczno-gospodarczego, przy jednoczesnym podnoszeniu efektywności ich działań. Z tego też względu gmina Kruszyna, uznając kapitał społeczny za istotny czynnik rozwoju regionu, dostrzega konieczność zmian w sferze społecznej poprzez poszukiwanie dróg wzmocnienia i upodmiotowienia różnego rodzaju społeczności tak, aby stały się one zdolne do samoorganizacji, rozwoju i tworzenia dóbr wspólnych. W tym celu w okresie 2014–2020 nacisk w prowadzonej polityce rozwój lokalnego przez gminę Kruszyna w ramach kierunku rozwoju **Rozwój kapitału ludzkiego**, zostanie położony na Wzrost poziomu życia mieszkańców gminy, który to obszar jednocześnie stanowić będzie cel strategiczny podejmowany we wskazanym okresie czasu działań.

Wyżej wskazanemu celowi strategicznemu przypisano poszczególne cele operacyjne, a dalej kierunki działania przez gminę Kruszyna w okresie 2014–2020.

W ramach działań w zakresie Poprawy warunków i jakości edukacji oraz sportu planuje się podjęcie działań mających na celu polepszenie funkcjonowania placówek edukacyjno-oświatowych, rozwijanie kształcenia pozaszkolnego, a także dostosowanie oferty edukacyjno-oświatowej do potrzeb rynku pracy. Uwzględnienie takiego celu operacyjnego w polityce rozwoju lokalnego gminy Kruszyna do roku 2020 wynika z faktu, iż w regionie tym istnieje z jednej strony silna potrzeba dostosowania edukacji do potrzeb lokalnego rynku pracy, z drugiej natomiast potrzeba kształtowania w społeczności lokalnej zdrowego stylu życia opartego na aktywności fizycznej. Tym samym niezbędne jest wsparcie rozwoju bazy materialnej, w tym wyposażanie w nowoczesny sprzęt oraz materiały dydaktyczne placówek funkcjonujących w publicznym systemie oświaty na poziomie podstawowym i gimnazjalnym. Konieczne są również dalsze inwestycje w samą bazę lokalową ośrodków edukacyjnych, poprawy przystosowania obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz uzupełniania niedostatków infrastruktury sportowej. Nowoczesna edukacja na poziomie podstawowym i gimnazjalnym na terenie gminy Kruszyna wdrażana będzie również poprzez wspieranie organizacji oraz wzrostu jakości oferty zajęć pozalekcyjnych, zarówno tych w zakresie edukacji, jak i sportu. Ponadto efektywny rozwój edukacji i sportu wymaga podniesienia poziomu kompetencji kadr nauczycielskich i trenerskich, w tym poziomu szkoleń i kursów przygotowawczych dla nauczycieli w zakresie stosowania technik cyfrowych w programach nauczania.

W ramach działań w zakresie **Poprawy warunków i jakości usług świadczonych przez instytucje ochrony zdrowia i opieki społecznej** planuje się podjęcie działań mających na celu poprawę warunków funkcjonowania placówek świadczących usługi zdrowotne i opieki społecznej, a także dostosowanie oferty placówek świadczących usługi zdrowotne i opieki społecznej do potrzeb społeczności lokalnej. Rozwój ochrony zdrowia na poziomie lokalnym powinien być ściśle skorelowany z cywilizacyjnym aspektem ochrony zdrowia, w tym z zagrożeniami epidemiologicz-

nymi i demograficznymi wynikającymi z postępującego procesu starzenia się społeczeństwa. Zmiany w strukturze demograficznej gminy Kruszyna wymuszają dostosowanie priorytetów ochrony zdrowia do warunków funkcjonowania społeczeństw starzejących się. W celu zagwarantowania wysokich standardów zdrowotnych populacji, w tym stanowiącej zasoby rynku pracy, niezbędny jest rozwój programów profilaktycznych skoncentrowanych na zmniejszaniu zachorowalności na choroby cywilizacyjne (np.: nowotwory, choroby układu sercowo-naczyniowego, cukrzyca, otyłość), jak również wdrażanie programów edukacyjnych i akcji promocyjnych na rzecz zdrowego stylu życia oraz regularnego korzystania z badań profilaktycznych i upowszechnianie zachowań prozdrowotnych. Zwiększenie efektywności opieki zdrowotnej wymagać będzie również poprawy dostępności mieszkańców gminy Kruszyna do publicznej służby zdrowia – do świadczeń wykonywanych w poradniach specjalistycznych, a także dalszych inwestycji w samą bazę lokalową ośrodków ochrony zdrowia oraz poprawy przystosowania obiektów tych do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ponadto systematyczne podnoszenie jakości świadczeń medycznych jest ściśle skorelowane z zasobami kapitału ludzkiego służby zdrowia i opieki społecznej. Oprócz etosu, jaki towarzyszyć powinien pracy tej grupy zawodowej, kluczowe są twarde kompetencje, profesjonalne przygotowanie, wiedza ekspercka, doświadczenie, ciągłe doskonalenie oraz czysto ludzka wrażliwość. Tym samym w ramach kierunków działań uwzględniono również rozwój zasobów kadrowych dla potrzeb jednostek ochrony zdrowia i opieki społecznej. Z kolei wzrost jakości i standardów opieki społecznej w gminie Kruszyna uzależniony jest od rozszerzenia spektrum oferowanych form i instrumentów pomocowych, w tym przede wszystkim w zakresie takim jak: przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego, a także stworzenie szerokiej oferty wsparcia, integracji i aktywizacji osób starszych oraz niepełnosprawnych.

W ramach działań w sferze wsparcia **Ochrony dziedzictwa kulturowego** planuje się obranie kierunków mających na celu estetyzację i zagospodarowanie terenów zielonych, poprawę jakości infrastruktury kulturalnej, a także aktywizację mieszkańców wokół promocji tradycji i kultury regionu. Aby zagwarantować powodzenie realizacji zaplanowanych wszystkich innych celów operacyjnych w ramach obszaru kapitału ludzkiego i instytucji sfery społecznej niż ten, kluczowe znaczenie powinny stanowić działania ukierunkowane na wypracowanie przemyślanej koncepcji zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców terenu gminy Kruszyna. W tym celu nacisk zostanie położony na realizację inwestycji, które uatrakcyjnią życie mieszkańcom i pozwolą im na ciekawsze i aktywniejsze spędzanie wolnego czasu.

W ramach działań w zakresie Poprawy bezpieczeństwa publicznego, planuje się obranie kierunków mających na celu poprawę bezpieczeństwa publicznego, a także organizacji działań służb publicznych. Z tego też względu samorząd gminny będzie koncentrował swoje działania na rozwoju infrastruktury monitoringu zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych oraz alarmowaniu mieszkańców o nadchodzącym bądź zaistniałym zagrożeniu, a także doposażeniu wszystkich służb bezpieczeństwa publicznego funkcjonujących w jej granicach. Szczególnie istotnymi obszarami z zakresu bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Kruszyna jest bezpieczeństwo w ruchu drogowym (wzmocnione poprzez kontrolę stanu trzeźwości, budowę progów zwalniających, lepsze oznakowanie i oświetlenie dróg) oraz bezpieczeństwo w miejscach publicznych (wzmocnione poprzez większą ilość patroli, monitoring). Ponadto wsparcie gminy Kruszyna w dalszym ciągu ukierunkowane będzie na prowadzenie różnego rodzaju działań i programów profilaktycznych dostosowanych do występujących na jego terenie zagrożeń m.in. na zapobieganie takim zjawiskom jak: przemoc w rodzinie, przestępczość i demoralizacja nieletnich, alkoholizm i narkomania czy wszelkiego rodzaju zagrożenia w sieci (cyber-zagrożenia), które wydają się w dobie postępu technologicznego istotną problematyką.

CEL STRATEGICZNY:

II.1. Wzrost poziomu życia mieszkańców gminy

CELE OPERACYJNE:

- II.1.1. Poprawa warunków i jakości usług świadczonych przez instytucje ochrony zdrowia i opieki społecznej
- II.1.2. Poprawa warunków i jakości edukacji oraz sportu
- II.1.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego
- II.1.4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego

KIERUNEK ROZWOJU:

III. Inwestycje w zasoby

Wskazany w dwóch pierwszych kierunkach rozwoju gminy Kruszyna wzrost społeczno-gospodarczy wymaga odpowiedniej infrastruktury i na odwrót – dobrze funkcjonująca infrastruktura jest niezbędna dla zapewnienia wzrostu społeczno-gospodarczego. Dlatego też trzecim kierunkiem rozwoju gminy Kruszyna w okresie 2014–2020 jest infrastruktura techniczna, gdyż dobrze rozwinięta sprzyja właściwemu rozwojowi niemal wszystkich dziedzin życia gospodarczego i społecznego. Zwłaszcza, iż gmina Kruszyna m.in. ze względu na jej korzystne położenie oraz walory przyrodnicze, ma możliwości dynamicznego rozwoju na wysokim poziomie, pod warunkiem jednak, że zostaną podjęte działania mające na celu wyposażenie gminy w niezbędną w tym celu infrastrukturę sieciową, komunikacyjną i mieszkaniową. Należy mieć jednak na względzie, iż rozwój wskazanej infrastruktury powinien zmierzać w kierunku znacznego zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska naturalnego. W związku z tym w okresie 2014–2020 nacisk w prowadzonej polityce rozwój lokalnego przez gminę Kruszyna w ramach kierunku rozwoju **Inwestycje w zasoby**, zostanie położony na **Poprawę stanu infrastruktury technicznej**, który to obszar jednocześnie stanowić będzie cel strategiczny podejmowanych we wskazanym okresie czasu działań.

Wyżej wskazanemu celowi strategicznemu przypisano poszczególne cele operacyjne, a dalej kierunki działania do realizacji w gminie Kruszyna w okresie 2014–2020.

W ramach działań w zakresie **Poprawy stanu infrastruktury sieciowej** planuje się obranie kierunków mających na celu modernizację i rozbudowę infrastruktury sieciowej. Nowoczesna i sprawna infrastruktura sieciowa gminy, zapewnia dobre warunki do inwestowania i podnoszenia standardu życia społeczności lokalnej. Z tego też względu gmina Kruszyna, w ramach realizacji zadań ciągłych, planuje modernizację i rozbudowę sieci wodno-kanalizacyjnej oraz teleinformatycznej, gdyż ich istnienie oraz sprawność jest niezbędne do prawidłowego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa gminy.

W ramach działań w zakresie **Zrównoważonego rozwoju infrastruktury transportowej** planuje się natomiast obranie kierunków mających na celu rozwijanie i modernizację sieci dróg wraz z infrastrukturą okołodrogową (oświetlenie, chodniki, ścieżki pieszko-rowerowe, parkingi, przystanki), a także poprawę istniejącej oraz uruchomienie nowej komunikacji transportowej wewnątrz oraz na zewnątrz gminy. Ocenia się, że dla dążenia do pełniejszego wykorzystania potencjału położenia geograficznego gminy Kruszyna oraz możliwości, jakie tworzy układ powiązań drogowych na jej terenie, kluczowy będzie rozwój dróg lokalnych zmierzający do wsparcia budowy połączeń sieci dróg na poziomie regionalnym, rozbudowy infrastruktury okołodrogowej oraz towarzyszącej. W tej sferze gmina Kruszyna będzie podejmowała takie działania jak: podniesienie jakości infrastruktury drogowej, okołodrogowej, towarzyszącej czy transportu zbiorowego. Ponadto komunikację na terenie gminy Kruszyna, oprócz sieci dróg, zapewnia również infrastruktura teleinformatyczna, a rozwój cywilizacyjny obliguje samorządy do przywiązywania większej uwagi w zakresie wykorzystania narzędzi ICT w przestrzeni publicznej.

W ramach działań w zakresie **Wspierania rozwoju mieszkalnictwa i tworzenia dogodnych warunków życia** planuje się obranie kierunków mających na celu wzrost dostępności budynków mieszkalnych, a także wzrost ilości oraz poprawę estetyki i stanu technicznego istniejących zasobów komunalnych, socjalnych i chronionych. Gminy mają ustawowy obowiązek tworzenia warunków zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej. Uznano zatem za niezbędne podjęcie na terenie gminy Kruszyna działań na rzecz poprawy warunków mieszkaniowych, stanowiących podstawę rozwoju i funkcjonowania społeczeństwa. W tym celu planuje się podjęcie działań zmierzających do poszukiwania szans na rozwój i poprawę stanu zasobów mieszkaniowych np. komunalnych, socjalnych i chronionych, a także poprawę jakości życia mieszkańców, łagodzenia luki infrastrukturalnej w zakresie zagospodarowania terenów wokół budynków mieszkalnych oraz innych zjawisk hamujących rozwój regionu w tym zakresie. Działania takie zapewnią podstawę do bardziej dynamicznego rozwoju gminy w przyszłości.

CEL STRATEGICZNY:

III.1. Poprawa stanu infrastruktury technicznej

CELE OPERACYJNE:

III.1.1. Poprawa stanu infrastruktury sieciowej

III.1.2. Zrównoważony rozwój infrastruktury transportowej

III.1.3. Wspieranie rozwoju mieszkalnictwa i tworzenie dogodnych warunków życia mieszkańców

KIERUNEK ROZWOJU:

IV. Współpraca z otoczeniem

Czwartym i ostatnim kierunkiem rozwoju gminy Kruszyna jest **Współpraca z otoczeniem**. Ocenia się, że warunkiem zrównoważonego rozwoju gminy, nie tylko jako całości, ale także jako struktury różnego typu form organizacyjnych, jest budowanie powiązań kooperacyjnych. Z punktu widzenia działalności publicznej i realizacji zadań ustawowych oraz planowanych na najbliższe lata tworzenie ponadlokalnych struktur w ramach różnego rodzaju obszarów funkcjonalnych, celowa jest współpraca samorządu gminnego z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, sektorem prywatnym, a także podmiotami ekonomii społecznej. Kooperacja samorządowa pozwoli przede wszystkim na synergiczne wykorzystanie potencjału endogenicznego obszaru, jak i opracowanie branżowych strategii marki. Z tego też względu, w okresie 2014–2020 nacisk w prowadzonej polityce rozwój lokalnego przez gminę Kruszyna w ramach kierunku rozwoju **Współpraca z otoczeniem**, zostanie położony na **Wzmocnienie potencjału administracji samorządowej**, który to obszar jednocześnie stanowić będzie cel strategiczny podejmowanych we wskazanym okresie czasu działań.

Wyżej wskazanemu celowi strategicznemu przypisano poszczególne cele operacyjne, a dalej kierunki działania do realizacji w gminie Kruszyna w okresie 2014–2020.

W ramach działań w zakresie **Wzrostu dostępności i jakości świadczenia usług publicznych**, podejmowane będą inicjatywy mające na celu zwiększenie zdolności administracji samorządu gminnego do wypełniania swoich funkcji w nowoczesny i partnerski sposób. Z kolei w ramach działań w zakresie **Rozwoju społeczeństwa obywatelskiego**, podejmowane będą inicjatywy mające na celu aktywizację społeczności lokalnej celem zwiększenia jej partycypacji i roli w kreowaniu polityki rozwoju lokalnego gminy Kruszyna.

Tym samym w ramach planowania rozwoju strategicznego gminy Kruszyna zadbano o zapewnienie przestrzeni do rozwoju nowoczesnej administracji publicznej. Analiza zasobów samorządu gminnego wskazuje na konieczność rozwoju systemów i narzędzi zarządzania administracją publiczną – przede wszystkim wdrażania usług e-administracji oraz stymulowania partycypacji społecznej w życiu publicznym. Szczególnie istotne jest wykorzystanie w administracji publicznej nowoczesnych kanałów komunikacji z otoczeniem oraz umożliwienie mu szerszego udziału w procesach zachodzących w instytucjach publicznych. Wykorzystanie ICT ma na celu usprawnienie procesu załatwiania spraw administracyjnych, obsługi mieszkańców, lokalnych przedsiębiorców, turystów i inwestorów w zakresie ochrony zdrowia, edukacji czy kultury. Co więcej, z punktu widzenia działalności publicznej i realizacji zadań ustawowych, ocenia się, że warunkiem zrównoważonego rozwoju gminy, nie tylko jako całości, ale także jako struktury różnego typu form organizacyjnych, jest budowanie powiązań kooperacyjnych i współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, podmiotami sektora prywatnego, a także instytucjami ekonomii społecznej, w tym organizacjami pozarządowymi. Towarzyszyć temu będzie jednocześnie zwiększanie kompetencji kadr sektora publicznego oraz rozwijanie i upowszechnianie działań mających na celu zwiększenie partycypacji lokalnej społeczności w aktywnym kreowaniu polityki rozwoju lokalnego.

CEL STRATEGICZNY:

IV.1. Wzmocnienie potencjału administracji samorządowej

CELE OPERACYJNE:

IV.1.1. Wzrost dostępności i jakości świadczenia usług publicznych

IV.1.2. Kreowanie społeczeństwa obywatelskiego

ZADANIA I WSKAŹNIKI DO REALIZACJI

Wskaźniki realizacji mają na celu wspomóc proces monitoringu i ewaluacji strategii. Przyjęto metodę „0”, co oznacza, iż w pierwszej kolejności badana będzie bezwzględna wartość wypracowanych produktów strategii. Następnie w stosunku do wskaźników, dla których na koniec 2014 r. możliwe będzie ustalenie wartości referencyjnych, należy dokonać porównania rok do roku.

Opracowano cztery grupy wskaźników, przy czym zaznacza się, że katalog ten nie jest zamknięty i może zostać w toku monitoringu i ewaluacji rozszerzony o dodatkowe. Pierwsza grupa to wskaźniki ogólne, odnoszące się do liczby projektów zrealizowanych ze środków zewnętrznych i wartości środków zewnętrznych pozyskanych na potrzeby wdrażania uwzględnionych w strategii kierunków działania. Ponieważ tego rodzaju finansowanie będzie główną siłą napędową realizacji strategii, monitorowanie i ewaluacja wskaźników ogólnych jest niezwykle istotne z perspektywy wczesnego ostrzegania o braku postępów i możliwości reakcji *on-going*.

Tabela 2. Wskaźniki ogólne

Wskaźniki \ Rok	Rok						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wartość środków finansowych pozyskanych ze źródeł zewnętrznych przez samorząd gminny							
Liczba projektów zrealizowanych ze środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych przez samorząd gminny							
Wartość środków finansowych pozyskanych ze źródeł zewnętrznych przez inne podmioty niż samorząd gminny							
Liczba projektów zrealizowanych ze środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych przez inne podmioty niż samorząd gminny							

Źródło: opracowanie własne

W oparciu o analizę istniejącego poziomu konkurencyjności gospodarki Gminy Kruszyna, przy uwzględnieniu niezbędnych potrzeb w tym zakresie i możliwości dostępu do środków finansowych, wyznacza się następujące kierunki działania:

- I.1.1.1. Wydzielenie terenów pod inwestycje.
- I.1.1.2. Stworzenie różnorodnej oferty gminnej, obejmującej:
 - działki budowlane pod budownictwo mieszkaniowe, letniskowe,
 - działki inwestycyjne przeznaczone na usługi i produkcję,
 - atrakcyjną ofertę rekreacyjno-wypoczynkową.
- I.1.1.3. Doradztwo w zakresie pozyskiwania środków na założenie oraz rozwój działalności gospodarczej.
- I.1.1.4. Pomoc w pozyskaniu wykwalifikowanej kadry.
- I.1.1.5. Oferowanie różnorodnych form wsparcia ułatwiających prowadzenie działalności gospodarczej.
- I.1.1.6. Podejmowanie działań mających na celu pozyskanie inwestorów z zewnątrz.
- I.1.1.7. Wdrożenie innowacyjnych programów mających na celu zwalczanie bezrobocia oraz pomoc w przekwalifikowaniu się lub dostosowaniu swoich umiejętności do bieżących potrzeb rynku pracy.
- I.1.1.8. Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców.
- I.1.2.1. Popularyzacja ekologicznych metod gospodarowania.
- I.1.2.2. Znaleźnienie rynków zbytu dla produkowanych w gminie produktów.
- I.1.2.3. Wspieranie inicjatyw około rolniczych jako dodatkowego źródła dochodów.
- I.1.2.4. Inicjowanie scaleń gruntów.
- I.1.2.5. Kulturowanie rolniczych tradycji regionu.
- I.1.3.1. Podejmowanie działań z zakresu ochrony środowiska.
- I.1.3.2. Tworzenie różnych form ochrony przyrody celem zachowania walorów środowiskowo-przyrodniczych regionu.
- I.1.3.3. Wypełnianie zadań wynikających z założeń Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami.
- I.1.3.4. Ograniczenie powstawania zanieczyszczeń oraz minimalizację oddziaływania na środowisko istniejących instalacji i urządzeń.
- I.1.3.5. Poprawa jakości wód.
- I.1.3.6. Poprawę stanu powietrza atmosferycznego.
- I.1.3.7. Zmniejszenie występującego hałasu.
- I.1.3.8. Racjonalizacja gospodarki odpadami.
- I.1.3.9. Poprawa estetyki gminy (likwidacja „dzikich wysypisk”, sprawny system odbioru odpadów, wspieranie inicjatyw ekologicznych, itp.).
- I.1.3.10. Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy – kształtowanie właściwych postaw i nawyków ekologicznych.
- I.1.3.11. Sprawniejsze usuwanie azbestu poprzez: wsparcie finansowe procesu utylizacji.
- I.1.3.12. Działania przeciwpowodziowe, w tym rozbudowa wałów.
- I.1.3.13. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju poprzez m. in. energię wodną.
- I.1.3.14. Rozwój alternatywnych źródeł energii – fotowoltaika.
- I.1.4.1. Wykorzystanie walorów Doliny Warty: nowe ośrodki turystyczne, organizacje turystyczne.
- I.1.4.3. Wspieranie rozwoju agroturystyki i turystyki weekendowej, w tym budowa bazy noclegowej oraz gastronomicznej na terenie gminy.
- I.1.4.4. Prowadzenie działań i inwestycji zwiększających atrakcyjność turystyczną gminy:
 - zalesienie słabszych gleb,
 - budowie zbiorników wodnych,
 - budowie ścieżek rowerowych, parkingów, miejsc biwakowych, oznakowanie tras turystyki pieszej.
- I.1.4.5. Opracowanie systemu promocji gminnej oferty, zapewniającej maksymalną skuteczność działań.

Tabela 3. Wskaźniki realizacji kierunku rozwoju „Konkurencyjna gospodarka”

Rok Wskaźniki	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
CEL OPERACYJNY: I.1.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości							
Liczba nowo zarejestrowanych na terenie gminy MŚP [szt.]							
Udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]							
Wskaźnik zatrudnienia [%]							
CEL OPERACYJNY: I.1.2. Rozwój rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego							
Liczba podjętych działań wspierających lokalne rolnictwo [szt.]							
CEL OPERACYJNY: I.1.3. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego							
Ilość emisji zanieczyszczeń do środowiska [kg/rok]							
Ilość wdrożonych rozwiązań wykorzystujących OZE [szt.]							
Liczba działań dotyczących usprawnienia gospodarki odpadami [szt.]							
Liczba podjętych działań zwiększających świadomości mieszkańców gminy w zakresie ochrony środowiska [szt.]							
CEL OPERACYJNY: I.1.4. Promowanie potencjału turystyczno-rekreacyjnego gminy							
Liczba osób korzystających z noclegów na terenie gminy [os.]							
Liczba podjętych działań informacyjno-promocyjnych w zakresie promocji oferty turystycznej gminy [szt.]							

Źródło: opracowanie własne

W oparciu o analizę istniejącego stopnia rozwoju kapitału ludzkiego gminy Kruszyna, przy uwzględnieniu niezbędnych potrzeb w tym zakresie i możliwości dostępu do środków finansowych, wyznacza się następujące kierunki działania:

- II.1.1.1. Podejmowanie działań inwestycyjnych w placówkach sfery społecznej.
- II.1.1.2. Podejmowanie działań organizacyjnych w sferze społecznej przez wszystkie instytucje społeczne funkcjonujące w gminie (oświatę, służbę zdrowia, policję, GOPS i inne) oraz stowarzyszenia działające na rzecz jej rozwoju.
- II.1.1.3. Profesjonalna pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych.
- II.1.1.4. Powołanie zespołu pracowników Urzędu Gminy, którego zadaniem będzie bieżące działanie w programach pomocowych.
- II.1.1.5. Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego.
- II.1.1.6. Stworzenie szerokiej oferty wsparcia, integracji i aktywizacji osób starszych.
- II.1.1.7. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.
- II.1.1.8. Doposażenie placówek świadczących usługi zdrowotne i sfery społecznej w niezbędny sprzęt.
- II.1.1.9. Poprawa dostępności do opieki medycznej.
- II.1.1.10. Stworzenie oferty dodatkowych usług oraz organizacja działań wspierających profilaktykę i wczesne wykrywanie chorób.
- II.1.1.11. Promocja zdrowego stylu życia
- II.1.2.1. Poprawa warunków lokalowych i wyposażenia placówek edukacyjnych.
- II.1.2.2. Poprawa dostępności do edukacji.
- II.1.2.3. Organizacja i dofinansowanie programów zajęć skierowanych do dzieci i młodzieży.
- II.1.2.4. Budowa i zapewnienie dostępu do obiektów sportowych i rekreacyjnych.
- II.1.2.5. Zwiększenie oferty zajęć pozaszkolnych.
- II.1.2.6. Wzrost dostępności uczniów do komputera i internetu.
- II.1.2.7. Podnoszenie kwalifikacji kadry nauczycielskiej.
- II.1.3.1. Stworzenie warunków do korzystania z różnych form kultury, sportu i rekreacji.
- II.1.3.2. Konserwacja i odbudowa obiektów dziedzictwa kultury i historii.
- II.1.3.3. Ożywienie życia kulturowego w gminie poprzez kultywowanie tradycji regionu.
- II.1.3.4. Dbłość o zabytki i miejsca pamięci narodowej.
- II.1.3.5. Stworzenie zintegrowanego i aktywnego społeczeństwa, które właściwie odbiera swoją tożsamość i wspiera rozwój gminy.
- II.1.3.6. Podjęcie działań zmierzających do organizacji czasu wolnego dla mieszkańców gminy.
- II.1.3.7. Budowa i doposażenie świetlic wiejskich, domów ludowych, ośrodków kultury lub innych obiektów służących spędzaniu czasu wolnego mieszkańcom.
- II.1.4.1. Poprawa wyposażenia służb publicznych.
- II.1.4.2. Wspieranie rozwiązań w zakresie poprawy bezpieczeństwa publicznego mieszkańców gminy.
- II.1.4.3. Tworzenie warunków do poprawy bezpieczeństwa przeciwpożarowego i przeciwpowodziowego.
- II.1.4.4. Budowa progów zwalniających, a także poprawa czytelności i jakości oznakowania w ruchu drogowym.

Tabela 4. Wskaźniki realizacji kierunku „Rozwój kapitału ludzkiego”

Wskaźniki	Rok						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
CEL OPERACYJNY: II.1.1. Poprawa warunków i jakości usług świadczonych przez instytucje ochrony zdrowia i opieki społecznej							
Liczba placówek ochrony zdrowia i opieki społecznej [szt.]:							
nowo wybudowanych							
poddanych remontowi i modernizacji							

Tabela 4. Wskaźniki realizacji kierunku „Rozwój kapitału ludzkiego” (cd.)

Liczba doposażonych placówek ochrony zdrowia i opieki społecznej [szt.]							
Liczba podjętych działań z zakresu promocji zdrowego stylu życia oraz działań wspierających profilaktykę i wczesne wykrywanie chorób [szt.]							
Liczba nowych działań/programów w ramach oferty instytucji opieki społecznej [sz.]							
CEL OPERACYJNY: II.1.2. Poprawa warunków i jakości edukacji oraz sportu							
Liczba placówek edukacyjno-oświatowych [szt.]:							
nowo wybudowanych							
poddanych remontowi i modernizacji							
Liczba doposażonych placówek edukacyjno-oświatowych w niezbędny sprzęt [szt.]							
Liczba oferowanych zajęć pozaszkolnych [szt.]							
Liczba komputerów w szkołach z dostępem do internetu [szt.]							
Liczba uczniów przypadająca na 1 komputer z szerokopasmowym dostępem do internetu [os.]							
Liczba zorganizowanych kursów podnoszących kwalifikacje kadry nauczycielskiej [szt.]							
CEL OPERACYJNY: II.1.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego							
Liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń kulturalnych oraz innych form integracji, aktywizujących społeczność lokalną [szt.]							
Liczba nowo powstałych miejsc spędzania czasu wolnego [szt.]							
CEL OPERACYJNY: II.1.4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego							
Liczba podjętych działań z zakresu poprawy bezpieczeństwa publicznego [szt.]							

W oparciu o analizę istniejącego stopnia inwestycji w zasoby Gminy Kruszyna, przy uwzględnieniu niezbędnych potrzeb w tym zakresie i możliwości dostępu do środków finansowych, wyznacza się następujące kierunki działania:

1. III.1.1.1. Modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnej wraz z rozbudową oczyszczalni ścieków.
2. III.1.1.2. Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej oraz utrzymanie sprawnego systemu wodnego.
3. III.1.1.3. Umożliwienie dostępu do szerokopasmowego Internetu oraz sieci teleinformatycznej na terenie gminy.
4. III.1.2.1. Remont i budowa dróg na terenie gminy wraz z infrastrukturą okołodrogową (oświetlenie, chodniki, ścieżki pieszko-rowerowe, parkingi, przystanki) celem tworzenia sieci wzajemnie uzupełniającej się oraz łączenia ich z drogami powiatowymi, wojewódzkimi i krajowymi.
5. III.1.2.2. Intensyfikacja i spójność kursowania autobusowych i kolejowych połączeń komunikacyjnych w gminie.
6. III.1.2.4. Poprawa jakości i dostępności transportu komunikacji zbiorowej z Radomskiem, Częstochową.
7. III.1.2.5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży dojazdu do szkół oraz podjęcie działań zwiększających bezpieczeństwo dzieci wracających ze szkoły do domu,
8. III.1.2.6. Promocja działań zmierzających do budowy na terenie Gminy wjazdu na autostradę A1.
9. III.1.2.7. Modernizacja wjazdu na trasę DK1.
10. III.1.3.1. Promowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe.
11. III.1.3.2. Budowa mieszkań komunalnych, socjalnych i chronionych.
12. III.1.3.3. Rewitalizacja elewacji i termomodernizacja budynków mieszkalnych komunalnych, socjalnych i chronionych.

TABELA 5 WSKAŹNIKI REALIZACJI KIERUNKU ROZWOJU „INWESTYCJE W ZASOBY”

Wskaźniki	Rok						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
CEL OPERACYJNY III.1.1. Poprawa stanu infrastruktury sieciowej							
Liczba gospodarstw podłączonych do sieci [szt.]:							
wodociągowej							
kanalizacyjnej							
teleinformatycznej							
Długość wybudowanej sieci [km]:							
wodociągowej							
kanalizacyjnej							
teleinformatycznej							
Długość zmodernizowanej sieci [km]:							
wodociągowej							
kanalizacyjnej							
teleinformatycznej							

Tabela 5. Wskaźniki realizacji kierunku rozwoju „Inwestycje w zasoby” (cd.)

CEL OPERACYJNY III.1.2. Zrównoważony rozwój infrastruktury transportowej							
Długość dróg [km]:							
wyremontowanych							
wybudowanych							
Długość chodników [km]:							
wyremontowanych							
wybudowanych							
Długość ciągów pieszo-rowerowych [km]:							
wyremontowanych							
wybudowanych							
Liczba elementów infrastruktury okołodrogowej (w tym: oświetlenie, parkingi) [szt.]:							
wybudowanych							
zmodernizowanych							
Liczba kursów autobusowych w ciągu doby [szt.]							
Liczba połączeń kolejowych w ciągu doby [szt.]							
CEL OPERACYJNY III.1.3. Wspieranie rozwoju mieszkalnictwa i tworzenie dogodnych warunków życia mieszkańców							
Liczba mieszkań oddanych do użytkowania [szt.]							
Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców							
Liczba nowo powstałych mieszkań komunalnych, socjalnych i chronionych (łącznie) [szt.]							
Liczba budynków komunalnych, socjalnych i chronionych poddanych rewitalizacji i/lub termomodernizacji [szt.]							

Źródło: opracowanie własne

W oparciu o analizę istniejącego stopnia współpracy z otoczeniem Gminy Kruszyna, przy uwzględnieniu niezbędnych potrzeb w tym zakresie i możliwości dostępu do środków finansowych, wyznacza się następujące kierunki działania:

IV.1.1.1. Cyfryzacja usług publicznych.

IV.1.1.2. Współpraca z innymi samorządami (w kraju i za granicą), dotycząca m.in. wymiany doświadczeń w realizacji programów kulturalnych, społecznych i edukacyjnych, wspólnych inwestycji w zakresie ochrony środowiska, promocji lokalnej oferty.

IV.1.2.1. Organizacja i dofinansowanie wszelkiego rodzaju szkoleń i innych form wsparcia dla funkcjonujących w granicach gminy podmiotów ekonomii społecznej.

IV.1.2.2. Organizacja i dofinansowanie wszelkiego rodzaju szkoleń i innych form wsparcia mających na celu rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

IV.1.2.3. Wspieranie inicjatyw obywatelskich.

IV.1.2.4. Podejmowanie działań zmierzających do wzmocnienia partycypacji obywatelskiej w kreowaniu lokalnej polityki rozwoju.

Tabela 6. Wskaźniki realizacji kierunku rozwoju „Współpraca z otoczeniem”

Wskaźniki	Rok						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
CEL OPERACYJNY: IV.1.1. Wzrost dostępności i jakości świadczenia usług publicznych							
Liczba usług publicznych możliwych do załatwienia on-line [szt.]							
CEL OPERACYJNY: IV.1.2. Kreowanie społeczeństwa obywatelskiego							
Liczba dokumentów poddanych konsultacjom społecznym [szt.]							
Liczba zorganizowanych spotkań w ramach konsultacji społecznych [szt.]							
Liczba funkcjonujących na terenie gminy podmiotów ekonomii społecznej [szt.]							

Źródło: opracowanie własne

FINANSOWANIE

Niniejsza strategia określa podstawowe cele i kierunki działania gminy Kruszyna w okresie 2014–2020. Przed samorządem stoi więc perspektywa pozyskiwania odpowiednich środków finansowych na realizację zamierzonych, zaplanowanych we wskazanym czasie działań. Budżet gminy, z uwagi na stale rosnącą ilość zadań własnych, niejednokrotnie nie wystarcza na realizację wszystkim zakładanych celów i osiągnięcie zamierzonych standardów. W związku z tym koniecznością staje się sięgnięcie do innych, zewnętrznych źródeł finansowania.

Podstawowe źródła finansowania kierunków działań przewidzianych w ramach *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna na lata 2014–2020* to:

- Środki własne budżetowe na realizację zadań własnych Gminy;
- Krajowe i zagraniczne mechanizmy finansowe:
 - środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej w ramach Perspektywy Finansowej na lata 2014–2020 (m.in. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności);
 - środki finansowe transferowane w ramach Mechanizmów Finansowych Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego;
 - inne zagraniczne środki finansowe;
 - krajowe środki finansowe;
 - inne źródła finansowania.
- Komercyjne instrumenty finansowe, w tym:
 - pożyczki i kredyty bankowe;
 - leasing finansowy;
 - inne.
- Fundusze innych uczestników procesu wdrażania strategii – w tym sektora prywatnego.

Jednym z najważniejszych źródeł pozyskiwania środków finansowania działań strategicznych będą środki z funduszy unijnych (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności). Ocenia się, że samorządy województwa śląskiego oraz inne obiekty gospodarcze i organizacje pozarządowe w latach 2014–2020 będą mogły otrzymać w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014–2020 kwotę 2 504 847 798 euro z EFRR i 968 750 195 euro z EFS. Program składa się z 13 osi priorytetowych – spośród których zdecydowanie największe środki zaplanowano na efektywność energetyczną, odnawialne źródła energii i gospodarkę niskoemisyjną, a także transport. Spore środki przeznaczono również na rewitalizację oraz infrastrukturę społeczną i zdrowotną, konkurencyjność MŚP czy włączenie społeczne.

KOHERENTNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Potrzeba aktualizacji *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna* oparta była o wiele istotnych przesłanek. Wśród nich na pierwszy plan wysuwa się wymóg dostosowania zapisów dokumentu do nowej sytuacji społeczno-gospodarczej, w której gmina, a także jej makrootoczenie (powiat częstochowski, województwo śląskie i Polska) znalazły się na początku drugiej dekady XXI wieku. Ponadto niebagatelne znaczenie dla rozwoju polskich regionów ma funkcjonowanie Polski w strukturach Unii Europejskiej i wynikające z niego korzyści (m.in. możliwości pozyskiwania funduszy strukturalnych na rozwój lokalny), ale także zobowiązania, których spełnienie scedowano ze szczebla centralnego na jednostki samorządu terytorialnego. Czas, który upłynął od uchwalenia poprzedniej *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna* charakteryzuje także diametralna zmiana sposobu prowadzenia polityki rozwoju regionalnego na szczeblu centralnym.

Tym samym *Strategia Rozwoju Gminy Kruszyna na lata 2014–2020* jest nie tylko dokumentem spójnym wewnątrz, ale również wykazuje wysoki poziom spójności ze strategicznymi dokumentami ogólnymi i sektorowymi wyższego rzędu.

Okres realizacji *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna* przyjęto na siedem lat (2014–2020), adekwatnie do czasu obowiązywania *Strategii Rozwoju Kraju 2020*, *Strategii Sprawne Państwo 2020*, czy *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego »Śląskie 2020+«*. Zatem strategia dla gminy Kruszyna została sformułowana w ścisłej korelacji zarówno

z nimi, jak i z pozostałymi aktualnie obowiązującymi dokumentami o charakterze planistycznym szczebla regionalnego, krajowego i międzynarodowego.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Gminy Kruszyna na lata 2014–2020 w pełni koresponduje z logiką interwencji *Strategii Rozwoju Kraju 2020* na poziomie celu strategicznego oraz obszarów strategicznych i celów operacyjnych. W *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna* zaakcentowano konieczność zrównoważonego rozwoju. Uwzględniono rozwój narzędzi podnoszących jakość i bezpieczeństwo życia mieszkańców oraz bardzo mocno podkreślono znaczenie endogenicznych potencjałów, w tym rolniczego i turystycznego. Powyższe główne zmienne strategiczne *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna na lata 2014–2020* czynią programowane działania rozwojowe dla gminy koherentnymi ze *Strategią Rozwoju Kraju 2020*.

Strategia Sprawne Państwo 2020

Strategia Rozwoju Gminy Kruszyna na lata 2014–2020 w pełni koresponduje z logiką interwencji *Strategii Sprawne Państwo 2020*. Jednym z głównych dążeń *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna* jest zwiększenie udziału mechanizmów kooperacyjnych, które pozwoliłyby odejść od sztywnego i hierarchicznego modelu zarządzania w samorządzie w kierunku współzarządzania, tj. sieciowego świadczenia usług przez administrację publiczną i podmioty zewnętrzne, takie jak organizacje pozarządowe. Mechanizmy ewaluacji zawarte w *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna* pozwolą na wprowadzenie rozwiązań zwiększających partycypację społeczności lokalnej w procesie realizacji strategicznych działań gminy. Powyższe główne zmienne strategiczne *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna na lata 2014–2020* czynią programowane działania rozwojowe dla gminy koherentnymi ze *Strategią Sprawne Państwo 2020*.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego »Śląskie 2020+«

W *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna na lata 2014–2020* duży nacisk położono na rozwój narzędzi dostosowujących edukację do potrzeb rynku pracy, promocję kształcenia pozaszkolnego, wzrost dostępności do publicznej ochrony zdrowia oraz podejmowanie działań wspierających profilaktykę i wczesne wykrywanie chorób, a także promujących zdrowy styl życia, przeciwdziałanie skutkom negatywnych zmian demograficznych i wykluczeniu społecznemu, podejmowanie działań mających na celu zagospodarowanie czasu wolnego, rozwój infrastruktury komunikacyjnej, zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zainicjowanie mechanizmów współpracy, a także wsparcie informatyzacji i cyfryzacji. Tym samym *Strategia Rozwoju Gminy Kruszyna na lata 2014–2020* w pełni koresponduje z logiką interwencji *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego »Śląskie 2020+«*, wykazując wysoką spójność z wizją oraz ze wszystkimi czterema obszarami priorytetowymi i ich celami oraz kierunkami rozwoju, uwzględnionymi w *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego »Śląskie 2020+«*.

SYSTEM MONITORINGU, EWALUACJI I AKTUALIZACJI STRATEGII

Realizacja planu strategicznego, jakim jest *Strategia Rozwoju Gminy Kruszyna*, stanowi podstawę sukcesu związanego z osiągnięciem zamierzonych w jej ramach celów. Niezwykle ważne jest zatem systematyczne monitorowanie oraz ocena realizacji wyznaczonych w strategii kierunków działania, którego podstawę powinien stanowić system informacji o zjawiskach i procesach społeczno-gospodarczych zachodzących na obejmowanym przez jednostkę terenie.

Inicjując działania mające na celu osiągnięcie wytyczonych w strategii celów, należy zatem na bieżąco gromadzić informacje o efektach ich realizacji i skuteczności zastosowanych instrumentów. Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji strategii są tym samym wyznaczone cele jej realizacji oraz przypisane im kierunki rozwoju, a dalej wskaźniki. Istotą prowadzenia monitoringu tychże obszarów jest natomiast wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrealizowane. Jest nią również modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładane cele w przyszłości.

Proces bieżącej weryfikacji stopnia osiągania uwzględnionych w niniejszej strategii założeń będzie odbywał się na podstawie wewnętrznej procedury monitoringu, ewaluacji i aktualizacji dokumentów strategicznych, która funkcjonuje w gminie Kruszyna.

ZAKOŃCZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Kruszyna jest dokumentem długoplanowym, przyjętym na okres siedmiu lat, który określa najważniejsze priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego do realizacji na obszarze jednostki w okresie 2014–2020. Dokument ten stanowi także odpowiedź na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju lokalnego w oparciu o strategię, jak również skuteczną próbę dostosowania się do standardów europejskich i krajowych, które od czasu przyjęcia dotychczasowej Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna uległy diametralnej zmianie.

Nowo zaprojektowana strategia rozwoju prezentuje zatem określoną propozycję pożądanych kierunków przekształceń Gminy Kruszyna w postaci kierunków rozwoju, pól strategicznych i operacyjnych oraz głównych kierunków działania realizowanych na rzecz tworzenia jak najlepszych warunków dla trwałego rozwoju gospodarczego oraz wydatnego wzrostu poziomu życia mieszkańców, zgodnie z wymogami ochrony środowiska przyrodniczego w okresie 2014–2020. W związku z tym, w ramach dokumentu opracowano katalog kierunków działania, do których zmierzać powinna Gmina Kruszyna we wskazanym czasie. Nie zamyka to oczywiście drogi do wypracowania i realizowania innych kierunków działań i rozwiązań. Niemniej jednak podstawą zmian, korekt i modyfikacji powinny być wyłącznie względy merytoryczne, wynikające ze zmieniających się uwarunkowań rozwoju gminy, tak zewnętrznych (szans i zagrożeń rozwojowych, tkwiących w otoczeniu gminy – prawnych, finansowych, społecznych, gospodarczych, międzynarodowych), jak i wewnętrznych (silnych i słabych stron).

Uaktualniona strategia rozwoju oprócz swojego zasadniczego celu, jakim jest wskazanie kierunków rozwoju, jest również doskonałą płaszczyzną integrującą władze i społeczność Gminy Kruszyna wokół jej najważniejszych problemów i szans rozwojowych jakie niesie współczesny świat. Dokument ten nie ogranicza się jednak w swych zapisach wyłącznie do zadań realizowanych bezpośrednio przez gminne władze samorządowe, proponując równolegle partycypację w wyznaczonych w strategii kierunkach działania, innym podmiotom funkcjonującym w granicach Gminy Kruszyna, celem rozwijania sieci powiązań publiczno-prywatnych na rzecz wdrażania wspólnej polityki rozwoju lokalnego. Tak realizowana kooperacja stanowi jeden z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej, zwłaszcza w kontekście nadchodzącego okresu programowania 2014–2020, gdzie nacisk położony jest na realizowanie wspólnej polityki rozwoju lokalnego w kontekście terytorialnym, mającej na celu współpracę samorządów na rzecz maksymalnego wykorzystania wspólnych atutów i rozwiązywania problemów poszczególnych obszarów danego województwa.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1: Sytuacja społeczno-gospodarcza gminy Kruszyna

Załącznik nr 2: Analiza SWOT

Załącznik nr 3: Sprawozdanie ze spotkania warsztatowego

Załącznik nr 4: Raport z badania ankietowego

ZAŁĄCZNIK NR 1: SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA GMINY KRUSZYNA

1. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie obecnej gminy Kruszyna pochodzą z epoki neolitu. W następnych okresach przebywała tu ludność kultury łużyckiej i przeworskiej. Początki zorganizowanego osadnictwa przypadają na wiek XII. Najstarszą osadą słowiańską tego terenu jest miejscowość Kijów (XII w.). Kruszyna wymieniana jest w źródłach w 1337 roku jako parafia mająca własny kościół oraz jako własność rodu Czapla herbu Okrzea, najpierw Sieciecha – kasztelana wieluńskiego, później Stogniewa. Z tego roku pochodzi również akt darowizny, w którym Lutold Wierusz wymieniany jest jako właściciel m.in. Kruszyny. W wieku XIV okolice Kruszyny należały do powiatu wieluńskiego. W 1520 roku Kruszyna znajdowała się w rękach hetmańskiej rodziny Koniecpolskich – do Zygmunta Koniecpolskiego, starosty przemyskiego. Potem Kruszyń otrzymała jako wiano Aleksandra Koniecpolskiego i jej mąż Kacper Denhoff, herbu Dzik (podczas panowania króla Zygmunta III znany polityk, wojewoda sieradzki, przybyły z Estonii w ucieczce przed Szwedami). W 1616 roku Denhoff otrzymał od Rzeczypospolitej dwa bardzo intratne starostwa – wieluńskie i radomszczańskie. Na jego zlecenie znakomity włoski architekt, Tomasz Poncini w 1630 roku przystąpił do budowy renesansowego pałacu w Kruszyń. W 3 lata później w pałacu odbyło się wesele córki Denhoffa z podkanclerzem koronnym Bogusławem Leszczyńskim. Okres, kiedy Kruszyna należała do Denhoffów, traktowany jest jako czas jej największej świetności. Po Denhoffach Kruszyna należała kolejno do rodów: Karśnickich, Blummerów, Martinich, Podczarskich i Lubomirskich.

W przeszłości tereny gminy kilkakrotnie zmieniały przynależność państwową, administracyjną i kościelną. Po II rozbiorze teren ten znalazł się pod rozbiorem rosyjskim. Potem gmina należała kolejno do województwa łódzkiego, częstochowskiego i obecnie do śląskiego oraz do powiatów: radomszczańskie (dawniej noworadomskie) i obecnie częstochowskiego.

1.1. INFORMACJE OGÓLNE

Gmina Kruszyna położona jest w północnej części województwa śląskiego w powiecie częstochowskim. W jej skład wchodzi 12 miejscowości: Baby, Bogusławice, Jacków, Kijów, Kruszyna, Lgota Mała, Łęg, Pieńki Szczepockie, Teklinów, Widzów, Widzówek i Wikłów, tworzących 11 sołectw. Gmina Kruszyna graniczy z 2 gminami województwa śląskiego: Mykanowem, Kłomnicami oraz z 4 gminami województwa łódzkiego: Nową Brzeźnicą, Ładzicami, gminą Radomsko i Gidlami.

Odległość Kruszyny od Katowic – siedziby województwa – wynosi w linii prostej ok. 100 km, od Częstochowy – miasta powiatowego – 20 km, od Radomska – 15 km. Dobre połączenie sprawia, że część osób pracujących w Częstochowie czy Radomsku, mieszka w gminie Kruszyna, która jest mniej zatłoczona niż duże miasta. Daje to impuls do rozwoju budownictwa mieszkaniowego w gminie.

Gmina zajmuje obszar 94 km², zamieszkiwana jest przez 4915 osoby (stan na 31.12.2012 r.). Przez teren gminy przebiegają drogi krajowe: nr 1 (Gdańsk – Toruń – Włocławek – Kutno – Łódź – Częstochowa – Dąbrowa Górnicza – Cieszyn) oraz nr 91 (Radomsko – Częstochowa). Przez wschodnią część gminy przebiega linia kolejowa Warszawa – Katowice. Teren gminy obsługiwany jest przez PKS Częstochowa S.A. oraz PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. z przystankami w miejscowościach Jacków i Widzów – Teklinów.

W miejscowości gminnej – Kruszyń – znajdują się: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Pocztowy, Punkt Kasowy Banku Spółdzielczego w Mykanowie, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Ochotnicza Straż Pożarna, Biblioteka Gminna. Na terenie całej gminy znajdują się 2 parafie rzymskokatolickie oraz 2 cmentarze parafialne – w Kruszyń i w Widzowie. Część gminy należy do parafii w Borowni i Szczepocicach.

1.2. POŁOŻENIE

Obszar gminy Kruszyna, wg podziału Kondrackiego, leży w prowincji Wyżyny Małopolskiej, w podprowincji Wyżyny Środkowo-Małopolskiej, w makroregionie Wyżyny Przedborskiej i mikroregionie Niecki Włoszczowskiej. Obszar gminy położony jest w zlewni rzeki Warty. Wysokości względne wahają się od 200 do 252,5 m n.p.m.; najniższej

położony punkt znajduje się w północno-zachodniej części gminy (wieś Kijów) i wynosi 200 m n.p.m., zaś najwyższą osiąga wysokość 250,5 m n.p.m. i leży w południowo-zachodniej części (wieś Bogusławice). Pod względem ukształtowania powierzchni obszar gminy można podzielić na dwie części: dolinę rzeki Warty w północnej części, która ma charakter płaskorówninny, gdzie różnice wysokości względnych nie przekraczają 3 m, część wysoczyzny w środkowej i południowej części to równina niskofalista (deniwelacje terenu od 3–7 m) pocięta dolinkami małych cieków wodnych. Pod względem geologicznym gmina leży na pograniczu Jury Krakowsko-Częstochowskiej i Niecki Nidzińskiej (granica w południowo-zachodniej części gminy). Na terenie gminy występują utwory przedczwartorzędowe (jura i kreda), na których bezpośrednio zalegają utwory czwartorzędowe w postaci: glin zwałowych, piasków rzecznych, tarasów akumulacyjnych, piasków wydmyowych. Skały macierzyste stanowią osady zlodowacenia środkowopolskiego, tj. piaski i pyły oraz utwory haldocieńskie (mady i dyluwia) i organogeniczne (torfy i mursze).

1.3. STRUKTURA GRUNTÓW

Tabela 1. Struktura gruntów w gminie Kruszyna

Nazwa wsi	Powierzchnia w ha	Przeznaczenie terenu
BABY	5,13	1,72 ha – użytki rolne 1,22 ha – tereny przeznaczone pod budownictwo jednorodzinne i zagrodowe z usługami 0,17 ha – działka w użytkowaniu wieczystym przeznaczona pod działalność gospodarczą 0,7 ha – las
BOGUSŁAWICE	3,72	0,48 ha – nieużytki i kopaliny 1,33 ha – użytki rolne 0,20 ha – tereny przeznaczone pod budownictwo jednorodzinne i zagrodowe z usługami 0,88 ha – teren przeznaczony na cel publiczny – kultura, sport 0,35 ha – nieruchomości w użytkowaniu wieczystym przeznaczona na działalność gospodarczą 0,50 ha – las
JACKÓW	85,13	79,32 ha – użytki rolne 0,81 ha – tereny przeznaczone pod budownictwo jednorodzinne i zagrodowe z usługami 0,01 ha – tereny przeznaczone pod działalność gospodarczą
KIJÓW	29,56	10,47 ha – tereny lotniskowe 1,40 ha – nieużytki 12,90 ha – użytki 2,54 ha – las
KRUSZYNA	21,97	1,06 ha – nieużytki 10,39 ha – użytki rolne 2,18 ha – tereny przeznaczone pod budownictwo jednorodzinne i zagrodowe z usługami 0,59 ha – tereny lotniskowe 0,76 ha – tereny przeznaczone pod działalność gospodarczą 0,16 ha – rekreacja

Tabela 1. Struktura gruntów w gminie Kruszyna (cd.)

LGOTA MAŁA	36,05	2,66 ha – lasy i zadrzewienie 0,11 ha – nieużytki 0,42 ha – tereny przeznaczone pod budownictwo jednorodzinne i zagrodowe z usługami 11,83 ha – użytki rolne
ŁĘG	13,14	0,27 ha – złoża gliny 3,26 ha – las 0,02 ha – nieużytki 8,66 – użytki rolne
PIEŃKI SZCZĘPOCKIE	0,96	0,86 ha – użytki rolne
TEKLINÓW	5,94	0,14 ha – teren budowlany 0,43 ha – użytki rolne 0,46 ha – rekreacja, sport 0,24 ha – teren pod przepompownie ścieków
WIDZÓW	7,79	3,58 ha – użytki rolne 0,03 ha – nieużytki 0,08 ha – las 0,67 ha – teren przeznaczony pod cel publiczny 0,38 ha – tereny przeznaczone pod budownictwo jednorodzinne i zagrodowe z usługami 0,03 – teren przepompowni ścieków
WIDZÓWEK	5,59	1,87 ha – teren po eksploatacji kruszywa (piasku) 0,83 ha – teren przeznaczony pod urządzenia obsługi gospodarki rybnej 0,50 ha – teren oczyszczalni ścieków
WIKŁÓW	3,98	0,23 ha – nieużytki 3,13 ha – użytki rolne 0,27 ha – tereny przeznaczone pod budownictwo jednorodzinne i zagrodowe z usługami

Źródło: Informacje o stanie mienia, Urząd Gminy Kruszyna

Ogółem na mieniu komunalnym jest 221,60 ha gruntów, w tym: 5,48 ha przeznaczonych jest wg planu zagospodarowania przestrzennego gminy pod budownictwo jednorodzinne i zagrodowe z usługami, 134,15 ha stanowią użytki rolne, 3,33 ha to nieużytki, 9,11 ha to lasy i zadrzewienia, 1,55 ha to tereny przeznaczone pod inwestycje celu publicznego, 2,00 ha to tereny pod działalność gospodarczą.

Z powyższej tabeli wynika, iż większość gruntów w gminie Kruszyna jest przeznaczana pod rolnictwo. Użytki rolne w większości wsi (poza Teklinowem i Widzówkiem) stanowią znaczną część powierzchni. Stosunkowo mały obszar jest pozostawiony pod działalność gospodarczą.

1.4. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Ogólna powierzchnia lasów i gruntów zadrzewionych i zakrzewionych w gminie Kruszyna wynosi 3616,1 ha. Stopień lesistości wynosi 38,7%, podczas gdy wskaźnik lesistości dla Polski wynosił w 2012 r. 29,3%. Do terenów o najwyższej lesistości należą rejony miejscowości: Kijów (83,7%), Łęg (60,6%), Wikłów (51,9%) i Kruszyna (50,4%). Najniższy wskaźnik mają Baby, Widzówek i Jacków – wszystkie poniżej 10%.

Na terenie gminy występują lasy o różnych typach siedliskowych, przeważa bór świeży zróżnicowany od wariantu suchego, aż do postaci wilgotnych. W lasach dominuje sosna (ok. 85,3%) olsza, brzoza, dąb, świerk, buk i modrzew. Wiek drzewostanów to w większości do 40 lat (34%), powyżej 80 lat jest jedynie 14% drzew. W lasach występują również rzadkie i chronione gatunki roślin: bluszcz pospolity, widłak goździsty, pełnik europejski, sasanka łąkowa, sasanka wiosenna i storczyk szerokolistny.

W Rejestrze Wydziału Środowiska i Rolnictwa Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego znajdują się następujące pomniki przyrody z terenu gminy Kruszyna: wielogatunkowa grupa drzew – 2 lipy drobnolistne (obwód 320 i 387 cm) i wiąz szypułkowy (obwód 322 cm) w Kruszynie, dąb szypułkowy (obwód 485 cm) oraz grupa dębów (obwód 435 cm i 500 cm) w Kijowie.

1.4.1. SUROWCE MINERALNE

Na terenie gminy występują złoża piasków (rejon Wikłowa), glin zwałowych i mułków (rejon Kijowa, Łęgu, Kruszyny, Teklinowa, Widzowa i Bogusławic), torfu (Widzów, Widzówek i Jacków), wapieni marglistych i margli (Kruszyna i Bogusławice). Na całym obszarze rozlokowane są piaski akumulacji lodowcowej, które są eksploatowane. Zaprzeszano natomiast eksploatacji złóż gliny zwałowej.

1.4.2. KLIMAT

Pod względem klimatycznym Gmina Kruszyna położona jest w dzielnicy częstochowsko-kieleckiej, gdzie występują łagodne zimy z okresami krótkotrwałych mrozów przeplatane odwilżami. Lata są ciepłe, ale niezbyt upalne. Obszar ten charakteryzuje się:

- średnią roczną temperaturą powietrza ok. +7,70°C,
- średnią temperaturą najzimniejszego miesiąca (styczeń) – 2,50°C,
- średnią temperaturą najcieplejszego miesiąca (lipiec) +18°C,
- przewagą wiatrów wschodnich, roczną sumą opadów w granicach 600 mm (najwięcej opadów w miesiącu lipcu, najmniej w lutym),
- czasem trwania pokrywy śnieżnej od 60–90 dni,
- długością okresu wegetacyjnego 215 dni w roku.

1.4.3. ZASOBY WODNE

Wody podziemne

Wody podziemne w gminie Kruszyna znajdują się na trzech piętrach wodonośnych:

- jurajskim – poziom górnourajski związany z kompleksem spękanych i skrasowiatach wapieni. Z tej warstwy ujmowana jest woda pitna w miejscowości Bogusławice Kolonia.

- kredowym – poziom wodonośny, którego podstawą są węglanowe utwory kredy górnej (margle, opoki, wapienie). Z tego poziomu zasilana jest większość ujęć wody pitej w gminie, w tym ujęcie w Kruszynie dostarczające wodę do gminnego wodociągu. Wody podziemne należy chronić przed zatruciem i zanieczyszczeniem.
- czwartorzędowym – związanym z utworami piaszczystymi zalegającymi wśród nieprzepuszczalnych utworów spoiстых. Wody z tej warstwy ujmowane są w indywidualnych studniach.

Ze względu na rolę wód podziemnych w życiu ludności gminy należy chronić je przed zatruciem i zanieczyszczeniem. Nie powinno się w ich obrębie tworzyć wysypisk śmieci czy zakładów przemysłowych produkujących wiele odpadów.

Wody powierzchniowe

Obszar gminy Kruszyna leży w dorzeczu Odry. Odwadniany jest przez sieć małych cieków III rzędu, które uchodzą do rzeki Warty (uregulowanej na odcinku pomiędzy miejscowościami Łęg –Kijów): Widzówkę (przepływającą przez wschodnią część gminy, mającą źródła w miejscowości Michałów Kłomnicki, gm. Kłomnice, uregulowaną na całej długości), rzekę Pijawkę (przepływającą przez zachodnią część gminy, mającą źródła w miejscowości Rudniki, gm. Rędziny, uregulowaną w części poza terenem gminy Kruszyna).

Poziom wody gruntowej w dolinie rzek na terenie gminy występuje na głębokości od 0,5–2 m, natomiast na wysoczyznach poziom wód gruntowych sięga głębokości od 2–6 m, w niektórych obrębach do 10 m. W administracji Okręgowej Dyrekcji Gospodarki Wodnej w Poznaniu znajduje się odcinek rzeki Warty, administratorem pozostałych rzek jest Śląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Katowicach. Na terenie gminy znajdują się następujące zbiorniki wodne:

- stawy rybne w Widzówku – powierzchnia 42 ha,
- staw rybny w Łęgu – powierzchnia 0,80 ha,
- wielofunkcyjny zbiornik w Kruszynie (ul. Kościuszki) – powierzchnia 0,24 ha,
- 2 stawy na terenie zespołu pałacowo-parkowego w Kruszynie – powierzchnia 0,97 ha,
- dwa stawy rybne przy Parafii Rzymsko-Katolickiej w Kruszynie – powierzchnia 0,17 ha,
- stawy rybne przy ul. Kościelnej w Kruszynie – powierzchnia 0,28 ha.

Powierzchnia wód otwartych i rzek w gminie wynosi 91,0392 ha i stanowi 1% jej obszaru. Najwięcej gruntów pod wodami znajduje się w obrębach miejscowości: Widzówek, Łęgi Kijów. W miejscowości Łęg od 1996 r. funkcjonuje mała elektrownia wodna na rzece Warcie.

1.5. ANALIZA SWOT

ANALIZA SWOT – CHARAKTERYSTYKA OBSZARU	
Mocne strony	Słabe strony
- niewielka odległość od dużych miast, tj. Częstochowy i Radomska, dzięki czemu wiele osób tam pracujących mieszka w pobliskiej Kruszyni; 2 drogi krajowe oraz linia kolejowa przebiegająca przez gminę – dobre połączenie zwiększające dostępność gminy; - istnienie połączenia autobusowego umożliwiające mieszkańcom dostanie się poza granice gminy; - uksztaltowanie terenu sprzyjające rozwojowi rolnictwa; - pomniki przyrody przyczyniają się do ochrony środowiska naturalnego; - wody podziemne z wodą pitną; - tereny atrakcyjne dla wykorzystania rekreacyjnego –kompleksy leśne; - położone w dolinie Warty, poza zasięgiem zagrożenia powodzią; - kompleksy glebowo-rolnicze przydatne dla produkcji rolnej w południowej części gminy; - surowce mineralne możliwe do wykorzystania w budownictwie.	- brak terenów inwestycyjnych pozwalających na rozwój gminy i tworzenie nowych miejsc pracy; - wykluczenie lokalizacji inwestycji na terenach o wysokim poziomie wód podziemnych ze względu na konieczność ochrony przed zanieczyszczeniami; - mała powierzchnia terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą.
Szanse	Zagrożenia
- zaopatrywanie większej liczby gmin w wodę pitną – osiągnięcie dominującej pozycji w tej sferze, rozwój sieci wodociągowej i tworzenie nowych miejsc pracy; - rozwój mieszkalnictwa ze względu na dużą liczbę osób mieszkającą w Kruszyni, a dojeżdżającą do pobliskich miejscowości.	- konkurencja ze strony większych sąsiednich gmin; - brak cech charakterystycznych wyróżniających gminę.

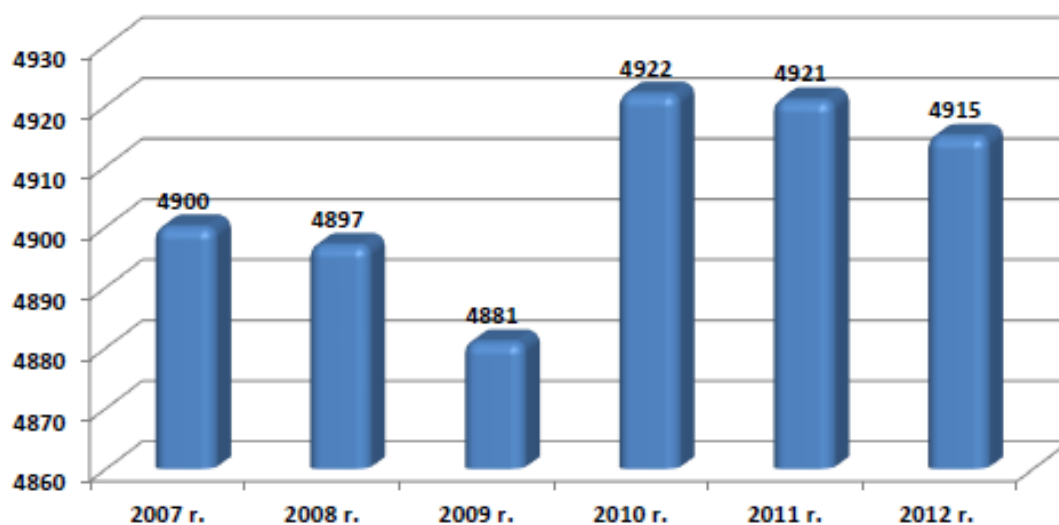

2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Gmina Kruszyna liczy 4915 mieszkańców (stan na 31.12.2012 r.). Jak przedstawia wykres poniżej, od roku 2007 obserwujemy wzrost liczby mieszkańców, których liczba wynosiła wtedy 4900 osób. Największy wzrost nastąpił między rokiem 2009 a 2010. Od trzech lat liczba ludności utrzymuje się na zbliżonym poziomie, choć w roku 2012 odnotowano lekki spadek w liczbie mieszkańców w porównaniu z rokiem 2011. Średnia gęstość zaludnienia przy liczbie ludności z roku 2012 wynosi 53 os na km². Na 100 mężczyzn w gminie przypadają 103 kobiety. Przyrost naturalny w 2012 roku dla gminy Kruszyna wyniósł – 27.

Liczba osób w wieku produkcyjnym na rok 2012 wynosi 934, w wieku produkcyjnym 3177, a w poprodukcyjnym 804. W Polsce następuje zwiększanie się grupy osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, przy jednoczesnym zmniejszaniu się grupy osób w wieku przedprodukcyjnym, ze względu na niż demograficzny.

Wykres 1. Liczba ludności w latach 2007–2012 wg faktycznego miejsca zamieszkania

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Tabela 2. Zestawienie porównawcze sytuacji demograficznej wybranych gmin powiatu częstochowskiego na rok 2012

Gmina	Powierzchnia w km ²	Ludność ogółem	Kobiety na 100 mężczyzn	Ludność na 1 km ²
Kruszyna	94	4915	103	53
Przyrów	80	3906	99	49
Dąbrowa Zielona	100	4026	103	40
Konieczpol	147	9998	101	68
Lelów	124	5012	101	41
Janów	146	5998	101	41
Mstów	120	10 635	103	89
Olsztyn	109	7257	100	67
Kłomnice	147	13 771	107	93
Mykanów	141	14 692	101	104

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Na tle sąsiednich gmin, Kruszyna przedstawia się jako przeciętna pod względem liczby i zagęszczenia ludności. Jej powierzchnia jest stosunkowo mała w porównaniu z Janowem czy Lelowem. Dwie sąsiednie gminy Kruszyny: Kłomnice i Mykanów mają trzykrotnie wyższą liczbę ludności i prawie dwukrotnie większą gęstość zaludnienia.

2.1. POZIOM BEZROBOCIA

W roku 2012 w Powiatowym Urzędzie Pracy w Częstochowie zarejestrowanych było ogółem 307 osób (w tym 153 kobiet) z terenu gminy Kruszyna.

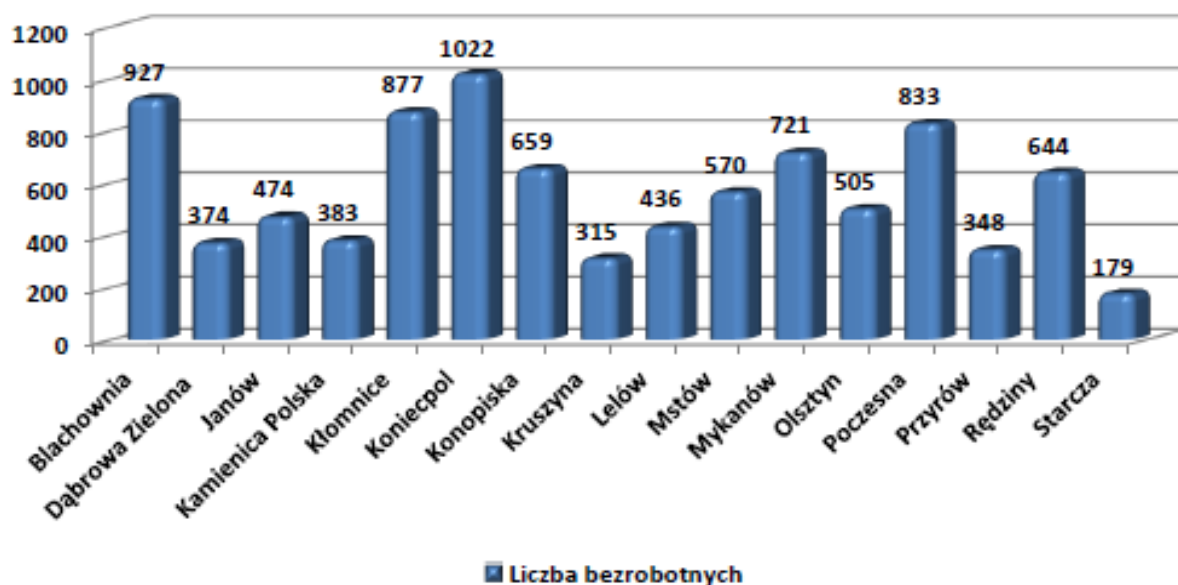
Tabela 3. Poziom bezrobocie w gminie w latach 2008–2012

Rok	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	185	228	250	247	307
Z prawem do zasiłku	62	46	46	29	60

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Częstochowie

Wyżej przedstawiona tabela ilustruje niepokojące zjawisko, jakim jest rosnąca liczba bezrobotnych. Od roku 2008 do 2012 liczba bezrobotnych wzrosła o 65%. Na koniec 2012 r. stopa bezrobocia w powiecie częstochowskim wynosiła 20,4 i była najwyższa w całym województwie.

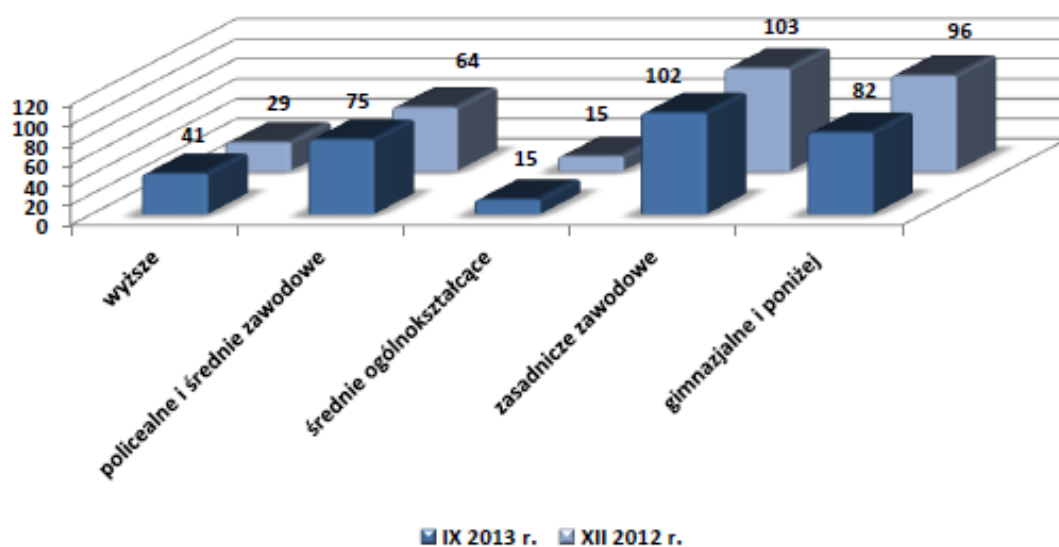
Wykres 2. Liczba bezrobotnych w układzie gmin powiatu częstochowskiego. Stan na koniec września 2013 roku

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Częstochowie

Mimo rosnącej liczby bezrobotnych w gminie, na tle powiatu Kruszyna plasuje się jako jedna z gmin o najmniejszym bezrobociu. Przy analizie takich danych, trzeba brać pod uwagę stosunek liczby bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym, w gminie Kruszyna wynosi on 9,9 %.

Wykres 3. Liczba bezrobotnych wg wykształcenia

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach

Najwięcej osób pozostających bez pracy należy do grupy z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Najmniejszą grupę, a zarazem o niezmienniej liczebności, stanowią osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym. Przyczyną tego może być kontynuowanie przez te osoby edukacji na uczelniach wyższych, jednak liczba osób bezrobotnych o wykształceniu wyższym wzrosła w przeciągu 9 miesięcy.

2.2. ANALIZA SWOT

ANALIZA SWOT – SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	
Mocne strony	Słabe strony
- wzrost liczby mieszkańców w ostatnich latach, sprzyjający rozwojowi gminy; - trend do utrzymywania się liczby mieszkańców na podobnym poziomie od trzech lat; - umiarkowana gęstość zaludnienia, dająca komfort mieszkania w gminie.	- mała, przeciętna gmina na tle sąsiednich; - ujemny przyrost naturalny, mogący wpływać na zmniejszanie się liczby mieszkańców; - przeciętny poziom bezrobocia; - rosnąca liczba bezrobotnych, z których połowa to kobiety; - wąskie grono osób z prawem do zasiłku – trudność w przetrwaniu okresu do znalezienia pracy; - zwiększająca się liczba osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym; - ogólnokrajowe, negatywne zjawiska takie jak niż demograficzny i starzenie się społeczeństwa.
Szanse	Zagrożenia
- sprzyjająca polityka regionalna ze strony rządu skierowana na rozwój obszarów wiejskich; - rozwijanie prywatnej działalności gospodarczej, jako szansa na dopasowanie się do rynku pracy, czego następstwem będą nowe miejsca pracy i rozwój gminy; - wyodrębnienie w planie zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod zabudowę produkcyjną i usługową; - tworzenie nowych miejsc pracy poprzez przyciągnięcie inwestorów.	- niedostosowanie rynku pracy do wykształcenia mieszkańców i brak możliwości rozwoju powoduje uciekanie młodych ludzi do dużych miast; - zniechęcenie młodzieży do studiowania ze względu na rosnącą liczbę bezrobotnych po studiach; - brak możliwości i obawa przed rozwijaniem własnej działalności ze względu na brak rynku zbytu w gminie.

3. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

3.1. OŚWIATA

W gminie funkcjonują następujące publiczne placówki oświatowe:

- Zespół Szkół w Kruszynie (szkoła podstawowa i gimnazjum),
- Zespół Szkół w Widzowie (szkoła podstawowa i gimnazjum),
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lgocie Małej (szkoła podstawowa i przedszkole),
- Przedszkole w Widzowie i Kruszynie,
- Szkoła Podstawowa w Jackowie, dla której organem prowadzącym jest Fundacja „Elementarz”.
- 4 szkoły podstawowe i 2 gimnazja działające w gminie Kruszyna zaspokajają potrzeby w tym zakresie. Do szkół ponadgimnazjalnych: średnich, zawodowych i wyższych, młodzież dojeżdża do Częstochowy lub do Radomska.

Tabela 4. Przedszkola

Placówki	Wychowankowie	Oddziały	Etaty nauczycieli	Etaty obsługi	Średnia liczba wychowanków na oddział
Przedszkole w Kruszynie	48	2	3,38	3 + 0,5	24,00
Przedszkole w Widzowie	47	2	3,26	3	23,50
Przedszkole w Lgocie Małej	34	2	2,28	2,5	17,00
Oddział przedszkolny Jacków	16	1	1,00	0	16,00
Razem	145	7	9,92	8,5+0,5	20,71

Źródło: Urząd Gminy w Kruszynie

Działalność istniejących przedszkoli na terenie gminy jest wystarczająca. Liczba wychowanków przypadająca na oddział jest umiarkowana i porównywalna i z innymi placówkami. Możliwość oddania dzieci w ciągu dnia pod opiekę osób wykwalifikowanych, odciąża rodziców, którzy mogą w tym czasie pracować.

Tabela 5. Szkoły podstawowe

Placówka	Uczniowie	Oddziały	Etaty nauczycieli zgodnie z arkuszami organizacyjnymi	Etaty obsługi	Średnia liczba uczniów na oddział
SP w Kruszynie	107	6	9,47	0	17,83
SP w Widzowie	80	6	8,94	3,25	13,33
SP w Lgocie Małej	50	6	8,48	2,25+0,5	8,33
SP w Jackowie	38	6	7,13	2+0,5	6,33
Razem	275	24	34,02	7,5+1s	11,46

Źródło: Urząd Gminy w Kruszynie

Najwięcej uczniów uczęszcza do SP w Kruszynie. Może być to podyktowane względami praktycznymi, gdyż w miejscowości gminnej znajduje się wiele instytucji i zakładów, gdzie mogą pracować rodzice tych uczniów. Do szkoły w Kruszynie uczęszczają dzieci z sołectwa Kruszyna, Bogusławice, Wikłów, Łęg i Kijów.

Tabela 6. Gimnazja

Placówka	Uczniowie	Oddziały	Etaty nauczycieli zgodnie z arkuszami organizacyjnymi	Etaty obsługi	Średnia liczba uczniów na oddział
Gimnazjum w Kruszynie	91	4	9,87	6	22,75
Gimnazjum w Widzowie	75	3	7,44	0	25,00
Razem	166	7	17,31	6	23,71

Źródło: Urząd Gminy w Kruszynie

Ze względu na istnienie tylko 2 szkół gimnazjalnych w gminie, liczebność w oddziałach jest wyższa. Klasyfikuje się na umiarkowanym, przeciętnym poziomie.

Tabela 7. Liczebność oddziałów

szkoła	rok szkolny	Kl. I	Kl. II	Kl. III	Kl. IV	Kl. V	Kl. VI	razem
Szkoła Podstawowa w Kruszynie	2010/2011	23	17	16	15	23	27	121
	2011/2012	17	23	17	16	17	24	114
	2012/2013	15	17	23	19	16	17	107
Szkoła Podstawowa w Jackowie	2010/2011	4	6	11	6	7	7	41
	2011/2012	9	4	6	11	6	7	43
	2012/2013	2	9	4	6	11	6	38
Szkoła Podstawowa w Łgocie Małej	2010/2011	8	9	11	10	9	10	57
	2011/2012	5	8	9	11	11	8	52
	2012/2013	6	5	9	9	10	11	50
Szkoła Podstawowa w Widzowie	2010/2011	13	13	16	11	13	17	83
	2011/2012	14	13	13	16	11	13	80
	2012/2013	13	14	13	13	16	11	80
Gimnazjum w Kruszynie	2010/2011	26	33	38	-	-	-	97
	2011/2012	35	24	33	-	-	-	92
	2012/2013	32	35	24	-	-	-	91
Gimnazjum w Widzowie	2010/2011	28	34	27	-	-	-	89
	2011/2012	27	26	35	-	-	-	88
	2012/2013	23	25	27	-	-	-	75

Źródło: Urząd Gminy w Kruszynie

Liczba uczniów przypadająca na oddział pokazuje, że klasy są umiarkowanie liczne, co może mieć pozytywny wpływ na komfort nauki, jednak sytuacja w Lgocie Małej i Jackowie, gdzie średnio jest mniej niż dziesięcioro dzieci w klasie, jest niepokojąca. Zgodnie z wyżej przedstawionymi tabelami obserwujemy spadek liczby uczniów, na co ma wpływ niż demograficzny.

Tabela 8. Kadra nauczycielska – wg umów o pracę, zgodnie ze sprawozdaniem SIO

	Pełnozatrudnieni		Niepełnozatrudnieni		Liczba nauczycieli			
	Liczba osób	Liczba etatów	Liczba osób	Liczba etatów	Stażyści	Kontrakt-owi	Mianowani	Dyplomowani
Zespół Kruszyna	14	14	12	5,72	1	4	7	14
Zespół Widzów	13	13	10	4,73	0	4	5	14
Zespół Lgota Mała	7	7	6	2,45	0	4	5	4
Szkoła Jacków	4	4	8	4,18	1	1	4	6
Przedszkole Kruszyna	3	3	6	0,32	1	1	3	4
Przedszkole Widzów	3	3	2	0,10	0	2	1	2
Razem	44	44	44	17,5	3	16	25	44

Źródło: Urząd Gminy w Kruszynie

Wykazane zatrudnienie w etatach różni się, ponieważ nauczyciele z Zespołu Szkolnego w Kruszynie i Widzowie dopełniali etat w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Lgocie Małej i Gminnym Przedszkolu w Widzowie.

Projekty

W placówkach edukacyjnych w gminie Kruszyna nie odnotowano przeprowadzenia jakichkolwiek eksperymentów pedagogicznych ani innowacji, z wyjątkiem przedszkola w Kruszynie. Realizowane za to są programy unijne:

- „Radosne dzieci w Gminie Kruszyna” – program realizowany w przedszkolach od 2012 r. Dla dzieci były zorganizowane zajęcia z języka angielskiego, taneczne, logo-rytmiczne, artystyczno-teatralne i gimnastyki korekcyjnej. W roku szkolnym 2012/2013 w projekcie brało udział 129 dzieci. Dofinansowanie programu ogółem to 488 183 zł, w tym za 48 409 zł zakupiono pomoce do prowadzenia zajęć (tablice interaktywne, projektory, laptopy, szafy, pomoce dydaktyczne);
- Pewniak – program dla nauczycieli, nowe metody pracy z dziećmi;
- Szklanka mleka – klasy I – VI SP;
- Owoce w szkole – klasy I – III SP.

Poziom nauczania i wyniki

Egzamin szóstoklasisty w 2013 r. wypadł nieco poniżej średniej dla województwa częstochowskiego i całego kraju, z wyjątkiem SP w Lgocie Małej, gdzie wyniki klasyfikują się powyżej średniej województwa i krajowej. Wyniki z egzaminu gimnazjalnego oscylują wokół średniej województwa i krajowej. Najstabilniej wypadła część z matematyki, a najlepiej część z historii i WOS-u oraz języka niemieckiego.

3.2. SŁUŻBA ZDROWIA

Ochroną zdrowia na terenie gminy Kruszyna zajmuje się Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kruszynie z filią w Widzowie. Ponadto w Kruszynie znajduje się apteka, a w Widzowie – punkt apteczny. Liczba osób przypadająca na 1 zakład opieki zdrowotnej wynosiła w 2011 r. – 2461. Wg danych za rok 2013 w NZOZ jest zatrudnionych 12 lekarzy, a liczba personelu medycznego wynosi 21 osób. Trzech lekarzy to specjaliści I stopnia, a czterech ma specjalność II stopnia. W zakresie potrzeb inwestycyjnych konieczny jest zakup wyposażenia medycznego takiego jak: USG, sprzęt rehabilitacyjny i karetka, pozostałe wyposażenie potrzebne ośrodkowi to meble i klimatyzacja.

Według danych udostępnionych przez NZOZ w ramach tworzenia nowych oddziałów szpitalnych powinny być tworzone poradnie.

Szkolenia zawodowe, w tym specjalistyczne dla lekarzy, są realizowane na bieżąco. Pozostały personel medyczny jest przeszkolony w zakresie BHP i ratownictwa medycznego. W zakresie innych szkoleń i studiów podyplomowych, personel medyczny kształci się na kierunkach: ekonomia, informatyka, marketing, zarządzanie.

NZOZ realizuje programy profilaktyki nowotworowej na bieżąco w ramach Podstawowej Opieki Zdrowotnej i Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej. Ponadto prowadzi profilaktykę w zakresie stomatologii i chorób zakaźnych.

3.3. KULTURA

W gminie funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Kruszynie i jej filia w Widzowie. Księgozbiór obu bibliotek wynosi 20,381 woluminów. W bibliotekach mieszkańcy mogą korzystać z czytelni internetowych GBP Kruszyna (7 komputerów z dostępem do internetu), Filia Widzów (2 komputery z dostępem do Internetu oraz 7 komputerów ogólnodostępnych w świetlicy wiejskiej w Widzowie).

W 2012 r. miało miejsce otwarcie świetlicy środowiskowej w Teklinowie, gdzie młodzież i inni mieszkańcy mogą spędzać wolny czas oraz uczestniczyć w spotkaniach i zebraniach lokalnej ludności.

Spółeczną działalność kulturalną na terenie gminy przez wiele lat (od 1987 r.) prowadziło Towarzystwo Przyjaciół Kruszyny, skupiające ok. 70 osób, które posiada Izbę Historii. Jego ideą jest ochrona zabytków, tradycji i dziedzictwa kulturowego. Zgromadzone zostały w niej pamiątki historyczne, obrazy i zdjęcia związane z Kruszną. TPK wydało również *Informator o Kruszynie*, organizowało plenery malarskie oraz okolicznościowe uroczystości upamiętniające martyrologię mieszkańców okolic. W ostatnim czasie aktywność działań Towarzystwa zmalała i obecnie nie ma istotnego wkładu w rozwój kulturalny gminy.

W Kruszynie działa Orkiestra Dęta, która swą działalność rozpoczęła jeszcze za czasów Księcia Lubomirskiego (przełom XIX i XX wieku). W drugiej połowie XX wieku orkiestra została przejęta przez OSP Kruszyna i w tym czasie opiekę nad nią sprawował kruszynianin – p. Ryszard Zasępa. W 1995 roku orkiestra przestała funkcjonować m.in. z powodu braku chętnych do gry młodzieży. W 2000 roku reaktywowano orkiestrę, kapelmistrzem i opiekunem został p. Andrzej Powroźnik, muzyk Filharmonii Częstochowskiej. Orkiestra liczy około 30 osób. Jest to przede wszystkim młodzież szkoły podstawowej i gimnazjum. Na początku każdego roku prowadzone są lekcje nauki gry na instrumentach dla nowych chętnych dzieci. Swym repertuarem, na który składa się muzyka żałobna, kościelna i rozrywkowa, orkiestra uświetnia wszystkie imprezy gminne i parafialne. W roku 2011 uczestniczyła w Ogólnopolskim Zjeździe Synów Pułku w Węglowicach. Na początku 2012 r. oddano dla użytku orkiestry nowo wyremontowane i umeblowane pomieszczenie w Sali OSP w Kruszynie. Sukcesywnie w miarę potrzeb kupowane są instrumenty.

Na terenie gminy działa również typowo żeński zespół pn. „Ale!Babki”. Sama nazwa zespołu świadczy o charakterze jego członków oraz repertuarze. Obecnie w zespole jest 16 pań.

Zabytki gminy

W gminie zachowało się wiele zabytków o wysokiej wartości historycznej i kulturowej. Należą do nich:

- Zespół pałacowo-parkowy w Kruszynie z XVI w., reprezentujący styl późnorennesansowy. Pałac wzniesiony został na planie czworoboku z dziedzińcem, według projektu Tomasza Ponciniego. W parku z różnorodnym gatunkowo storodrzewiem, stawami i kanałem wodnym, znajduje się pustelnia Denhoffa z II połowy XVII wieku oraz kaplica Sobieskiego z końca XVII w. Całość zajmuje powierzchnię 17,40 ha. W planie zagospodarowania przestrzennego obiekt przeznaczony jest na cele mieszkalnictwa specjalnego, tj. rezydencjonalnego, hotelowego oraz zespołu sanatoryjno-rekreacyjnego. Zespół pałacowo-parkowy ma uregulowany stan prawny i obecnie jest własnością prywatną.
- Kościół Parafialny p.w. św. Macieja Apostoła w Kruszynie z XVII w. (rejestr nr A/210 z 1978 r.) z barokowym cmentarzem przykościelnym, otoczony murem z wnękami, strzelnicami kluczowymi, dzwonnica i plebanią.
- Budynek dawnego zarządu dóbr w Kruszynie, w stylu klasycystycznym z XIX w., zaadaptowany na siedzibę Urzędu Gminy.
- Cmentarz grzebalny z I połowy XIX w. (rejestr nr A/412 z 1987 r.).
- Jacków – młyn motorowy z 1939 r. (ruiny po pożarze w 1999 r.).
- Kruszyna – pozostałości zespołu folwarcznego (XIX/XX w.), plebania z pocz. XX w., młyn motorowy (1904 r.).
- Lgota Mała – kaplica murowana.
- Łęg – młyn wodny (1920 r.), dom drewniany z pocz. XX wieku.
- Teklinów – dom pożydowski na stacji kolejowej.
- Widzów – kościół parafialny (1910 r.), pozostałości zespołu folwarcznego (XIX/XX w.) oraz młyn motorowy z lat 20 XX wieku.
- Wikłów – pozostałości zespołu dworskiego z pocz. XX w., miejsce po cmentarzu wojennym.
- Stanowiska archeologiczne w Kruszynie. Miejsca pamięci: pomnik upamiętniający bitwę stoczoną przez oddziały powstańcze w 1863 r. oraz mord na mieszkańcach Kruszyny popełniony przez wojska niemieckie w 1939 r. w Kruszynie, pomnik w Pieńkach Szczepockich ku czci mieszkańców zamordowanych przez okupanta w 1944 r.; pomnik w Widzowie upamiętniający mord popełniony na mieszkańcach w 1939 roku.

3.4. POMOC SPOŁECZNA

Zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kruszynie.

Tabela 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej według powodów przyznania

Powody trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin korzystających z pomocy				
	2008	2009	2010	2011	2012
Ubóstwo	7	5	5	5	5
Bezrobocie	55	44	61	63	70
Niepełnosprawność	46	30	48	45	49
Długotrwała choroba	36	22	21	32	36
Przemoc w rodzinie	1	0	0	0	0

Tabela 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej według powodów przyznania (cd.)

Ochrona macierzyństwa	3	4	1	1	3
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	42	22	14	17	18
Alkoholizm	6	7	4	2	3
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	2	0	2	0	3
Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna/zdarzenie losowe	51	0	27	0	0
Zasiłki rodzinne	405	392	358	286	297
Fundusz alimentacyjny	27	31	31	25	21

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kruszynie

Bezrobocie jest główną przyczyną korzystania z pomocy społecznej, od lat liczba rodzin w tej kategorii jest największa. Drugą najczęstszą przyczyną przyznawania tego wsparcia finansowego rodzinom jest niepełnosprawność jaka dotknęła ich członków bądź długotrwała choroba. Pozytywne prognozy można dostrzec w malejącej liczbie rodzin potrzebujących pomocy społecznej ze względu na alkoholizm, świadczy to o eliminowaniu tego patologicznego zjawiska ze społeczeństwa.

Tabela 10. Środki finansowe na pomoc społeczną wg źródeł pochodzenia

Rok	Zadania własne (kwota) w zł	Zadania własne (kwota) z dofinansowaniem w zł	Zadania zlecone (kwota) w zł	EFS (kwota) w zł Realizacja projektu systemowego PO KL
2008	758 132	130 765	2 119 142	39 094
2009	351 862	156 812	1 413 278	131 758
2010	417 490	250 457	1 611 006	104 836
2011	408 524	270 681	1 366 183	85 203
2012	412 222	318 723	1 344 280	128 545

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kruszynie

Jednostka samorządu terytorialnego jaką jest gmina, ma szerokie kompetencje do świadczenia pomocy społecznej nałożone Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Dla realizacji celów własnych dysponuje pewnymi środkami. W porównaniu z rokiem 2008, kwota przeznaczana w gminie Kruszyna na zadania własne znaczenia zmalała do roku 2012, jednak wzrosła kwota przyznawana w ramach dofinansowania zadań własnych. Jednostka coraz mniej przeznaczająca też na zadania zlecone, ze względu na szeroki katalog zadań własnych. Dodatkowo, gmina pozyskuje też środki z Europejskiego Funduszu Społecznego dla realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, którego nakład na gminną pomoc społeczną zwiększa się.

3.5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Teren gminy Kruszyna obsługiwany jest przez Komisariat Policji w Kłomnicach, który działa na obszarze 500 km², zamieszkałym przez ok. 50 000 osób. Swoim zasięgiem obejmuje 5 gmin: Kłomnice, Kruszyna, Mstów, Mykanów i Rędziny.

Tabela 11. Zestawienie popełnionych przestępstw w roku 2011 i 2012 roku

Kategorie przestępstw	Liczba przestępstw (stwierdzonych)		Wzrost/ spadek
	2011	2012	
Kradzież mienia	121	96	- 25
Kradzież z włamaniem	83	64	-19
Kradzież samochodu	3	5	+ 2
Włamania do samochodu	5	2	- 3
Rozbój	5	8	+ 3
Bójka, pobicie	5	7	+ 2
Zabójstwo	1	1	0
Razem	223	183	-

Źródło: wg danych Komisariatu Policji w Kłomnicach

W przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie funkcjonariusze policji wypełniają służbowy dokument, jakim jest „Niebieska Karta”, a który służy dokumentowaniu faktów związanych z przemocą w danej rodzinie, ocenie zagrożenia dalszą przemocą, oraz jako dowód w sprawach sądowych. „Niebieska Karta” może zostać założona przez Policję, Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Dzięki działalności pionu prewencji Komisariatu w Kłomnicach spadła liczba czynności wykonywanych w ramach procedury „Niebieskiej Karty” ze 162 w roku 2011 do 109 w roku 2012 r. (spadek o 53). Średni czas reakcji na zdarzenie systematycznie się zmniejsza i w chwili obecnej wynosi 18 minut. W ramach Prewencji Kryminalnej jednostka w sposób stały i systematyczny utrzymuje współpracę z Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej, a także Parafiami, w ten sposób są przekazywane informacje jak nie stać się ofiarą przestępstwa lub wykroczenia. Nawiązano również współpracę ze Strażą Leśną i funkcjonariuszami SOK, z którymi są podejmowane wspólne działania celem ograniczenia popełniania przestępstw, zarówno na terenach wsi, obszarach leśnych, jak i kolei. Ponadto, są prowadzone wspólne patrole z przedstawicielami Polskiego Związku Wędkarskiego w obrębie rzeki Warta.

Na terenie gminy działa 6 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej: w Bogusławicach, Jackowie, Kruszynie, Lgocie Małej, Łęgu i Widzowie. OSP w Kruszynie i OSP w Widzowie włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Każda jednostka OSP w gminie Kruszyna dysponuje remizą z salą zabaw oraz garażem i wyposażona jest w podstawowy sprzęt gaśniczy, a ponadto OSP w Kruszynie posiada 2 samochody pożarnicze (Jelcz 010R i Magirus 4x4), OSP w Widzowie wyposażona jest w samochód średni Magirus i Starr 244, OSP w Lgocie Małej ma samochód ciężki Jelcz 004, a OSP w Bogusławicach wyposażona jest w samochód pożarniczy Magirus (STAR 244 z autopompą).

3.6. SPORT, TURYSTYKA, REKREACJA

Działalność sportową na terenie gminy Kruszyna prowadzą kluby sportowe Polonia – Unia Widzów, Płomień Lgota Mała, Kmicic Kruszyna. Przy klubie sportowym Kmicic działa sekcja łucznictwa. W Widzowie są prowadzone bezpłatne zajęcia z aerobiku. W Kruszynie na boisku ogólnodostępnym „Orlik” odbywają się zajęcia sportowe z: piłki nożnej, piłki siatkowej, piłki koszykowej, piłki ręcznej, tenisa ziemnego, unihokeja oraz gry i zabawy. Bazę sportową w gminie tworzą:

- boiska szkolne w Lgocie Małej (wielofunkcyjne), Kruszynie (do piłki siatkowej i koszykowej), Widzowie (do piłki siatkowej), Jackowie (do piłki nożnej, siatkowej, koszykowej);
- sale gimnastyczne: w Szkole Podstawowej w Kruszynie o wymiarach 12×24 m, w Szkole Podstawowej w Lgocie Małej o wymiarach 6×11 m, w Szkole Podstawowej w Widzowie o wymiarach 5,7×12 m.

W okresie zimowym od 2010 r. w miejscowości Widzów funkcjonuje lodowisko. Ponadto w Widzowie znajduje się stadnina koni z bogatymi tradycjami i historią sięgającą XIX wieku. Konie wyścigowe z Widzowa wygrywały wiele liczących się gonitw.

Na terenie miejscowości Widzówek są położone stawy hodowlane o powierzchni 40 ha.

Bazę turystyczno-rekreacyjną tworzą:

- Ośrodek wczasowy w Łęgu. Dysponuje 7 pokojami dwuosobowymi oraz 6 domkami czteroosobowymi. Istnieje możliwość rozbicia namiotów.
- Zajazd leśny „Sarenka”. Oferuje 6 pokoi dwuosobowych.

3.7. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Urząd Gminy Kruszyna jest wydawcą biuletynu informacyjno-społecznego „Głos Gminy” ukazującego się raz na 2 miesiące. Jest to forma komunikacji Władz Gminy z mieszkańcami w zakresie inwestycji i działań, jak również dobra droga do podsumowania życia społecznego i forma promocji. Biuletyn jest również dostępny na stronie internetowej gminy.

Gmina Kruszyna należy do Lokalnej Grupy Działania – Stowarzyszenia „Razem na Wyżyny” na rzecz rozwoju gmin regionu: Kłomnice, Kruszyna, Miedźno (powiat kłobucki), Mykanów Rędziny i Dąbrowa Zielona. W latach 2006–2010 Kruszyna była członkiem Programu Odnowy Wsi Województwa Śląskiego. Ponadto w gminie Kruszyna działają fundacje i stowarzyszenia:

- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Kmicic” działający przy Zespole Szkół w Kruszyńsku szkole podstawowej i gimnazjum w Kruszyńsku,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy Unia Polonia Widzów działający przy Zespole Szkół w Widzowie,
- Klub Sportowy Płomień w Łgocie Małej,
- Aktywni w działaniu – stowarzyszenie z Bogusławic na rzecz aktywizacji młodzieży i dbałości o rozwój Gminy,
- „Nasz Dom” – stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Jacków i Baby,
- Związek Młodzieży Wiejskiej Jacków-Baby,
- Stowarzyszenie Młodzieży Wiejskiej „Nowe Pokolenie” z siedzibą w Łgocie Małej,
- Związek Młodzieży Wiejskiej Bogusławice,
- „Przyszłość jest w Nas” – stowarzyszenie z siedzibą w Widzowie,
- Stowarzyszenie Wspólne Działanie miejscowości Teklinów i Pieńki Szczepockie,
- Stowarzyszenie Szerokie Horyzonty w Łgocie Małej.

3.8. ANALIZA SWOT

ANALIZA SWOT – INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	
Mocne strony	Słabe strony
• mieszkańcy zaangażowani w rozwój gminy, starają się uczynić z niej miejsce ciekawe i pełne życia; • położenie wielu zabytków na terenie gminy, stanowi walor turystyczny i uatrakcyjnia mieszkanie w gminie; • działalność klubów sportowych – aktywizacja młodzieży i dorosłych; • dostępność zajęć sportowych z różnych dziedzin wychodzi naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców; • wystarczająca liczba szkół publicznych i dość dobre ich wyposażenie; • działalność prewencyjna na rzecz bezpieczeństwa publicznego; • brak odnotowania zjawiska przemocy w rodzinie i konieczności udzielania z tej pomocy społecznej, co świadczy o braku patologii społecznych w gminie, czyniąc ją miejscem bezpiecznym i spokojnym, gdzie można skupić się na rozwoju, a nie zwalczaniu negatywnych zjawisk; • wydawanie biuletynu „Głos Gminy” – dobra komunikacja Władz z mieszkańcami, przepływ informacji, forma promocji ciekawych wydarzeń i inicjatyw w gminie, możliwość podziękowania i wyrażenia uznania dla osób zaangażowanych w życie Kruszyń; • uczestnictwo w stowarzyszeniach i projektach zewnętrznych kształtujące dobre nawyki wśród młodzieży; • funkcjonowanie niepublicznego zakładu opieki zdrowotnej, który świadczy usługi nieodpłatne w ramach kontraktu z NFZ.	• mała dostępność i zainteresowanie wypożyczaniem książek z biblioteki – mieszkańcy skupieni na życiu codziennym, brak dbałości o rozbudzanie nawyku czytania wśród dzieci, co może w przyszłości pogłębiać różnice w wykształceniu w porównaniu do wychowanków z dużych miast; • słaba baza turystyczna – warunki jakie oferuje gmina w tym zakresie są jednak wystarczająca w stosunku do potencjału turystycznego gminy; • brak zaplecza kulturalno-rozrywkowego dla mieszkańców – mieszkańcy sami organizują się, by wypełnić wolny czas, brak aktywności gminy w tym kierunku może przełożyć się na negatywne zjawiska społeczne np. alkoholizm, bójki.

Szanse	Zagrożenia
- wykorzystanie potencjału mieszkańców przy rozwoju gminy; - możliwość reklamowania gminy jako miejsca wypoczynkowego, ze względu na położenie zabytków i środowiska naturalnego; - rozwój prywatnej działalności gospodarczej na terenie miejscowości, wynikający z dużej aktywności mieszkańców; - wsparcie działalności szkół jak ośrodków istotnie wpływających na wizerunek gminy; - organizowanie zajęć dodatkowych dla młodzieży zgodnie z ich predyspozycjami; - zapewnienia zajęć wyrównawczych z przedmiotów problematycznych.	- migracja młodzieży do miast i za granicę – przyciąganie jej ofertami pracy i innym stylem życia; - atrakcyjność sąsiednich gmin – szybszy rozwój i bardziej atrakcyjne warunki do życia i pracy; - brak posterunku Policji na terenie gminy – zwiększenie poczucia bezkarności przestępców; - bezrobotni jako największa grupa osób korzystająca z pomocy społecznej – zagrożenie „rozleniwienia” społeczeństwa.

4. SYTUACJA GOSPODARCZA

4.1. PRZEMYSŁ

Na terenie gminy działalność produkcyjną prowadzą:

- MP Alamenti Sp. z o.o. – produkcja płyt warstwowych,
- Zakład Produkcji Drzwi KORONA s.c. J. Łapeta & D.Gajda,
- P.P.U.H. „Antex” – wydobywanie piasku,
- P.P.H.U. Elektrownie wodne i wiatrowe – wytwarzanie energii elektrycznej,
- Stolarstwo i Dekarstwo Budowlane,
- Zakład Instalacji Elektrycznych i Wodno-Kanalizacyjnych Kołaczowski Grzegorz.

4.2. ROLNICTWO

Gmina Kruszyna jest rejonem rolniczym (ok. 60,5% powierzchni stanowią użytki rolne) o dużym wskaźniku leśności (około 38,8 % powierzchni gminy stanowią lasy i zadrzewienia). Liczba indywidualnych gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w roku 2010 wynosiła 521. Gospodarstw o powierzchni do 1 ha było w 2010 r. – 157, a o powierzchni od 1 ha do 5 ha – 246. W gminie przeważają drobne gospodarstwa rolne. Ogólnie drobne gospodarstwa są wspierane przez Unię Europejską dostrzegającą w nich duży potencjał. Ludzie zaczynają bardziej cenić lokalną żywność, krótkie łańcuchy dostawy i świeżość produktu. Drobne gospodarstwa rolne stanowią bogate dziedzictwo kulturowe i są źródłem dochodu wielu rodzin.

Tabela 12. Podział gruntów w kontekście rolnictwa na rok 2010

	Powierzchnia w ha
Grunty ogółem	3917,39
użytki rolne ogółem	3298,68
użytki rolne w dobrej kulturze	2730,81
pod zasiewami	2092,73
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	188,22
uprawy trwałe	9,27
sady ogółem	9,24
ogrody przydomowe	9,65
łąki trwałe	392,15
pastwiska trwałe	38,78
pozostałe użytki rolne	567,87
las i grunty leśne	382,46
pozostałe grunty	236,26

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Jak wynika z tabeli, użytki rolne mają największy udział w podziale gruntów. W gospodarce gminy dominuje rolnictwo drobnotowarowe. Ze względu na warunki przyrodniczo-glebowe największą powierzchnię upraw zajmują zboża (1664,27 ha), rzepaki rzepnik (327,51 ha), ziemniaki (52,91 ha). W niewielkim stopniu uprawia się warzywa gruntowe (2,91 ha). W gminie występuje hodowla bydła oraz trzody chlewnej, koni oraz drobiu. Wśród osób zatrudnionych w rolnictwie najwięcej osób jest z wykształceniem zawodowym (97 osób co stanowi 41,5% zatrudnionych w rolnictwie). Z wykształceniem podstawowym jest 60 osób (25,6%), średnim 75 osób (32,1%), a wyższym 2 osoby (0,8%).

W gminie przeważają grunty średniej jakości (grunty orne klas IVa – IVb i użytki zielone klasy IV). Stanowią one 49,4% ogólnej powierzchni użytków rolnych. Największy udział gleb dobrej jakości występuje w obrębie wsi Bogusławice, średniej w rejonach Bab, Jackowa i Widzowa. Najstabsze gleby posiadają miejscowości: Pieńki Szczepockie, Łęg, Kijów i Wikłów.

4.3. LEŚNICTWO

Ogólna powierzchnia lasów i gruntów zadrzewionych i zakrzewionych w gminie Kruszyna wynosi 3711,9 ha, Stopień lesistości dla całej gminy wynosi 38,7%. Tereny o najwyższej lesistości leżą w miejscowościach: Kijów (83,7%), Łęg (60,6%), Wikłów (51,9%) i Kruszyna (50,4%). Najniższy wskaźnik mają: Baby, Widzówek i Jacków – wszystkie poniżej 10%. Na terenie gminy nie ma użytków ekologicznych i obszarów chronionego krajobrazu, pod ochroną znajdują się jedynie pojedyncze drzewa w Kruszynie i Jackowie. Gospodarkę leśną prowadzi Nadleśnictwo Gidle, posiadające na terenie gminy 3 leśnictwa, tj. Kruszyna, Wikłów i Zielonka oraz Nadleśnictwo Radomsko z leśnictwem Stobiecko. Gospodarkę łowiecką prowadzi Polski Związek Łowiecki w 7 obwodach łowieckich (Koło Łowieckie „Łowiec”, „Knieja” i „Jastrząb” w Radomsku, Koło Łowieckie „Łoś” i „Borsuk” w Częstochowie).

Planowane jest zwiększenie powierzchni lasów do 4297,45 ha. Największy obszar nieużytków i gruntów słabej przydatności rolniczej ma zostać zalesiony w obrębie miejscowości Łęg, Wikłów i Kruszyna.

4.4. AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA MIESZKAŃCÓW GMINY

W roku 2012 na terenie gminy w rejestrze REGON zarejestrowanych było 211 podmiotów gospodarczych, w tym: 18 w sektorze publicznym i 193 w sektorze prywatnym. Największą grupę stanowią jednostki prowadzące działalność handlową i budowlaną. Dzięki surowcom występującym na tym terenie (iły, gliny, torfy) rozwija się również produkcja materiałów budowlanych.

Mieszkańcy gminy znajdują zatrudnienie głównie w Częstochowie oraz w zakładach położonych na terenie gmin Mykanów i Rędziny. Większość mieszkańców w wieku poprodukcyjnym to osoby pobierające emerytury bądź renty rodzinne. Bezrobocie występuje głównie wśród ludzi młodych, absolwentów szkół o wykształceniu zawodowym oraz u osób, którym trudno jest znaleźć zatrudnienie poza rolnictwem.

Na stronie gminy Kruszyna znajduje się odnośnik do Katalogu Firm, gdzie łatwo znaleźć firmę działającą na terenie gminy. Jest to dobry system pozwalający na promocję mniejszych przedsiębiorstw, które nie dysponują środkami na profesjonalną reklamę.

Tabela 13. Zestawienie liczbowe podmiotów gospodarki narodowej na terenie gminy Kruszyna wg wybranych sekcji (stan na dzień 31.12.2012)

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	8
Przemysł i budownictwo	68
Pozostała działalność	135
Ogółem	211

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

4.5. HANDEL

Na terenie gminy handel jest prowadzony przez sklepy spożywcze, sklepy przemysłowe, składy materiałów budowlanych, punkt sprzedaży nasion, nawozów, środków ochrony roślin i pasz w Kruszynie. Handel w gminie Kruszyna to sfera o średnim znaczeniu strategicznym dla gminy. Jego zadaniem jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców. Potencjał można dostrzec w sprzedaży materiałów budowlanych i środków do uprawy roślin.

4.6. ANALIZA SWOT

ANALIZA SWOT	
Mocne strony	Słabe strony
• oparcie przemysłu na lokalnych surowcach mineralnych gwarantujące niezależność od zewnętrznych dostawców; • dobry stan środowiska naturalnego świadczy o efektywnym wykorzystywaniu zasobów naturalnych i unikaniu nadmiernej eksploatacji; • liczne drobne gospodarstwa rolne stanowiące wartość społeczną, środowiskową i przyrodniczą; drobne gospodarstwa rolne pełnią istotną rolę w kształtowaniu krajobrazu wiejskiego i przekazywaniu niematerialnych wartości historycznych; • ukształtowanie terenu sprzyjające rolnictwu, które ma kluczowe znaczenie w gminie; • wiele podmiotów w przemyśle i budownictwie, czyli obszarach o dużym potencjale w gminie oraz umożliwiających rozwój gminy w wielu kierunkach; • stworzenie internetowego Katalogu Firm Gminy ułatwiającego dostęp do usług świadczonych przez mieszkańców gminy.	• trudności ze znalezieniem pracy przez młodych, wykształconych ludzi, ze względu na typowo rolniczy charakter gminy; • zwiększanie się grupy osób w wieku poprodukcyjnym, związane ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa – zaawansowany wiek mieszkańców stanowi przeszkodę w utrzymaniu się z pracy w rolnictwie i obniża efektywność gospodarstw; • brak różnorodności w działalności gospodarczej – powoduje konkurencję między istniejącymi firmami, mogąca prowadzić do upadku najsłabszych; • brak dominującej gałęzi przemysłu stanowiącej znak rozpoznawczy gminy i będącej konkurencją z punktu widzenia sąsiednich gmin.

Szanse	Zagrożenia
• rozwój prywatnej działalności gospodarczej; • rozpoznawanie potrzeb mieszkańców i znajdowanie niszy, gdzie prowadzenie działalności ma szanse powodzenia; • modernizacja rolnictwa zwiększająca efektywności ułatwiająca pracę, przy jednoczesnym zachowaniu tradycji upraw; • rozwój obszarów wiejskich poprzez sprzyjającą temu politykę rządu; • nakierowanie działań Programu Odnowy Obszarów Wiejskich na innowacyjne projekty partnerstwa rozwoju tych obszarów, w szczególności wspieranie rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej; • znalezienie dominującej gałęzi gospodarki i rozwijanie jej.	• nisko dochodowa praca w rolnictwie –ograniczenie zasobów finansowych mieszkańców, przekładające się na zastój w innych dziedzinach gospodarki ze względu na brak klientów i konsumentów; • ubożenie społeczeństwa – zmniejszająca się grupa osób w wieku produkcyjnym pracujących w rolnictwie może prowadzić do ubóstwa, ze względu na małą efektywność i brak możliwości wypracowania zysku, a w konsekwencji utrzymania siebie i członków rodziny w wieku poprodukcyjnym; • zaniechanie tradycyjnych metod produkcji rolniczej, odejście ludzi od uprawy roli, odłogowanie pól związane ze spadkiem opłacalności produkcji rolniczej.

5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I TRANSPORT

5.1. MIESZKALNICTWO

W gminie występuje zabudowa jednorodzinna i zagrodowa. Liczba mieszkań będących własnością gminną wynosi 7 o łącznej powierzchni 336,76m². Lokalizacja i powierzchnia:

- Kruszyna, ul. Kmicica 10 (2 mieszkania) – 104,03 m²
- Kruszyna, ul. Huby 2 (1 mieszkanie) – 46,69 m²
- Jacków ul. Szkolna 2 (2 mieszkania) – 108,0m²
- Lgota Mała, ul. Szkolna (1 mieszkanie) – 43,28 m²
- Widzówek, ul. Piaskowa 8 (1 mieszkanie) – 34,76 m²

W zasobie mieszkaniowym gmina posiada 2 mieszkania w złym stanie technicznym, które nie są zamieszkałe. Jest to mieszkanie w Kruszynie, przy ul. Sobieskiego 5 o pow. 125,29m² oraz w Jackowie, ul. Łąkowa 6 o pow. 20 m². Mieszkania w Jackowie i w Lgocie Małej znajdują się w budynkach szkół.

Według dokumentu *Województwo Śląskie – Podregiony, Powiaty, Gminy 2011*, na terenie gminy Kruszyna w roku 2010 znajdowały się 1633 mieszkania o łącznej powierzchni 128,7 tys. m². Standard mieszkań przedstawiał się następująco:

- przeciętna liczba mieszkańców w jednym mieszkaniu wyniosła 3 osoby,
- średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie gminy wyniosła 78,8 m²,
- średnia powierzchnia użytkowa przypadająca na jedną osobę dla gminy wyniosła 26,6 m².

W roku 2010 oddano do użytkowania 13 mieszkań prywatnych o łącznej powierzchni użytkowej 1743 m². Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w roku 2012 na terenie gminy były 1552 budynki mieszkalne.

5.2. KOMUNIKACJA

Przez teren gminy w kierunku północno-południowym przebiegają ważne szlaki komunikacyjne:

- droga krajowa Nr 1 relacji Gdańsk – Łódź – Częstochowa – Cieszyn (po przebudowie ma stać się fragmentem autostrady A1) –na terenie gminy ma długość 10,4 km;
- droga krajowa Nr 91 Brzoza – Toruń – Radomsko – Częstochowa, która na terenie gminy przebiega na odcinku 1,75 km;
- linia kolejowa Warszawa – Koluszki – Częstochowa, ze stacją kolejową Widzów – Teklinów i przystankiem w Jackowie.

Dla lokalnych połączeń komunikacyjnych najważniejszą funkcję pełnią drogi powiatowe, którymi zarządza Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie.

Na terenie tutejszej gminy posiadają łączną długość 43,4 km. Około 90% posiada nawierzchnię bitumiczną. Większość posiada zadowalający stan techniczny. Problem stanowi brak chodników lub poboczy przystosowanych do ruchu pieszego, szczególnie w obszarach o intensywnej zabudowie. Niektóre drogi wymagają także wykonania urządzeń odwadniających.

Łączna długość wszystkich dróg gminnych wynosi 230,9 km. Nawierzchnię bitumiczną posiada 37,403 km, nawierzchnię tłuczniovą 41,687 km. Pozostałe drogi są drogami gruntowymi. Znaczna część nawierzchni bitumicz-

nych, w tym wykonanych z destruktu asfaltowego, wymaga odnowienia. Większość dróg mających charakter ulic nie posiada dobrego odwodnienia oraz chodników. Drogi gminne zapewniają bezpośrednią obsługę terenów zainwestowanych. Większość dróg tego układu już istnieje, ale wymagają modernizacji głównie ze względu na brak pożądanych parametrów technicznych lub nawierzchni. Ponieważ część z tych dróg, nie została zaliczona do odpowiedniej kategorii, należy uregulować ich stan prawny. Wymagane jest zapewnienie parametrów technicznych i użytkowych, a na przebiegu przez tereny zainwestowane, wymagana jest budowa przynajmniej chodników jednostronnych.

Tabela 14. Wykaz ważniejszych dróg gminnych

Numer drogi	Relacja	Długość drogi [km]
694001 S	Kruszyna – Bogusławice	
694003 S	Widzów – Widzówek	3,57
694005 S	Jacków – Baby	1,97
694006 S	Łęg – Kijów	4,85
694007 S	Kijów – Łęg	2,56
694011 S	Widzów – Teklinów	1,93
694082 S	Bogusławice, ul. Górna	0,9
694084 S	Bogusławice, ul. Borowińska	0,86
694140 S	Jacków – Jacków Pustkowie	0,89
694230 S	Kruszyna, ul. Ogrodowa	0,46
694231 S	Kruszyna, ul. Sienkiewicza	0,5

Źródło: Urząd Gminy Kruszyna

Walory przyrodniczo-krajobrazowe gminy oraz położenie gminy przy linii kolejowej stwarzają szerokie możliwości w zakresie rozwoju turystyki rowerowej. Z tego powodu proponuje się wyznaczenie tras rowerowych łączących Radomsko (proponowana trasa rowerowa Radomsko – Szczepocice w gm. Radomsko), stację kolejową w Widzowie i przystanek kolejowy w Jackowie z kompleksami leśnymi, w rejonie Kijowa i Łęgu oraz dalej aż do linii kolejowej Częstochowa – Chorzew Siemkowice (rejon miejscowości Ważne Młyny) lub przez Borowno i teren gminy Mykanów, Kłomnice Mstów do Częstochowy. Szlaki te powinny wykorzystywać głównie gminną sieć dróg lokalnych, w tym również o nawierzchni gruntowej oraz drogi leśne.

Brak komunikacji publicznej jest przyczyną, że w okresie wiosenno-letnim dzieci w codziennych dojazdach do szkoły korzystają z komunikacji rowerowej. Z tego względu proponuje się realizację ścieżki rowerowej przy drodze powiatowej na odcinku Widzów – Jacków – Kruszyna. Wzdłuż tego ciągu, należy przewidzieć ścieżkę rowerową dwukierunkową, o szerokości minimalnej 2 m, oddzieloną od jezdni znakami poziomymi lub pasem zieleni.

Przez teren Gminy Kruszyna przebiega ścieżka rowerowa „Szlak Reszków – Muzyka i Konie” jest to ścieżka wybudowana w pięciu gminach: Mstów, Kłomnice, Mykanów, Kruszyna i Rędziny. Zgodnie z projektem w każdej gminie wybudowano odcinek o długości 1,6 km. Nad całością prac prowadzonych w pięciu gminach, od przetargu aż do odbioru inwestycji, czuwała gmina Mstów.

5.3. GOSPODARKA ODPADAMI

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach, odpady komunalne z terenu Gminy dostarczane są do Regionalnej Instalacji dla Regionu Częstochowskiego, mieszczącej się w Młynku Sobuczynie. Odpady z nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy, są odbierane przez firmę wybraną w drodze przetargu przez gminę. Dla właścicieli pozostałych nieruchomości, w tym podmiotów gospodarczych, usługi wykonują firmy posiadające wpis do rejestru działalności regulowanej.

Gmina nie posiada własnego wysypiska śmieci. Zgodnie z informacją zamieszczoną przez Urząd Gminy w dniu 17.07.2013 r. została zawarta umowa z firmą Zakład Oczyszczania Miasta Zbigniew Strach, z siedzibą w miejscowości Korzonek 98, dotyczącą odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych na terenie gminy Kruszyna.

5.4. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Do wszystkich miejscowości dostarczana jest woda z gminnej sieci wodociągowej. Głównymi źródłami zaopatrzenia w wodę są ujęcia wód podziemnych w Kruszynie i w Lgocie Małej. Z tych ujęć dostarczana jest woda do 10 miejscowości – z wyjątkiem Kijowa i Łęgu, które są zasilane z ujęcia w Janowie Wolskim w gminie Ładzice. Długość sieci wodociągowej wynosi 72,86 km. Przyłączonych do niej jest 1419 nieruchomości. Wskaźnik zwodociągowania dla gminy wynosi około 99%.

5.5. KANALIZACJA

W miejscowości Widzów funkcjonuje Gminna Oczyszczalnia Ścieków o przepustowości 250 m³ na dobę z możliwością rozbudowy do przepustowości 600 m³ na dobę. Obecnie oczyszczalnia przyjmuje ścieki dopływające zbiorczą siecią kanalizacyjną z miejscowości Widzów, części Teklinowa oraz części Bab i Jackowa. Zgodnie z danymi z 2011 roku 33,9% ogółu mieszkańców korzysta z instalacji kanalizacyjnej, co stanowi znaczny wzrost w porównaniu do roku 2009, aż o 20 punktów procentowych. W 2014 roku usługi odbioru ścieków będą realizowane dla pozostałych mieszkańców Bab i Jackowa. Aktualnie długość sieci kanalizacyjnej (grawitacyjnej i tłocznej) wynosi 12,68 km, a liczba przyłączonych do niej nieruchomości 456 sztuk. Na pozostałym obszarze ścieki gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach i dostarczane wozami asenizacyjnymi do oczyszczalni ścieków.

5.6. SIEĆ GAZOWNICZA

Na terenie gminy Kruszyna został wybudowany jeden odcinek sieci gazowniczej niskiego ciśnienia, od miejscowości Borowno do Zespołu Pałacowo-Parkowego w Kruszynie. Aktualnie z gazu sieciowego mogą korzystać jedynie właściciele tego obiektu. Do istniejącego odcinka gazociągu nie zostały przyłączone inne nieruchomości. Nie przewiduje się zaopatrzenia gminy w gaz sieciowy, w najbliższych latach. Ze względu na istniejące i projektowane gazociągi wysokiego ciśnienia, istnieje możliwość zaopatrzenia gminy w gaz poprzez stację redukcyjną w Borownie lub nową zlokalizowaną na terenie gminy, w sytuacji powstania dużego źródła poboru gazu.

5.7. ELEKTROENERGETYKA

Energia elektryczna na teren gminy Kruszyna jest dostarczana z 3 źródeł zasilania, tj. ze stacji GPZ w Kłomnicach obsługującej miejscowości Widzów, Widzówek, Teklinów, Lgota Mała, Wikłów, Jacków, Baby i Kruszyna; ze stacji GPZ w Cykarzewie obsługującej miejscowość Bogusławice oraz ze stacji GPZ Radomsko obsługującej miejscowości Kijów, Łęg i Pieńki Szczepockie. Usługi dystrybucji energii elektrycznej wykonują TAURON Dystrybucja S.A. i PGE Dystrybucja S.A. Wymienione firmy są także największymi sprzedawcami energii elektrycznej. Duży udział w rynku posiada także PKP Energetyka, sprzedająca energię do wszystkich obiektów gminnych.

5.8. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO

Zaopatrzenie w ciepło zakłada się ze źródeł indywidualnych. Istnieje możliwość wykorzystania istniejącej ciepłowni w Widzowie (zaopatrującej w ciepło istniejącą zabudowę wielorodzinną oraz Zespół szkolny w Widzowie) do ogrzewania obiektów komunalnych zlokalizowanych w jej bezpośrednim sąsiedztwie. W Kruszynie istnieje również możliwość stworzenia jednej ciepłowni dla ogrzewania szkół i projektowanych obiektów m.in. dla administracji samorządowej.

5.9. TELEFONIZACJA I CYFRYZACJA

Mieszkańcy gminy Kruszyna mają dostęp do usług telefonii stacjonarnej i komórkowej. Wyraźnemu postępowi w zakresie rozwoju telefonii komórkowej towarzyszy spadająca liczba abonentów telefonii przewodowej.

W 2011 roku w województwie było ich 765 tys., co stanowi połowę stanu z roku 2002. Z kolei liczba gospodarstw domowych, które posiadają telefon komórkowy wzrosła w latach 2003–2011 z 43% do 91,8% (w Polsce wskaźnik ten osiągnął wartość 90,3%). W gminie jest również dostęp do Internetu radiowego lub przewodowego, do którego podłączone są wszystkie placówki edukacyjne z terenu gminy. Mieszkańcy gminy sami zawierają umowy z dostawcami tej usługi według zapotrzebowania. Na terenie gminy Internet dostarcza około 4 operatorów. Gmina korzysta z takich platform jak SEKAP i e-PUAP.

5.10. ANALIZA SWOT

ANALIZA SWOT – INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I TRANSPORTOWA	
Mocne strony	Słabe strony
• bardzo wysoki wskaźnik zwodociągowania, przekładający się na komfort życia mieszkańców; • łatwa dostępność do usług telefonicznych i internetowych w gminie, poszerza możliwości zdobywania wiedzy i informacji przez mieszkańców, niweluje różnice między życiem w małej gminie a dużym mieście; • wykorzystywanie przez Urząd Gminy elektronicznych platform zbliża gminę nowoczesnej administracji i usprawnia załatwianie spraw przez mieszkańców; • dobre warunki mieszkaniowe pod względem liczby osób w lokalu i powierzchni użytkowej; • gmina nie posiada wysypiska śmieci, jednak kwestię tę rozwiązała poprzez wywóz odpadów przez podmiot zewnętrzny; brak wysypiska odejmuje takie problemy jak jego lokalizacja, obniżenie walorów krajobrazowych czy rozwój drobnoustrojów chorobotwórczych.	• mały udział dróg z nawierzchnią bitumiczną w całkowitej długości dróg gminnych (ok. 16%), a przewaga dróg gruntowych, które odznaczają się dużo mniejszą trwałością; • konieczność remontu dróg asfaltowych – utrzymywanie ich w złym stanie zwiększa ryzyko wypadków drogowych i uszkodzeń pojazdów mechanicznych; • brak chodników i systemu odwadniania dróg utrudnia poruszanie się pieszym i stwarza niebezpieczeństwo w ruchu drogowym; • brak sieci zaopatrującej gminę w ciepło – naraża to mieszkańców na niedostatek w tej sferze oraz konieczność ponoszenia wyższych kosztów związanych z dostarczaniem ciepła do gospodarstw domowych; • słaba sieć kanalizacyjna zagrażająca środowisku i przyczyniający się do jego degradacji.
Szanse	Zagrożenia
• modernizacja i rozwój mieszkalnictwa – budowa mieszkań dla osób dojeżdżających do pracy w Częstochowie i Radomsku; • wykorzystanie możliwości gminy w zakresie zaopatrzenia w wodę sąsiednich miejscowości; • wykorzystanie położenia szlaków komunikacyjnych – rozwój transportu lub gastronomii przydrożnej; • rozbudowa ścieżek rowerowych między ważniejszymi ośrodkami w gminie oraz łącząca punkty krajobrazowe, co zwiększy przepływ ludności i turystów; • podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców w celu zachowania walorów środowiska tej gminy; • utworzenie ciepłowni w Kruszyńcu; • możliwość wykorzystania gazociągu w Borowni i uzyskania w ten sposób źródła zaopatrzenia gminy w ciepło.	• konieczność ponoszenia dużych nakładów finansowych na inwestycje z zakresu kanalizacji i oczyszczalni ścieków, postrzegane są przez część lokalnej społeczności jako dodatkowe obciążenie finansowe, a nie jako element podnoszący standard życia i ograniczający degradację środowiska naturalnego; • zacofanie infrastruktury technicznej z powodu oporów przez rozbudowę kanalizacji lub gazociągu; • zanieczyszczenie środowiska poprzez powstawanie dzikich wysypisk śmieci i wycieku ścieków.

6. POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE

Kruszyna jest członkiem Śląskiego Związku Gmin i Powiatów – stowarzyszenie, którego misją jest służba na rzecz społeczności lokalnych i samorządów terytorialnych województwa śląskiego. Dzięki członkostwu Kruszyna wzięła udział w realizacji takich projektów jak: Program Odnowy Wsi Województwa Śląskiego 2006–2010, Komisja ds. Rozwoju Obszarów Wiejskich, Projekt pn. „Spichlerz Górnego Śląska: edukacja, innowacja i rozwój”, Projekt pn. „Silesian Leader Network”. Od 2009 w Gminie istnieje Fundacja Edukacji i Integracji Społecznej „Szerokie Horyzonty”, która zakłada prowadzenie działalności na terenie Polski i poza jej granicami. Ponadto w gminie zawiązało się Stowarzyszenie Wspólne Działanie Miejscowości Teklinów i Pieńki Szczepockie, którego celem jest wspomaganie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych, współpraca z władzami samorządowymi, państwowymi, sektorem gospodarczym, środkami masowego przekazu oraz działanie na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania współpracy i kontaktów między społecznościami.

Gmina Kruszyna uchwaliła program współpracy z organizacjami pozarządowymi na rok 2012, którego celem jest zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców Gminy oraz wzmocnienie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez budowanie i umacnianie partnerstwa między Gminą a organizacjami pozarządowymi. Wszystkie przydatne informacje wynikające ze współpracy z podmiotami zewnętrznymi są na bieżąco zamieszczane na stronie internetowej gminy.

6.1. ANALIZA SWOT

ANALIZA SWOT – POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE	
Mocne strony	Słabe strony
• podejmowanie współpracy z lokalnymi ośrodkami, których sytuacja jest podobna, zwiększa szanse na wyeliminowanie problemów i osiągnięcie postulowanych celów; • koncentracja na konkretnych działaniach na rzecz Gminy, dających zauważalne i wymierne korzyści; • wsparcie mieszkańców przez Władze gminy w indywidualnych działaniach, które mogą przerodzić się w szersze działania na rzecz gminy.	• mała liczba partnerów współpracujących z gminą Kruszyna, co zawęża możliwości ujmowania gminy w różnych projektach prowadzonych przez inne organizacje czy stowarzyszenia; • trudność w nawiązaniu współpracy ze względu na brak cechy charakterystycznej gminy przyciągającej partnerów.
Szanse	Zagrożenia
• zwiększenie kompetencji mieszkańców poprzez udział w szkoleniach i projektach; • promowanie Gminy wśród partnerów poprzez organizowanie występów, zjazdów; • rozwój kulturalny gminy; • podjęcie współpracy na skalę międzynarodową, dającej szanse na organizowanie wymian między młodzieżą szkolną; • wykorzystanie istniejących połączeń komunikacyjnych w rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców.	• szybszy rozwój ościennych gmin; • nakładanie się zakresów działań poszczególnych organizacji może spowodować zbyt duży nacisk na jedną sferę życia i pominięcie innych potrzebujących rozwoju; • sprzeczność interesów co do wizji współpracy i rozwoju – taka rozbieżność może kierować gminę w stronę, w którą nie chce zmierzać; • bariery przed współpracą z partnerami zagranicznymi i podejmowaniem działań na dużą skalę.

ZAŁĄCZNIK NR 2: ANALIZA SWOT

ANALIZA SWOT – POŁOŻENIE I ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	
Mocne strony	Słabe strony
• niewielka odległość od dużych miast w województwie (Częstochowa i Radomsko); • dobre skomunikowanie zwiększające dostępność gminy; • ukształtowanie terenu sprzyjające rozwojowi rolnictwa; • występowanie pomników przyrody świadczące o ochronie środowiska naturalnego; • występowanie wód podziemnych z wodą pitną; • występowanie terenów atrakcyjnych do wykorzystania rekreacyjnego – kompleksy leśne; • położenie gminy w dolinie Warty – poza zasięgiem zagrożenia powodzią; • kompleksy glebowo-rolnicze przydatne dla produkcji rolnej w południowej części gminy; • występowanie surowców mineralnych możliwych do wykorzystania w budownictwie.	• brak terenów inwestycyjnych pozwalających na rozwój gminy i tworzenie nowych miejsc pracy; • wykluczenie lokalizacji inwestycji na terenach o wysokim poziomie wód podziemnych ze względu na konieczność ochrony przed zanieczyszczeniami; • mała powierzchnia terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą.
Szanse	Zagrożenia
• zaopatrywanie większej liczby gmin w wodę pitną – osiągnięcie dominującej pozycji w tej sferze, rozwój sieci wodociągowej; • rozwój mieszkalnictwa ze względu na dużą liczbę osób mieszkającą w Kruszyń, a dojeżdżających do pobliskich miejscowości.	• konkurencja ze strony większych sąsiednich gmin; • brak cech charakterystycznych wyróżniających gminę.

ANALIZA SWOT – DEMOGRAFIA

Mocne strony	Słabe strony
- wzrost liczby mieszkańców w ostatnich latach sprzyjający rozwojowi gminy; - trend do utrzymywania się liczby mieszkańców na podobnym poziomie od trzech lat; - umiarkowana gęstość zaludnienia dająca komfort mieszkania w gminie.	- mała, przeciętna gmina na tle sąsiednich; - ujemny przyrost naturalny, mogący wpływać na zmniejszanie się liczby mieszkańców; - przeciętny poziom bezrobocia; - rosnąca liczba bezrobotnych, z których połowa to kobiety; - wąskie grono osób z prawem do zasiłku; - zwiększająca się liczba osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym; - ogólnokrajowe negatywne zjawiska (niż demograficzny i starzenie się społeczeństwa).
Szanse	Zagrożenia
- rozwijanie prywatnej działalności gospodarczej jako szansa na dopasowanie się do rynku pracy, czego następstwem będą nowe miejsca pracy i rozwój gminy; - wyodrębnienie w planie zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod zabudowę produkcyjną i usługową; - tworzenie nowych miejsc pracy poprzez przyciągnięcie na teren gminy inwestorów.	- niedostosowanie rynku pracy do wykształcenia mieszkańców i brak możliwości rozwoju powoduje emigrację młodych ludzi z terenu gminy; - niechęć młodzieży do studiowania ze względu na rosnącą liczbę bezrobotnych z wyższym wykształceniem; - brak możliwości i obawa przed rozwijaniem własnej działalności gospodarczej ze względu na brak rynku zbytu w gminie.

ANALIZA SWOT – INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Mocne strony	Słabe strony
• mieszkańcy zaangażowani w rozwój gminy; • położenie wielu zabytków na terenie gminy stanowi walor turystyczny; • działalność klubów sportowych – aktywizacja młodzieży i dorosłych; • dostępność zajęć sportowych z różnych dziedzin wychodzi naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców; • wystarczająca liczba szkół publicznych i dość dobre ich wyposażenie; • działalność prewencyjna na rzecz bezpieczeństwa publicznego; • brak odnotowania zjawiska przemocy w rodzinie – świadczy to o braku patologii społecznych w gminie, czyniąc ją miejscem bezpiecznym i spokojnym; • wydawanie biuletynu „Głos Gminy” – dobra komunikacja władz z mieszkańcami, przepływ informacji; • uczestnictwo w stowarzyszeniach i projektach zewnętrznych kształtujące dobre nawyki.	• mała dostępność i zainteresowanie wypożyczaniem książek z biblioteki – mieszkańcy skupieni na życiu codziennym, brak dbałości o rozbudzanie nawyku czytania wśród dzieci, co może w przyszłości pogłębiać różnice w wykształceniu w porównaniu do uczniów z większych miast; • słaba baza turystyczna – warunki, jakie oferuje gmina w tym zakresie są jednak wystarczające w stosunku do potencjału turystycznego gminy; • brak zaplecza kulturalno-rozrywkowego dla mieszkańców – mieszkańcy sami organizują się, by wypełnić wolny czas, brak aktywności gminy w tym kierunku może przełożyć się na negatywne zjawiska społeczne; • funkcjonowanie NZOZ – odpłatność usług medycznych, choć może gwarantować wysoką jakość usług, ogranicza dostępność do nich mieszkańcom, przez co obniża się komfort ich życia.
Szanse	Zagrożenia
• wykorzystanie potencjału mieszkańców przy rozwoju gminy; • możliwość reklamowania gminy jako miejsca wypoczynkowego ze względu na położenie zabytków i środowiska naturalnego; • rozwój prywatnej działalności gospodarczej na terenie miejscowości wynikający z dużej aktywności mieszkańców; • wsparcie działalności szkół i ośrodków istotnie wpływających na wizerunek gminy; • organizowanie zajęć dodatkowych dla młodzieży zgodnie z ich predyspozycjami; • zapewnienia zajęć wyrównawczych z przedmiotów problematycznych.	• migracja młodzieży do miast i za granicę – przyciąganie jej ofertami pracy i innym stylem życia; • atrakcyjność sąsiednich gmin – szybszy rozwój i bardziej atrakcyjne warunki do życia i pracy; • brak posterunku Policji na terenie gminy – zwiększenie poczucia bezkarności przestępców; • bezrobotni jako największa grupa osób korzystająca z pomocy społecznej – zagrożenie „rozleniwienia” społeczeństwa.

ANALIZA SWOT – SYTUACJA GOSPODARCZA

Mocne strony	Słabe strony
• oparcie przemysłu na lokalnych surowcach mineralnych – niezależność od zewnętrznych dostawców; • dobry stan środowiska naturalnego – efektywne wykorzystywanie zasobów naturalnych i unikanie nadmiernej eksploatacji; • liczne drobne gospodarstwa rolne stanowiące wartość społeczną, środowiskową i przyrodniczą; drobne gospodarstwa rolne pełnią istotną rolę w kształtowaniu krajobrazu wiejskiego; • ukształtowanie terenu sprzyjające rolnictwu; • wiele podmiotów w przemyśle i budownictwie, czyli w obszarach o dużym potencjale w gminie; • internetowy Katalog Firm Gminy ułatwiający dostęp do usług świadczonych przez mieszkańców gminy.	• trudności ze znalezieniem pracy przez młodych i wykształconych ludzi, ze względu na typowo rolniczy charakter gminy; • zwiększanie się grupy osób w wieku poprodukcyjnym, związane ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa – zaawansowany wiek mieszkańców stanowi przeszkodę w utrzymaniu się z pracy w rolnictwie i obniża efektywność gospodarstw; • brak różnorodności w działalności gospodarczej – powoduje konkurencję między istniejącymi firmami, mogąca prowadzić do upadku najłabszych; • brak dominującej gałęzi przemysłu stanowiącej znak rozpoznawczy gminy i będącej konkurencją z punktu widzenia sąsiednich gmin.
Szanse	Zagrożenia
• rozwój prywatnej działalności gospodarczej; • rozpoznawanie potrzeb mieszkańców i znajdowanie niszy, gdzie prowadzenie działalności ma szanse powodzenia; • modernizacja rolnictwa zwiększająca efektywności ułatwiająca pracę przy jednoczesnym zachowaniu tradycji upraw; • rozwój obszarów wiejskich poprzez sprzyjającą temu politykę rządu; • nakierowanie działań Programu Odnowy Obszarów Wiejskich na innowacyjne projekty partnerstwa rozwoju tych obszarów, w szczególności wspieranie rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej; • znalezienie dominującej gałęzi gospodarki i rozwijanie jej.	• nisko dochodowa praca w rolnictwie – ograniczenie zasobów finansowych mieszkańców przekładające się na zastój w innych dziedzinach gospodarki ze względu na brak klientów; • ubożenie społeczeństwa – zmniejszająca się grupa osób wieku produkcyjnym pracujących w rolnictwie może prowadzić do ubóstwa ze względu na małą efektywność i brak możliwości wypracowania zysku; • zaniechanie tradycyjnych metod produkcji rolniczej, odejście ludzi od uprawy roli; • odłogowanie pól związane ze spadkiem opłacalności produkcji rolniczej.

ANALIZA SWOT – INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Mocne strony	Słabe strony
• bardzo wysoki wskaźnik zwodociągowania przekładający się na komfort życia mieszkańców; • łatwa dostępność do usług telefonicznych i internetowych w gminie poszerza możliwości zdobywania wiedzy i informacji przez mieszkańców; • wykorzystywanie przez Urząd Gminy elektronicznych platform zbliża gminę do nowoczesnej administracji i usprawnia załatwianie spraw przez mieszkańców; • dobre warunki mieszkaniowe pod względem liczby osób w lokalu i powierzchni użytkowej; • gmina nie posiada wysypiska śmieci, jednak kwestię tę rozwiązała poprzez wywóz odpadów przez podmiot zewnętrzny; brak wysypiska odejmuje takie problemy, jak jego lokalizacja, obniżenie walorów krajobrazowych czy rozwój drobnoustrojów chorobotwórczych.	• mały udział dróg z nawierzchnią bitumiczną w całkowitej długości dróg gminnych, a przewaga dróg gruntowych, które odznaczają się dużo mniejszą trwałością; • konieczność remontu dróg asfaltowych – utrzymywanie ich w złym stanie zwiększa ryzyko wypadków drogowych i uszkodzeń pojazdów mechanicznych; • brak chodników i systemu odwadniania dróg utrudnia poruszanie się pieszy i stwarza niebezpieczeństwo w ruchu drogowym; • brak sieci zaopatrującej gminę w ciepło – naraża to mieszkańców na niedostatek w tej sferze oraz konieczność ponoszenia wyższych kosztów związanych z dostarczaniem ciepła do gospodarstw domowych; • słaba sieć kanalizacyjna zagrażająca środowisku.
Szanse	Zagrożenia
• modernizacja i rozwój mieszkalnictwa – budowa mieszkań dla osób dojeżdżających do pracy w Częstochowie i Radomsku; • wykorzystanie możliwości gminy w zakresie zaopatrzenia w wodę sąsiednich miejscowości; • wykorzystanie położenia szlaków komunikacyjnych – rozwój transportu lub gastronomii przydrożnej; • rozbudowa ścieżek rowerowych między ważniejszymi ośrodkami w gminie oraz łącząca punkty krajobrazowe, co zwiększy przepływ ludności i turystów; • podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców w celu zachowania walorów środowiska tej gminy; • utworzenie ciepłowni w Kruszynie; • możliwość wykorzystania gazociągu w Borownie i użyskania w ten sposób źródła zaopatrzenia gminy w ciepło.	• konieczność ponoszenia dużych nakładów finansowych na inwestycje z zakresu kanalizacji i oczyszczalni ścieków postrzegane są przez część lokalnej społeczności jako dodatkowe obciążenie finansowe, a nie jako element podnoszący standard życia i ograniczający degradację środowiska naturalnego; • zacofanie infrastruktury technicznej z powodu oporów przed rozbudową kanalizacji i gazociągu; • zanieczyszczenie środowiska poprzez powstawanie dzikich wysypisk śmieci i wycieku ścieków.

ANALIZA SWOT – POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE

Mocne strony	Słabe strony
• podejmowanie współpracy z lokalnymi ośrodkami, których sytuacja jest podobna, zwiększa szanse na wyeliminowanie problemów i osiągnięcie postulowanych celów; • koncentracja na konkretnych działaniach na rzecz gminy dających zauważalne i wymierne korzyści; • wsparcie mieszkańców przez Władze gminy w indywidualnych działaniach.	• mała liczba partnerów współpracujących z gminą Krużyna, co zawęży możliwości ujmowania gminy w różnych projektach prowadzonych przez inne organizacje czy stowarzyszenia; • trudność w nawiązaniu współpracy ze względu na brak cechy charakterystycznej gminy przyciągającej partnerów.
Szanse	Zagrożenia
• zwiększenie kompetencji mieszkańców poprzez udział w szkoleniach i projektach; • promowanie Gminy wśród partnerów poprzez organizowanie występów, zjazdów; • rozwój kulturalny gminy; • podjęcie współpracy na skalę międzynarodową dającej szanse na organizowanie wymian między młodzieżą szkolną; • wykorzystanie istniejących połączeń komunikacyjnych w rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców.	• szybszy rozwój ościennych gmin; • nakładanie się zakresów działań poszczególnych organizacji może spowodować zbyt duży nacisk na jedną sferę życia i pominięcie innych potrzebujących rozwoju; • sprzeczność interesów co do wizji współpracy i rozwoju; • bariery przed współpracą z partnerami zagranicznymi i podejmowaniem działań na dużą skalę.

ZAŁĄCZNIK NR 3: SPRAWOZDANIE ZE SPOTKANIA WARSZTATOWEGO

WSTĘP

Podstawowym celem przeprowadzenia konsultacji społecznych na terenie gminy Kruszyna było stworzenie możliwości udziału w pracach nad *Strategią Rozwoju Gminy Kruszyna* jak najszerszemu kręgowi zainteresowanych podmiotów, a także możliwie jak najszersze poinformowanie społeczności o budowaniu strategii rozwoju, wybór optymalnych i akceptowalnych przez społeczność założeń oraz kierunków rozwoju do *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna*, jak również wsparcie w procesie decyzyjnym związanym z budowaniem rozwoju gminy. Proces ten stwarza możliwość przedstawienia uwag, opinii i propozycji zapisów do dokumentów strategicznych partnerom społecznym i gospodarczym, a także wszystkim zainteresowanym obywatelom. Niewątpliwie taka partycypacja przyczynia się do budowania pozytywnego wizerunku administracji publicznej i transparentności podejmowanych przez nią działań oraz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Spotkanie odbyło się 10 marca 2014 r. w sali konferencyjnej Urzędu Gminy Kruszyna znajdującego się przy ul. Kmicica 5, w godzinach między 15 a 18. Mając na uwadze ustawowy wymóg przeprowadzania konsultacji społecznych, spotkanie miało charakter otwarty, a informacja o jego organizacji była dostępna na stronie internetowej Urzędu oraz na tablicy ogłoszeń na terenie Urzędu².

Spotkanie odbyło się według następującego porządku:

1. Powitanie gości przez Sekretarz Gminy – p. M. Wierzbicką.
2. Omówienie problematyki oraz metod pracy podczas konsultacji społecznych.
3. Prezentacja raportu z badań ankietowych (stanowiącego załącznik do niniejszego sprawozdania).
4. Warsztaty – wypracowanie założeń strategicznych Gminy Kruszyna w ramach perspektywy 2014–2020, w tym:
 - a. identyfikacja celów i kierunków rozwoju w podziale na kluczowe obszary problematyczne w szczególności służba zdrowia, rynek pracy i przedsiębiorcy, opieka społeczna, oświata, policja i OSP;
 - b. kluczowe inwestycje w okresie 2014–2020.

KOMUNIKACJA Z UCZESTNIKAMI SPOTKANIA

Mieszkańcy, przedsiębiorcy oraz organizacje pozarządowe, mieli możliwość udziału w badaniu ankietowym przeprowadzonym w lutym 2014 roku. Oprócz pytań zamkniętych, ankietę zawierała pytania otwarte, dzięki czemu zainteresowana osoba/jednostka mogła dodatkowo wskazać obszary istotne z jej punktu widzenia. Do ankiet została dołączona karta zadań. Ankiety były przeprowadzane zarówno w formie papierowej (dostępne w Urzędzie Gminy oraz w jednostkach administracji samorządowej na terenie Gminy), jak i elektronicznej.

WARSZATY

Część pierwsza: wizja Gminy za 10 lat

- Gmina z licznymi miejscami do rekreacji, z miejscami sportu dla młodzieży; posiadająca zmodernizowane drogi lokalne.
- Gmina inwestująca w ochronę przeciwpowodziową.
- Gmina Kruszyna czysta, ekologiczna, posiadająca kanalizację sanitarną.
- Powstanie nowych miejsc pracy oraz związane z tym zatrzymanie odpływu mieszkańców.
- Skanalizowana cała gmina, udostępnienie terenów pod inwestycje, zwiększenie terenów rekreacyjnych na terenie Gminy.

² Zob. postanowienia ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.).

- Większa integracja w Gminie, powstanie nowych miejsc pracy.
- Wykorzystanie istniejących zasobów i tworzenie potencjału w miejscu zamieszkania lub na rzecz gminy Kruszyna.
- Rozwój prywatnych przedsiębiorstw.
- Miejsca i wydarzenia służące wypoczynkowi i rekreacji wszystkich mieszkańców.
- Powstanie wiele podmiotów gospodarczych – nowe miejsca pracy.
- Działania proekologiczne.
- Budowa kanalizacji oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Część druga: priorytetowe kierunki rozwoju (zadania strategiczne) na lata 2014–2020

CEL I – EKOLOGICZNE ZAGOSPODAROWANIA I WYKORZYSTANIE TERENÓW ZIELONYCH

CEL II – STWORZENIE KOMPLEKSOWEJ KANALIZACJI NA TERENIE GMINY

CEL III – ODRODZENIE GOSPODARSTW ROLNYCH

CEL IV – POLEPSZENIE JAKOŚCI ŻYCIA POPRZECZ ROZWÓJ GOSPODARCZY, W TYM ZWIĘKSZENIE ILOŚCI MIEJSC PRACY

CEL V – KOMUNIKACJA Z MIASTAMI

Część trzecia: zadania szczegółowe

Wśród przykładowych zadań, które powinny być ujęte w *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna na lata 2014–2020*, znalazły się:

1. Szerokopasmowy internet dostępny na terenie całej gminy.
2. Wykorzystanie walorów Doliny Warty: nowe ośrodki turystyczne, organizacje turystyczne.
3. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju poprzez m. in. energię wodną.
4. Działania przeciwpowodziowe, rozbudowa wałów.
5. Utrzymanie sprawnego systemu wodnego na terenie całej gminy.
6. Sprawniejsze usuwanie azbestu poprzez wsparcie finansowe procesu utylizacji i efektywniejszą walką z nielegalnymi wysypiskami.
7. Utworzenie rezerwatu przyrody mającego na celu ochronę bobrów przy jednoczesnym ograniczeniu negatywnych skutków w rolnictwie.
8. Utworzenie terenów pod inwestycje.
9. Rozwój alternatywnych źródeł energii – fotowoltaika.
10. Poprawa transportu zbiorowego z Radomskiem i Częstochową.
11. Ulgi w podatkach.
12. Uzbrojenie terenu w gaz.
13. Doradztwo w zakresie pozyskiwania środków.
14. Zapewnienie łączności drogowej zarówno wewnątrz i na zewnątrz gminy.
15. Zapewnienie wykwalifikowanej kadry.
16. Wykorzystanie możliwości, które dają istniejące drogi, w szczególności DK 1.
17. Intensyfikacja działań mających na celu powstanie węzła komunikacyjnego w gminie Kruszyna.
18. Rozbudowa sieci dróg powiatowych – połączenia z drogami wojewódzkimi i krajowymi.
19. Tworzenie uzupełniającej się sieci dróg gminnych.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzone konsultacje społeczne miały na celu otwarcie dyskusji nt. kierunków rozwoju gminy Kruszyna, wytyczenie wizji, celów, a także zaproponowanie konkretnych rozwiązań. Proces ten nie jest zamknięty. W dalszej części prac nad budową *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna na lata 2014–2020* zainteresowane podmioty będą miały możliwość wypowiedzania się w sprawie, zgłaszania uwag i opinii.

Załączniki:

1. Raport z badania ankietowego,
2. Prezentacja z konsultacji społecznych,
3. Formularz uwag.

ZAŁĄCZNIK NR 4: RAPORT Z BADANIA ANKIETOWEGO

Gmina Kruszyna w opinii mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych.

1. WSTĘP

Badanie ankietowe zostało zrealizowane na zlecenie Wójta Gminy Kruszyna w ramach opracowywanej *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna*. Objęto nim reprezentatywną grupę mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych, pochodzących z obszaru gminy.

Raport powstał w oparciu o dane z niniejszego badania ankietowego przeprowadzonego na terenie gminy Kruszyna w lutym 2014r., na potrzeby którego przygotowano 3 rodzaje ankiet:

- dla mieszkańców gminy Kruszyna,
- dla przedsiębiorstw posiadających siedzibę lub działających na obszarze gminy Kruszyna,
- dla organizacji pozarządowych posiadających siedzibę lub działających na obszarze gminy Kruszyna.

W tak sformułowanym kształcie badania ankietowego przyjęto możliwość wypełnienia więcej niż jednej ankiety. Dla przykładu, jeśli mieszkaniec jest równocześnie właścicielem firmy oraz członkiem stowarzyszenia, to miał możliwość wypełnienia trzech ankiet. Przyjęto, że inna jest percepcja mieszkańca, przedsiębiorcy oraz organizacji pozarządowej, gdyż podmioty te mają zupełnie inne problemy, cele, potrzeby, oczekiwania, a także relacje z samorządem terytorialnym.

Układ przedstawionych wyników stanowi odzwierciedlenie zrealizowanych ankiet. Opracowanie składa się z uwag metodologicznych, charakterystyki badanej populacji oraz tabel zawierających wyniki udzielonych odpowiedzi na pytania zawarte w arkuszach formularzy.

1.1. CEL I METODA BADAŃ

Realizacja niniejszego projektu badawczego stanowi integralną część prac nad *Strategią Rozwoju Gminy Kruszyna*. Zgodnie z założeniem, dokument ten ma nakreślać najważniejsze cele, do których dążyć będzie gmina Kruszyna w perspektywie 2014–2020³.

Kształt kwestionariuszy użytych do badania ankietowego i problematyka zawarta w poszczególnych formularzach wychodzi naprzeciw problemom istotnym z punktu rozwoju gminy.

Celem ankiety skierowanej do mieszkańca było przede wszystkim zbadanie poziomu jakości życia w gminie Kruszyna. W szczególności istotne było zebranie informacji o problemach, potrzebach i jakości życia w gminie. Było to badanie ukierunkowane na zgromadzenie danych o subiektywnych odczuciach mieszkańców, z tym, że nie w znaczeniu indywidualnych potrzeb, a w formie opinii społeczeństwa gminy Kruszyna w ogóle. Respondenci odpowiadali także na pytania dotyczące m.in. oceny realizacji zadań i inwestycji na terenie gminy w podziale na kategorie takie, jak: edukacja, bezpieczeństwo, rekreacja, kultura. Odpowiadający ponadto mogli wskazać, który obszar rozwoju powinien stanowić ich zdaniem priorytet działań gminy w latach 2014–2020.

Ankieta dedykowana przedsiębiorcom była narzędziem badawczym do zobrazowania oceny prowadzenia działalności gospodarczej pozarolniczej/rolniczej oraz możliwości jej rozwoju na obszarze gminy Kruszyna.

Kwestionariusz przeznaczony dla organizacji pozarządowych miał na celu przedstawienie problematyki dotyczącej prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe, zebranie informacji o ich sytuacji, możliwościach rozwoju, a także o współpracy z administracją publiczną w gminie Kruszyna.

³ Termin „gmina” jest rozumiany w niniejszym Raporcie jako obszar terytorialny.

Należy przy tym zaznaczyć, iż kategorie wyżej wskazanych ankiet nie dotyczyły tylko zadań realizowanych przez samorząd terytorialny na poziomie gminy, ale także poruszały kwestie, za które odpowiedzialność spoczywa na poziomie powiatu czy innych jednostek centralnych realizujących zadania kluczowe z punktu widzenia społeczeństwa. Takie podejście związane jest z podstawowym założeniem badania, którego celem było kompleksowe spojrzenie na ogół życia mieszkańców – obywateli w danym regionie zawężonym jego granicami administracyjnymi, a nie ocena stopnia wywiązywania się gminy z przypisanych jej zadań własnych.

Każdy wypełniający ankietę, niezależnie od tego czy był to mieszkaniec, przedstawiciel przedsiębiorstwa czy organizacji pozarządowej, mógł zaproponować zadanie wg jej/jego priorytetowe do realizacji na obszarze objętym badaniem. Było to pytanie otwarte, w którym proszono respondenta o podanie tematu zadania wraz z krótkim jego opisem oraz wskazaniem miejsca jego realizacji. Celem tego pytania była możliwość szerszego zaangażowania mieszkańców gminy Kruszyna w proces uspołeczniania i wspólnego budowania jej strategii rozwoju. Pytanie to miało również na celu zweryfikowanie potrzeb oraz oczekiwań respondentów w zakresie przyszłości gminy, a także nakreślenie ważnych kierunków rozwojowych z poziomu operacyjnego.

Kwestionariusze do przeprowadzenia badania ankietowego zostały przygotowane zarówno w formacie doc, pdf, jak w wersji elektronicznej udostępnionej na portalu www.ebadania.pl. Dokumenty w formacie DOC miały utworzone i włączone makra, celem ułatwienia i zautomatyzowania wyboru preferowanej przez respondenta odpowiedzi.

Kwestionariusze były dystrybuowane wieloma drogami:

- poprzez Urząd Gminy w Kruszynie (ankiety były ogólnodostępne na korytarzu Urzędu Gminy);
- mailing z firmy KS Doradztwo skierowany do przedsiębiorstw, sfery budżetowej, organizacji pozarządowych, sołtysów, mediów;
- callcenter na podstawie bazy danych dostępnych w internecie (np. bazy.ngo.pl, firmy.net);
- informacja na stronie internetowej Urzędu Gminy Kruszyna oraz regionalnej zakładce ngo.pl;
- udostępnione wydruki na terenie Urzędu Gminy oraz w innych instytucjach publicznych;
- ankiety dostarczane przez pracownika firmy KS Doradztwo do Zespołu Szkolnego w Widzowie, Zespołu Szkolnego w Kruszynie, Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Lgocie Małej, Szkoły Podstawowej w Jackowie, Przedszkola w Kruszynie, Przedszkola w Widzowie;
- kwestionariusze rozdane radnym podczas komisji, sołtysom podczas sesji oraz pracownikom Urzędu Gminy.

Do ostatecznej analizy statystycznej zakwalifikowano wszystkie przesłane drogą elektroniczną i w wersji papierowej ankiety. Zebrano łącznie 99 wypełnionych kwestionariuszy, z czego w wersji papierowej otrzymano: 52 ankiety dla mieszkańców, 3 ankiety dla przedsiębiorstw, 1 ankietę dla organizacji pozarządowej; z kolei w wersji elektronicznej przesłano: 10 ankiet dla przedsiębiorstw, 10 ankiet dla organizacji pozarządowych, 23 ankiety dla mieszkańców.

Przygotowane ankiety przeznaczone były do samodzielnego wypełnienia. Struktura kwestionariuszy uwzględniała zarówno pytania zamknięte, jak i otwarte, przy czym zdecydowanie przeważał typ pytania zamkniętego. W wybranych pytaniach o charakterze zamkniętym uwzględniono odpowiedź „inne”, z możliwością wyszczególnienia odpowiedzi, która nie znalazła się w zaproponowanym przez autorów badania katalogu. Ponadto w ankietach pojawiły się pytania ze skalą odpowiedzi od 1 do 5 (gdzie „1” oznaczało bardzo źle, a „5” – bardzo dobrze).

Sposób pozyskiwania respondentów warunkował strukturę próby badawczej. Wyłożenie ankiet w urzędach, mailing, callcenter, bezpośrednie dostarczenie wersji papierowych ankiet czy też zamieszczenie ich w Internecie spowodowało, że wypełniały je w głównej mierze osoby zainteresowane gminą Kruszyna, aktywne i dobrze zorientowane w sprawach swojego regionu.

W niżej przedstawionej analizie wypełnionych ankiet w części pytań odpowiedzi mogą nie sumować się do 100%. Spowodowane jest to występowaniem pytań, w których respondenci mogli nie udzielić odpowiedzi. W przedstawionych tabelach są również takie, w których wynik może przekroczyć wartość 100%, co wiąże się z możliwością udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi na pytanie.

Niniejsze opracowanie stanowi raport z przeprowadzonych badań. Przy jego opracowaniu kierowano się zasadą precyzyjnego przedstawienia wyników i unikania ich krzyżowej, głębszej interpretacji statystycznej. Dzięki temu potencjalnie zainteresowany tą problematyką czytelnik będzie miał możliwość dokonania samodzielnej analizy w oparciu o przedstawione dane ilościowe i jakościowe.

2. GMINA KRUSZYNA W PERCEPCJI MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORSTW I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

W niniejszym rozdziale zaprezentowane zostaną dane ilościowe i jakościowe pozyskane w badaniu ankietowym. Pierwsza część dotyczy ankiet skierowanych do mieszkańców gminy Kruszyna, druga koncentruje się na przedsiębiorcach, a ostatnia na organizacjach pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy.

2.1. ANALIZA NA PODSTAWIE ANKIET DLA MIESZKAŃCÓW

Ankieta dla mieszkańca zawierała 8 pytań oraz metryczkę, tj. dane o grupie poddanej badaniu. Autorzy ankiety sformułowali 6 pytań zamkniętych oraz 2 pytania otwarte.

Zakres badania ankietowego obejmował następujące zagadnienia:

1. Ocena potrzeby posiadania *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna*.
2. Ogólna ocena życia w gminie Kruszyna.
3. Ocena sytuacji w gminie.
4. Ocena poczucia przynależności do gminy.
5. Ocena realizacji zadań i inwestycji na terenie gminy⁴.
6. Propozycja 3 obszarów rozwoju, które powinny stanowić priorytet działań na terenie gminy w latach 2014–2020.
7. Propozycja zadania do realizacji na terenie gminy w okresie 2014–2020 z punktu widzenia respondenta.
8. Plany zmiany miejsca zamieszkania w okresie maksymalnie do 7 lat.

METRYCZKA – INFORMACJE O RESPONDENTACH

Istotne jest, aby scharakteryzować grupę docelową, która wzięła udział w badaniu ankietowym skierowanym do mieszkańców. W tym celu każda z przygotowanych ankiet zawierała metryczkę, w której należało odpowiedzieć na pytania o to, jaka jest struktura płci, wieku, wykształcenia oraz zatrudnienia respondenta.

Tabela 1. Struktura płci respondentów

PŁEĆ RESPONDENTÓW	LICZBA WYPEŁNIONYCH ANKIET
kobieta	47
mężczyzna	26
brak danych	2
Razem	75

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Większość respondentów stanowiły kobiety (47 osób). Udział procentowy kobiet to 62,7%. Niemniej jednak znaczącą grupę w badaniu stanowią również mężczyźni – 26 ankietowanych. 2 osoby nie wypełniły metryczki w zakresie struktury płci.

⁴ Termin gmina rozumiany jest przez autorów niniejszego *Raportu* w kontekście terytorialnym. Przywołanego terminu gmina/powiat nie należy odnosić do pojęcia prawnego, w tym w szczególności do przypisanych kompetencji w ustawach samorządowych.

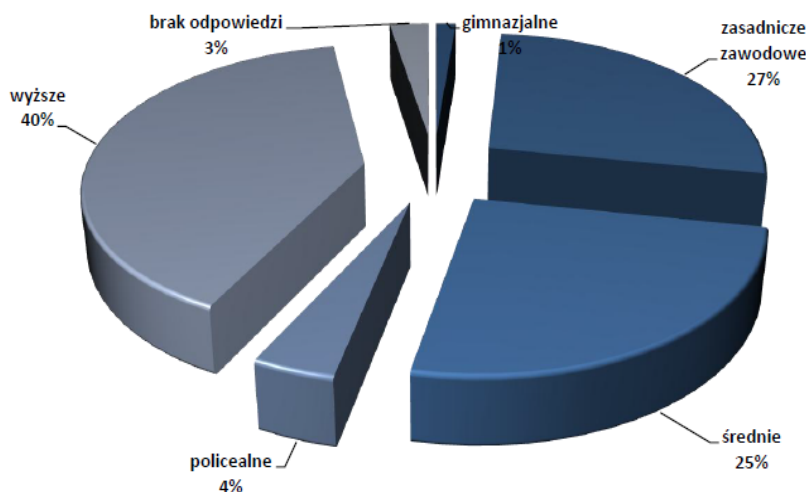
Tabela 2. Struktura wiekowa respondentów

WIEK	LICZBA WYPEŁNIONYCH ANKIET
15-20	2
21-30	14
31-40	31
41-50	20
51-60	3
Powyżej 60	3
Brak danych	2
Razem	75

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wśród wypełnionych ankiet najczęściej należało do osób w wieku pomiędzy 31 a 40 rokiem życia (31 osób), co stanowi 41,33% ogółu badanych. Liczna jest także reprezentacja mieszkańców w wieku pomiędzy 41 a 50 rokiem życia (26,7%) oraz między 21 a 30 rokiem życia – 14 osób (18,67%). Procentowy udział osób w wieku od 21 do 50 roku życia jest stosunkowo wyrównany. Niską reprezentację mają osoby w wieku 15–20 oraz powyżej 60 roku życia – po 2 osoby, a także osoby w przedziale wiekowym 50–60 – 3 osoby.

Wykres 1. Struktura wykształcenia respondentów

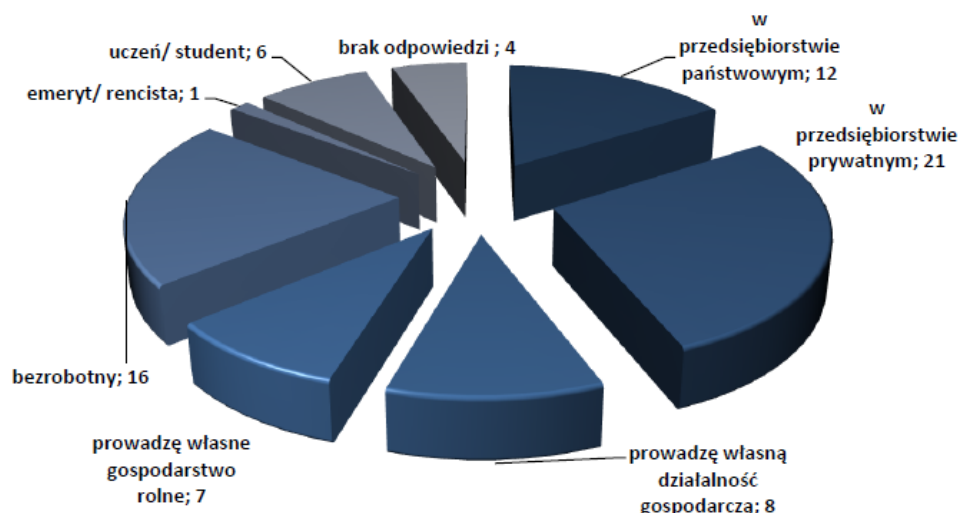

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najwięcej wśród osób ankietowanych deklarowało posiadanie wykształcenia wyższego (40% ankietowanych). Liczna jest także reprezentacja osób, posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe (27%) oraz średnie (25%). Należy zwrócić uwagę na brak ankietowanych z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym.

Wykres 2. Struktura zatrudnienia

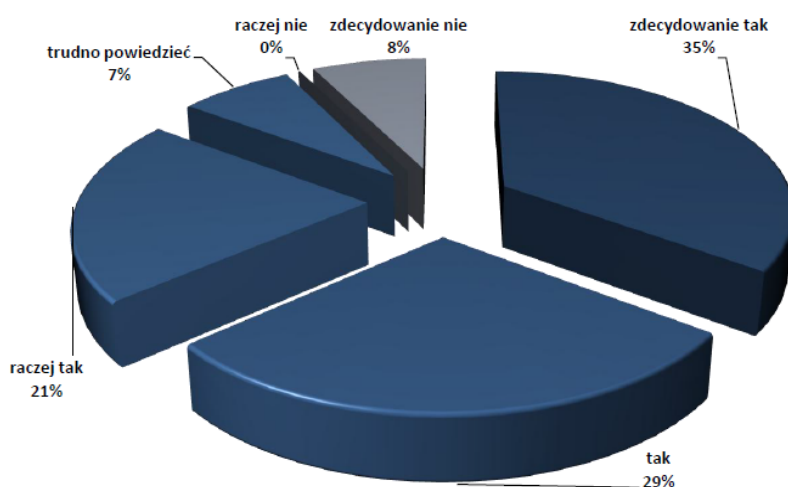
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Największą grupę respondentów reprezentują osoby zatrudnione w przedsiębiorstwach prywatnych (21 osób – 28%). Struktura zatrudnienia jest jednak zróżnicowana. Nie ma dominującej jednej grupy zawodowej. Liczny jest udział reprezentacji osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach prywatnych (12 osób), bezrobotnych (16 osób), prowadzących działalność gospodarczą (8 osób), rolniczą (7 osób), emerytów/rencistów (1 osoba), a także uczniów/studentów (6 osób).

OCENA POTRZEBY POSIADANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY KRUSZYNA

Autorzy badania uznali za zasadne zapytanie respondentów o opinię, czy uważają oni za konieczne budowanie *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna*. Ważny jest aspekt akceptacji procesu tworzenia strategii rozwoju, stąd istotnym jest zbadanie na samym wstępie, jakie jest podejście do tego tematu samego społeczeństwa, a także czy występuje wśród niego i jaka jest ewentualna skala niezadowolenia.

Wykres 3. Ocena potrzeby posiadania strategii rozwoju

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

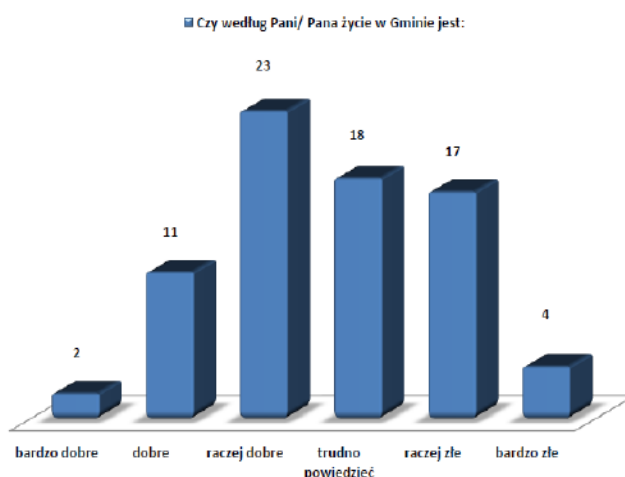
Spośród badanych 85% osób deklaruje, że widzi potrzebę budowania *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna*. Z tej grupy badanych 35% twierdzi, że zdecydowanie jest taki dokument strategiczny potrzebny, 21% – „raczej tak”.

Z ogółu badanych 8% badanych jest zdecydowanie przeciwna budowaniu Strategii Rozwoju, a 7% trudno ocenić potrzebę realizacji takiego zadania.

OGÓLNA OCENA ŻYCIA W GMINIE KRUSZYNA

Celem pytania była próba zaprezentowania ogólnego poziomu zadowolenia z życia w gminie Kruszyna. Jest to ważna informacja w szczególności przy diagnozowaniu problemów, celów oraz kierunków rozwoju gminy, które mają na celu podwyższenie poziomu jakości życia mieszkańców

Wykres 4. Ogólna ocena życia w gminie Kruszyna

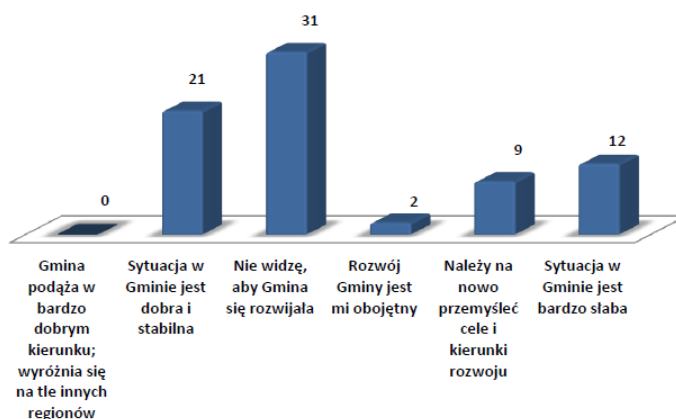

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W większości respondenci oceniają poziom jakości życia w gminie Kruszyna jako raczej dobry (23 osoby – 31%). Duża grupa ankietowanych nie potrafi określić ich poziomu życia – 18 osób. Jest jednak grupa 17 osób, które deklarują, że ich poziom jakości życia jest „raczej zły”. W procesie uspołeczniania należy podjąć temat przyczyn tego niezadowolenia, czy kryje się ono w sferze prywatnej, jaki ma wpływ tutaj sytuacja w gminie, rynek pracy, edukacji, opieki zdrowotnej i inne, a także co można zrobić, aby zmienić lub zminimalizować taki stan rzeczy.

OCENA SYTUACJI W GMINIE

Wykres 5. Które z poniższych zdań, według Pani/ Pana właściwie oddaje sytuację w gminie?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

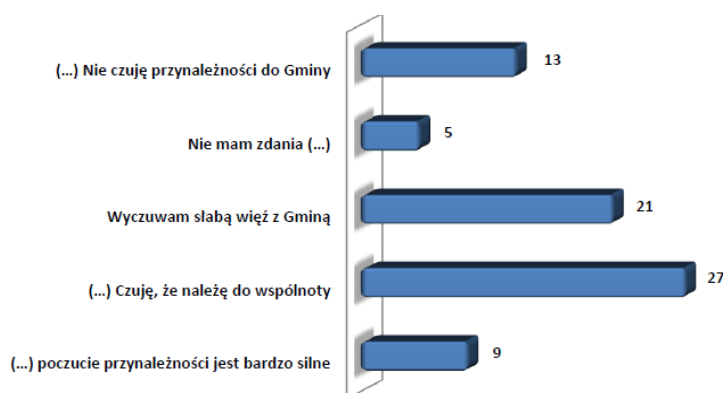

Zdecydowana większość badanych twierdzi, że nie widzi, aby gmina rozwijała się (31 osób – 41,3%). Z ogółu badanych 21 osób (28%) deklaruje, że ich zdaniem gmina podąża w dobrym kierunku oraz jej sytuacja jest stabilna. Stosunkowo liczna grupa respondentów – 9 osób (12%) zauważa, że należy na nowo przemyśleć kierunki rozwoju i cele realizacji, a 12 badanych uważa, że sytuacja w gminie jest bardzo zła. To są bardzo ważne informacje, które należy wziąć pod uwagę przy formułowaniu celów i kierunków rozwoju w ramach budowania *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna*. Pytanie o to, jakie cele i kierunki rozwoju powinny przyświecać gminie Kruszyna w okresie 2014–2020 powinno być dalej rozwinięte w procesie uspołecznienia Strategii m.in. podczas konsultacji społecznych.

OCENA POCZUCIA PRZYNALEŻNOŚCI DO GMINY

Pytanie zawiera 2 zagadnienia. Pierwsze to opinia o współpracy, relacjach gminy z mieszkańcami. Drugie to poczucie przynależności do gminy. Intencją tak sformułowanego pytania było badanie krzyżowe, z jednej strony poczucia współpracy, komunikacji gminy z mieszkańcami, a z drugiej poczucia przynależności do wspólnoty, do gminy. Należy to pytanie potraktować jako otwierające dyskusję, a nie jako podsumowanie problematyki dotyczących interakcji mieszkańców – samorząd terytorialny/władza.

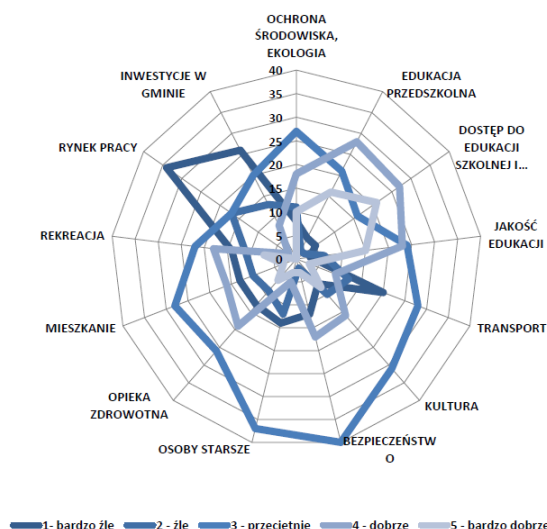
Wykres 6. Ocena poczucia przynależności do gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najwięcej badanych deklaruje, że czuje przynależność do wspólnoty (27 osób – 36%). Duże grono respondentów zakresliło odpowiedź: „Wyczuwam słabą więź z gminą” (21 respondentów – 28%). Znaczna jest grupa, która odpowiedziała, że jest niezadowolona ze współpracy Gminy z mieszkańcami oraz że nie czuje przynależności do Gminy (13 osób – 17%). W badanej grupie znajduje się także grupa, która zadeklarowała swój lokalny patriotyzm i bardzo silne poczucie przynależności do Gminy (9 osób – 12%).

Wykres 7. Ocena realizacji zadań i inwestycji na terenie gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres radarowy przedstawia linię, która odzwierciedla skalę oceny od 1 do 5 (1 – bardzo źle, 5 – bardzo dobrze) poszczególnych kategorii. Liczby 0, 10... aż do 40 oznaczają liczbę ocen wyrażonych przez mieszkańców w danej kategorii. Najlepiej oceniona została kategoria „edukacja – dostęp” (27 – dobrze, 28 – bardzo dobrze). Kategorie zakwalifikowane przez największą część respondentów jako przeciętne (3) lub dobre (4) to:

- bezpieczeństwo (22 osoby – przeciętnie; 14 – dobrze),
- edukacja przedszkolna (21 osoby – przeciętnie; 28 – dobrze),
- edukacja – jakość (24 osoby – przeciętnie; 23 – dobrze, 15 – bardzo dobrze),
- ochrona środowiska (27 – źle, 18 – dobrze),
- kultura (31 – przeciętnie, 16 – dobrze),
- opieka zdrowotna (26 – przeciętnie, 19 – dobrze),
- mieszkanie (28 – przeciętnie, 16 – dobrze),
- rekreacja (22 – przeciętnie, 18 – dobrze).

Z kolei ankietowani zdecydowanie gorsze noty (głównie między 1 a 3) przyznali kategorii „transport” (20 osoby – bardzo źle; 12 – źle, 28 – przeciętnie). Spośród kategorii najslabiej zostały ocenione „rynek pracy” i „inwestycje w gminie”. Rynek pracy 34 osoby oceniły bardzo źle, 17 – źle. Z kolei inwestycje w gminie 26 osób oceniło bardzo źle (1), zaś 13 osób jako źle (2). Jest to bardzo znaczący sygnał, że rynek pracy, a także inwestycje w gminie powinny stanowić kluczowe obszary w diagnozowaniu problematyki, celów, kierunków rozwojowych, a także zadań operacyjnych Gminy Kruszyna.

PRIORYTETOWE OBSZARY ROZWOJU NA TERENIE GMINY

Kolejne pytanie bezpośrednio wynika z poprzedniego, tj. oceny zadań oraz inwestycji na terenie gminy. Respondenci mieli tutaj za zadanie przedstawić, które obszary są według nich kluczowymi obszarami do rozwoju w okresie 2014–2020.

Tabela 3. Propozycja 3 obszarów rozwoju, które powinny stanowić priorytet działań na terenie gminy w latach 2014–2020.

NAZWA OBSZARU ROZWOJU	LICZBA WSKAZAŃ W ANKIETACH
OCHRONA ŚRODOWISKA, EKOLOGIA	16
EDUKACJA PRZEDSZKOLNA	2
DOSTĘPNOŚĆ DO EDUKACJI SZKOLNEJ I PRZEDSZKOLNEJ	0
JAKOŚĆ EDUKACJI	18
TRANSPORT	14
KULTURA	9
BEZPIECZEŃSTWO	10
OSOBY STARSZE	4
OPIEKA ZDROWOTNA	17
MIESZKANIE	2
REKREACJA	7
RYNEK PRACY	43
INWESTYCJE W GMINIE	30
INNE	Oświetlenie uliczne, infrastruktura drogowa, uruchomienie punktu pocztowego, kanalizacja gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

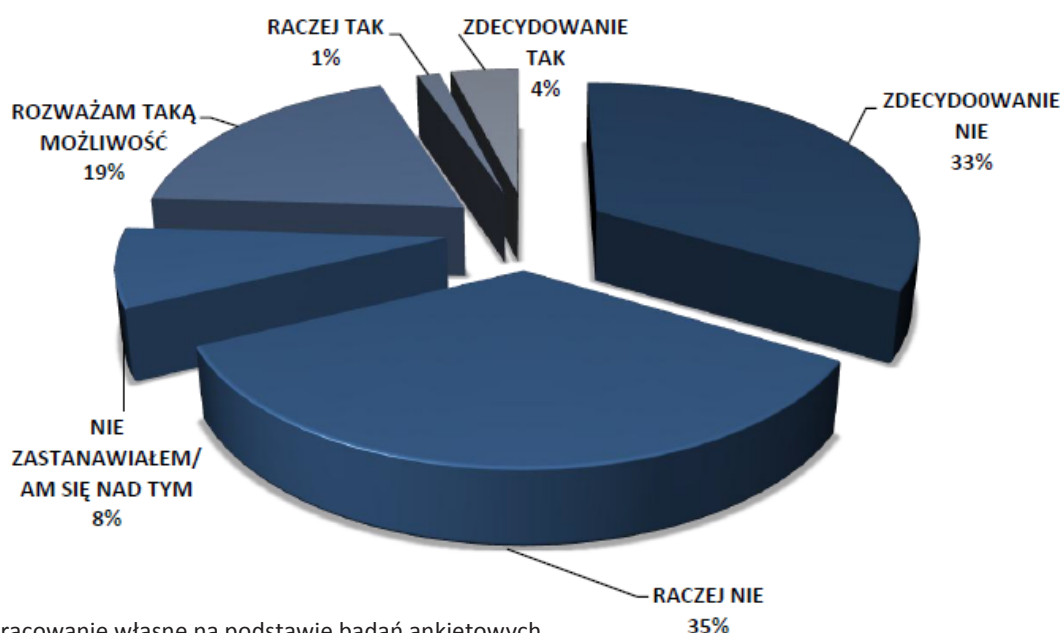

Wyróżnione zostały obszary, które według mieszkańców stanowią priorytet do rozwoju w okresie 2014–2020. Spośród wszystkich ankietowanych 43 osoby (57%) stwierdziły, że istotne jest skoncentrowanie się na szukaniu rozwiązań w obszarze rynku pracy. Kolejnym problematycznym obszarem są (według 30 respondentów) inwestycje w gminie. Badani uważają, że jakość świadczonych usług w obszarze edukacji, a także opieki zdrowotnej oraz ochrony środowiska powinny być także szczególnym priorytetem rozwojowym gminy w okresie 2014–2020.

PLANY RELOKACYJNE MIESZKAŃCÓW GMINY

Badani odpowiadali na pytania dotyczące planów związanych ze zmianą miejsca zamieszkania poza obszar gminy. Jest to istotne pytanie w kontekście odczuć i opinii społeczeństwa dotyczących ogólnego poziomu życia, warunków i możliwości rozwoju na terenie gminy.

Wykres 8. Plany zmiany miejsca zamieszkania do 7 lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Zdecydowana większość badanych nie zamierza zmienić miejsca zamieszkania poza obszar gminy. „Zdecydowanie nie” odpowiedziało 33% badanych, a „raczej nie” 35% z nich. Nad takim pytaniem nie zastanawiało się wcześniej 8% ankietowanych. Jednak prawie ¼ badanych rozważa możliwość zmiany miejsca zamieszkania poza obszar gminy. Należy się zastanowić, jak można zminimalizować takie zagrożenie na etapie procesu uspołeczniania Strategii Rozwoju.

2.2. ANALIZA NA PODSTAWIE ANKIET DLA PRZEDSIĘBIORSTW

Kolejną grupą docelową badania ankietowego są przedstawiciele przedsiębiorstw. Badane były nie tylko firmy, które mają swoje siedziby na terenie gminy, ale także te, które prowadzą w niej działalność. Ważne było wydzielenie tematu rynek pracy i prowadzenie działalności gospodarczej, gdyż już na etapie diagnozy społeczno-gospodarczej ten obszar pojawił się jako problematyczny. Ponadto przedstawiciele przedsiębiorstw mają inną perspektywę oceny gminy niż pozostałe grupy interesariuszy.

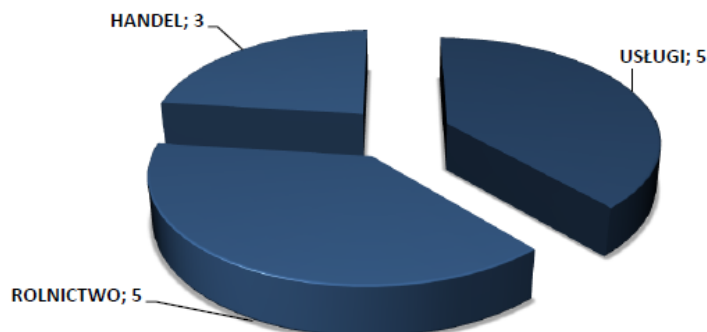
Zakres badania ankietowego obejmował następujące obszary tematyczne:

1. Ocena rozwoju prowadzonej działalności.
2. Ocena bieżącej sytuacji finansowej.
3. Korzystanie z zewnętrznych form wsparcia finansowego.
4. Warunki prowadzenia działalności.
5. Wsparcie lokalnej działalności.
6. Propozycja zadania do realizacji na terenie Gminy.
7. Relacje przedstawicieli samorządu terytorialnego w stosunku do przedsiębiorstw.

DANE O FIRMIE

Na początku ankiety należało scharakteryzować grupę przedstawicieli przedsiębiorstw, które wzięły udział w badaniu.

Wykres 9. Rodzaje branż

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ankietowani reprezentują branżę rolniczą (39%), usługową (39%) oraz handlową.

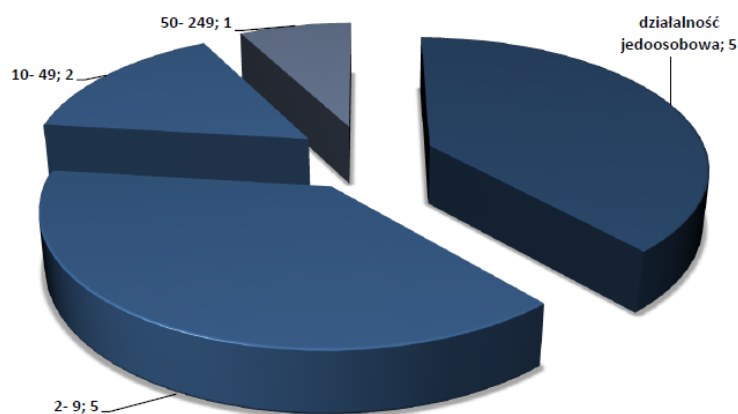
Tabela 4. Rok rozpoczęcia działalności

ROK ROZPOCZĘCIA DZIAŁALNOŚCI	LICZBA WYPEŁNIONYCH ANKIET
do 1989 r.	4
1990–2004	6
2005–2013	3
2014	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Większość badanych założyła swoją działalność pomiędzy 1990 a 2004 r. (46%), z kolei 4 przedstawicieli działalności rolniczej lub pozarolniczej deklaruje powstanie przed 1989 rokiem. Trzech przedstawicieli zaznaczyło, że założyli firmę między 2005–2013 roku.

Wykres 10. Struktura wielkości zatrudnienia

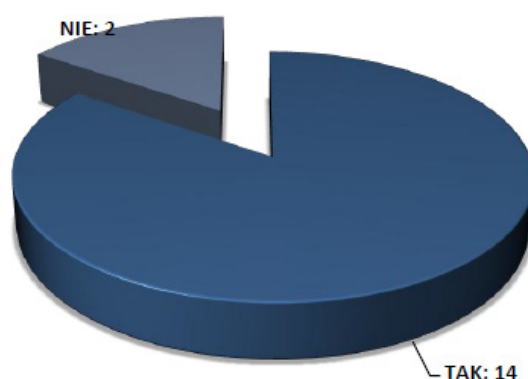
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Spośród wszystkich przedstawicieli działalności o charakterze zarobkowym, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym, 5 osób reprezentuje firmy jednoosobowe, a 5 respondentów pracuje w mikroprzedsiębiorstwach (do 9 osób). Z kolei 2 ankietowanych deklaruje, że są zatrudnieni w małym przedsiębiorstwie (do 50 pracowników), a 1 osoba w średnim (do 249 pracowników).

PIERWSZA SIEDZIBA FIRMY/PIERWSZE MIEJSCE WYKONYWANIA DZIAŁALNOŚCI

Wykres 11. Czy pierwsza siedziba/miejsce wykonywania działalności znajdowała/o się na obszarze gminy?

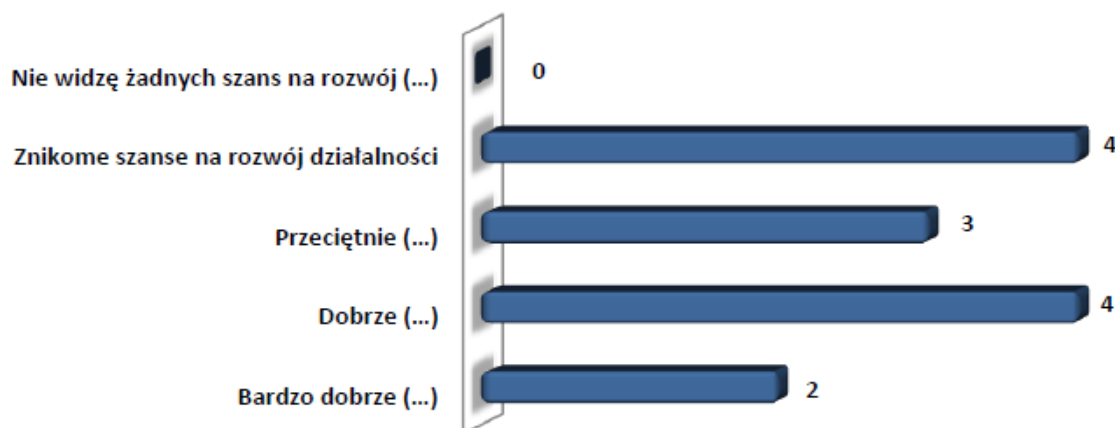
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Zdecydowana większość respondentów (14 osób) prowadzi działalność zarobkową od początku na terenie gminy Kruszyna. Jedynie 2 osoby wskazują na inny obszar działania. Należy jednak podjąć dyskusję, co może skłonić przeniesienie działalności gospodarczej na teren gminy, jak można zachęcić przedsiębiorców i inwestorów oraz co jest przewagą konkurencyjną gminy Kruszyna.

OCENA ROZWOJU PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Pytanie dotyczyło zarówno możliwości rozwoju samej działalności gospodarczej na terenie gminy, jak i elementu współpracy relacji przedsiębiorca – samorząd terytorialny.

Wykres 12. Jak ocenia Pan/ Pani możliwość rozwoju prowadzonej działalności rolniczej/pozarolniczej na obszarze gminy?

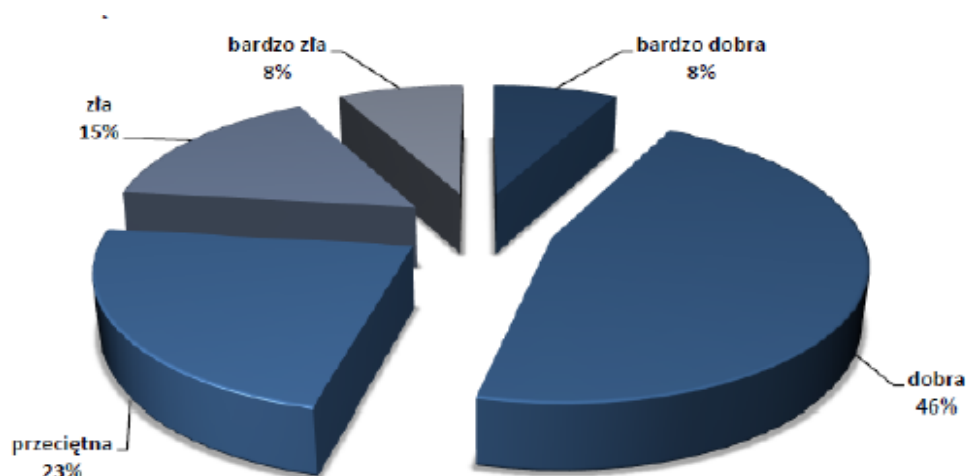

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Na podstawie danych z badania zauważamy, że 30% badanych odpowiedziało, że rozwój ich działalności na terenie gminy jest znikomy. Grupa respondentów (30% ogółu badanych) stwierdziła, że ma dobre warunki na rozwój działalności. Nie pojawiła się skrajna opinia negatywna, a z kolei są 2 osoby bardzo zadowolone z możliwości rozwoju. Natomiast 3 badanych uważa, że warunki rozwojowe są przeciętne. Nie należy jednak traktować tego pytania jako podsumowania analizy, a wstęp do dialogu przedsiębiorstw, samorządu terytorialnego oraz instytucji otoczenia biznesu.

OCENA BIEŻĄCEJ SYTUACJI FINANSOWEJ

Wykres 13. Jak oceniają państwo bieżącą sytuację finansową gospodarstwa/ firmy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ocena sytuacji finansowej firmy jest ogólnie pozytywna, tylko 1 osoba uważa, że jej sytuacja finansowa jest bardzo zła, a 2 – że jest zła. Z kolei 7 osób uważa ją za dobrą.

KORZYSTANIE Z ZEWNĘTRZNYCH FORM WSPARCIA FINANSOWEGO

Tabela 5. Czy korzystali Państwo w ramach prowadzonej działalności rolniczej/ pozarolniczej z zewnętrznych źródeł finansowania?

KATEGORIA	TAK	NIE
Instrumenty finansowe o charakterze komercyjnym (pożyczki, kredyty, inne)	8	5
Finansowanie ze środków europejskich (np. POKL, PO IG, pożyczki Jeremie)	3	10
Dotacje z budżetu Skarbu Państwa (np. Funduszu Pracy, PFRON, inne)	0	13

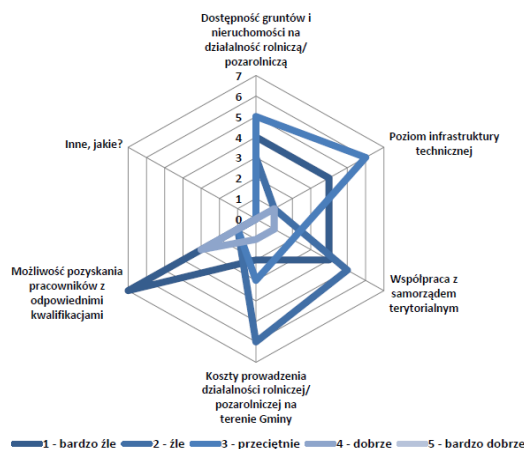
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Z powyższych danych wynika, że 63% respondentów korzystało z instrumentów finansowych o charakterze komercyjnym (pożyczki i kredyty). Tylko 3 osoby deklarują korzystanie z środków unijnych. Z ankiety wynika również, że żaden z badanych nie korzystał z dotacji z budżetu Skarbu Państwa.

WARUNKI PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI

Wykres 14. Jak ocenia Pan/Pani warunki prowadzenia działalności rolniczej/pozarolniczej na terenie gminy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Respondenci oceniają, że jest problem związany z możliwościami pozyskania pracowników z odpowiednimi kwalifikacjami. Ze wszystkich badanych 7 osób twierdzi, że pod tym kątem jest bardzo źle, a 5 z nich, że jest źle. Słabo jest oceniany poziom infrastruktury (4 osoby – bardzo źle, 6 – przeciętnie), współpraca z samorządem (4 badanych – bardzo źle, 6 – przeciętnie). Negatywnie przedstawiciele firm oraz gospodarstw rolnych oceniają koszty działalności (6 osób – bardzo źle, 4 – źle).

WSPARCIE LOKALNEJ DZIAŁALNOŚCI

Tabela 6. Które z niżej przedstawionych propozycji wsparcia lokalnej działalności są realizowane na terenie gminy?

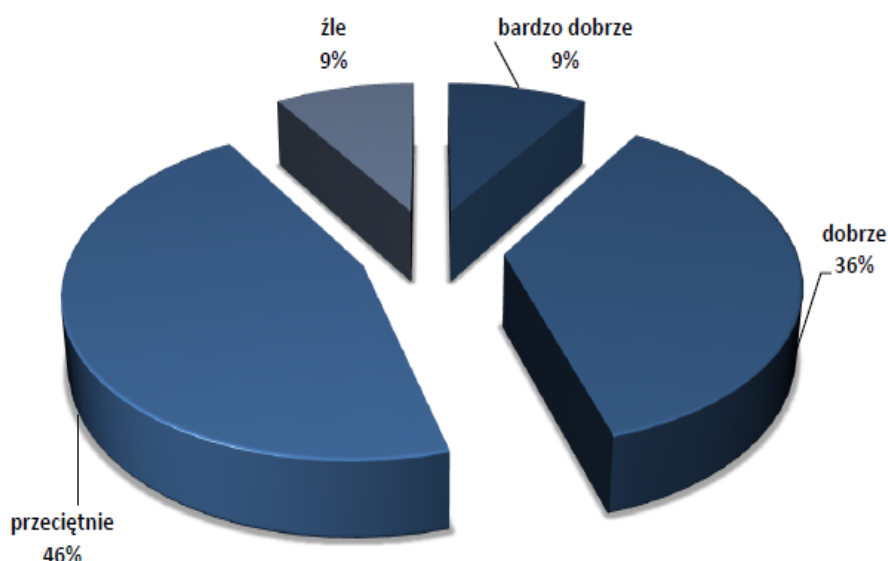
KATEGORIA	TAK	NIE
Tworzenie stref ekonomicznych	1	11
Zrzeszanie przedsiębiorców, rolników, rzemieślników	1	10
Wsparcie finansowe przedsiębiorców, rolników, rzemieślników	4	7
Poziom infrastruktury technicznej	6	6
Poziom infrastruktury logistycznej	3	9
Pomoc formalna przy zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej	4	7
Promocja przedsiębiorców, rolników, rzemieślników	1	10
Pomoc w znalezieniu lub wyszkoleniu kadry	1	11
Wsparcie w zatrudnianiu pracowników, doposażeniu stanowisk pracy	0	12
Pomoc w znalezieniu odpowiednich nieruchomości	1	11
Brak danych – 15		

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Respondenci ocenili większość proponowanych kategorii wsparcia dla przedsiębiorstw negatywnie (nie są świadczone podobne usługi i pomoc). Badani stosunkowo dobrze ocenili poziom infrastruktury technicznej w gminie. Nie ma realizowanych stref ekonomicznych, firmy nie zrzeszają się (10 wskazań), brakuje wsparcia finansowego (7 wskazań), pomocy formalnej przy prowadzeniu działalności gospodarczej (7 wskazań), pomocy w znalezieniu oraz wyszkoleniu kadry pracowników (11 wskazań), a także wsparcia w zakresie znalezienia odpowiednich nieruchomości pod działalność (11 wskazań). Ponadto lokalne przedsiębiorstwa oraz gospodarstwa rolne, zdaniem większości ankietowanych, nie są wystarczająco promowane.

PODEJŚCIE PRZEDSTAWICIELI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO DO PRZEDSIĘBIORSTWA

Wykres 15. Jak oceniają Państwo podejście przedstawicieli samorządu terytorialnego do osób prowadzących działalność rolniczą/pozarolniczą?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najwięcej respondentów uznało, że podejście przedstawicieli samorządu terytorialnego do osób prowadzących działalność gospodarczą jest zniechęcające do prowadzenia działalności (31%), a 23% osób uznało, że jest niesprzyjające. Z kolei 15% badanych twierdzi, że jest dobre, na właściwym poziomie. Z ogółu ankietowanych 23% osób uważa, że relacje z samorządem są na poziomie neutralnym.

2.3. ANALIZA NA PODSTAWIE ANKIET DLA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Ostatnia grupa docelowa, która poddana została badaniom ankietowym, to przedstawiciele organizacji pozarządowych. Środowiska organizacji pozarządowych są ważnym źródłem informacji o funkcjonowaniu społeczeństwa obywatelskiego, zrzeszania mieszkańców, poziomu rozwoju kapitału społecznego w gminie.

Zakres badania ankietowego obejmował następujące obszary tematyczne:

1. Obszar działalności organizacji pozarządowej.
2. Ocena kondycji organizacji pozarządowej.
3. Mocne strony organizacji pozarządowej.
4. Słabe strony organizacji pozarządowej.
5. Rozwój region, a fundusze pozyskiwane przez organizacje pozarządowe.
6. Współpraca z samorządem terytorialnym.
7. Formy współpracy organizacji pozarządowej z samorządem terytorialnym.
8. Rada działalności organizacji pozarządowej.
9. Potrzeby organizacji pozarządowych.

Na początku należy określić do jakich organizacji pozarządowych należą respondenci niniejszego badania ankietowego oraz jaki jest ogólny obraz środowiska NGO w gminie Kruszyna. A zatem należy odpowiedzieć na pytania dotyczące obszaru działań, kondycji trzeciego sektora, jego słabych i mocnych stron.

OBSZAR DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ

Tabela 7. Proszę zaznaczyć właściwy obszar działalności Państwa organizacji pozarządowej

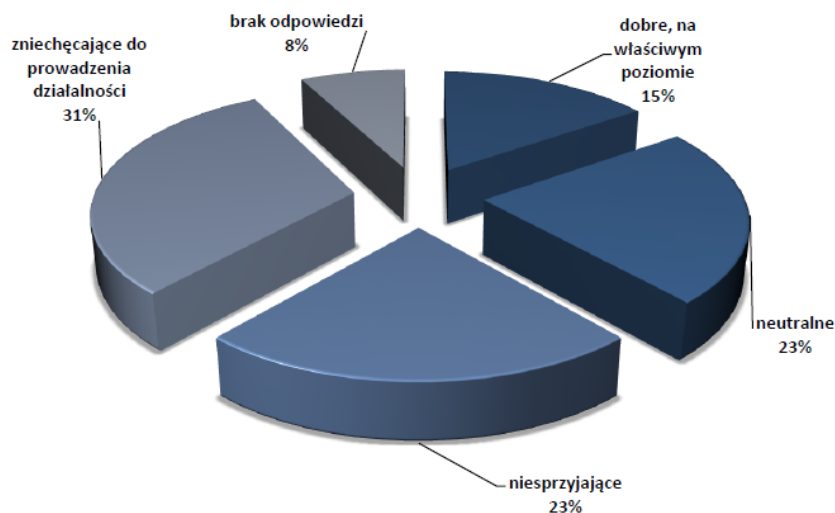
KATEGORIA	LICZBA WSKAZAŃ
Pomoc społeczna	3
Działania na rzecz osób niepełnosprawnych	2
Upowszechnienie kultury fizycznej i sportu	8
Edukacja i wychowanie	4
Ekologia i ochrona zwierząt, ochrona dziedzictwa przyrodniczego	1
Ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich	1
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji	3
Ochrona i promocja zdrowia	3
Profilaktyka uzależnień	2
Wspomaganie i/ lub zrzeszanie organizacji	1
Wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości	1
Wspomaganie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych	1
Inne	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Zdecydowana większość respondentów ankiety wskazała, że ich zakres działań to upowszechnianie kultury fizycznej i sportu (73% badanych). Przedstawiciele środowiska organizacji pozarządowych deklarują także pracę na rzecz edukacji i wychowania (4 osoby), kultury i sztuki (3 osoby), pomocy społecznej (3 osoby), niepełnosprawnych (2 osoby), ochrony i promocji zdrowia (3 osoby). Pozostałe obszary działania są wspominane przez pojedynczych respondentów. Właściwie wszystkie obszary działalności organizacji pozarządowych, zaproponowane w badaniu ankietowym, mają zdaniem respondentów swój odpowiednik w zadaniach realizowanych przez trzeci sektor na terenie gminy.

OCENA KONDYCJI ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ

Wykres 16. Jak ocenia pan/ pani kondycję swojej organizacji pozarządowej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Większość ankietowanych ocenia kondycję swojej organizacji pozarządowej przeciętnie (46%). Z kolei 36% badanych uważa, że ich organizacja funkcjonuje dobrze, a 9% ankietowanych podaje, że działa bardzo dobrze. Jedynie 9% z ogółu badanych podaje, że stan ich organizacji jest zły.

MOCNE STRONY ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ

Tabela 8. Jakie są mocne strony Państwa organizacji pozarządowej?

KATEGORIA	LICZBA WSKAZAŃ W ANKIETACH
Wysokie przychody	0
Duża liczba członków/ pracowników	5
Rozpoznawalność organizacji w otoczeniu	4
Owocna współpraca ze społecznością lokalną	3
Wysokie kwalifikacje pracowników	0
Zaangażowanie członków/ pracowników	6
Realizacja ciekawych projektów	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Większość respondentów wskazała, że ich silną stroną jest duża liczba członków oraz ich zaangażowanie w działania organizacji. Ponadto deklarowana jest rozpoznawalność organizacji na terenie Gminy, a także dobra współpraca z samorządem terytorialnym oraz realizacja ciekawych projektów. Głównymi zaletami środowiska NGO jest zatem społeczność lokalna, jej kapitał społeczny, chęć do angażowania się w sprawy społeczne i kulturalne.

SŁABE STRONY ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ

Tabela 9. Jakie są słabe strony Państwa organizacji pozarządowej?

KATEGORIA	LICZBA WSKAZAŃ W ANKIETACH
Niskie przychody	6
Mała liczba członków/ pracowników	1
Niska rozpoznawalność organizacji w otoczeniu	1
Słaba współpraca ze społecznością lokalną	3
Niskie kwalifikacje pracowników	0
Niskie zaangażowanie członków/ pracowników	1
Brak realizacji ciekawych projektów	1
Inne	1

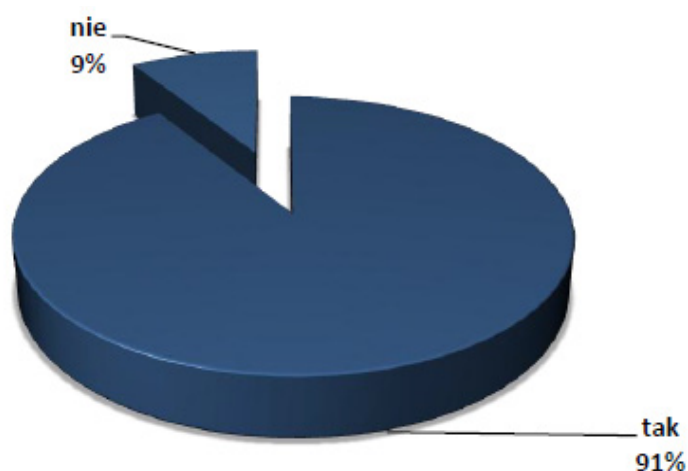
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ankietowani podają, że kluczową słabą stroną organizacji pozarządowych są niskie dochody. Niewielkie środki finansowe, pozyskiwane albo z grantów albo ze składek członkowskich i funduszy prywatnych, mogą wpływać bezpośrednio także na możliwości realizowania ciekawych projektów. Ważna wydaje się także deklaracja 3 osób, że słaba jest współpraca ze społecznością lokalną, czy to w zakresie ich angażowania do działania czy też uczestnictwa w organizowanych wydarzeniach. Pozostałe słabe strony są wskazywane przez pojedyncze osoby.

ROZWÓJ REGIONU A FUNDUSZE POZYSKIWANE PRZEZ ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Wykres 17. Czy widzą państwo szansę na rozwój regionu dzięki funduszom pozyskiwanym przez organizacje pozarządowe?

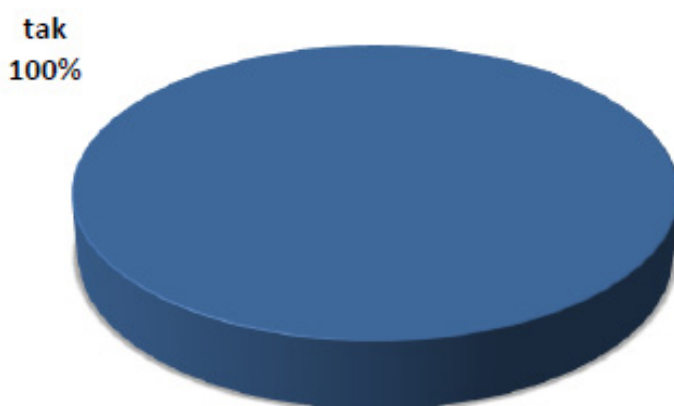

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Respondenci zdecydowanie widzą szansę na rozwój regionu dzięki środkom finansowym, które mogą pozyskiwać na działalność własnych organizacji pozarządowych. Ocena, że fundusze mają ważny wpływ na rozwój regionu, świadczy o tym, że należy ten proces wspierać w ramach współpracy samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych. Środki nie są postrzegane jako pozyskiwane na własne cele organizacji, ale dla dobra ogółu społeczności lokalnej, która będzie korzystała z produktów realizowanych działań.

WSPÓŁPRACA Z SAMORZĄDEM TERYTORIALNYM

Wykres 18. Czy Państwa organizacja pozarządowa dąży do współpracy z samorządem terytorialnym?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Pytanie dotyczy postrzegania samorządu terytorialnego jako partnera w realizowanych działaniach. Respondenci jednoznacznie deklarują chęć współpracy z samorządem, nawiązanie lub też kontynuowanie współpracy. Warto by przemyśleć w jaki sposób do tej pory była prowadzona współpraca jednostek samorządu gminnego ze środowiskiem NGO i na odwrót, a także jak poprawić te relacje, jak rozwinąć działania partnerskie.

FORMY WSPÓŁPRACY ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ Z SAMORZĄDEM TERYTORIALNYM

Tabela 10. Zaznacz formy współpracy dotyczące Państwa organizacji pozarządowej z samorządem terytorialnym, które są stosowane w gminie. Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

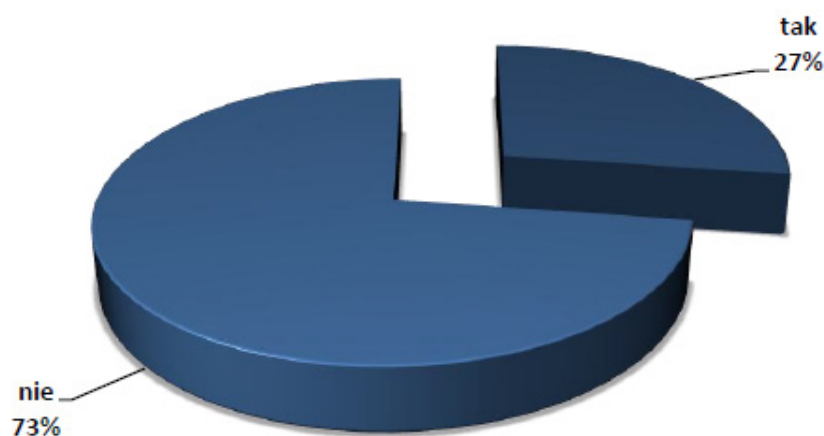
KATEGORIA	LICZBA WSKAZAŃ
Konsultowanie z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych	2
Tworzenie wspólnych zespołów – doradczych, opiniujących, inicjatywnych	3
Doradztwo i udzielanie organizacjom pomocy merytorycznej w przygotowywaniu projektów i pisaniu wniosków	1
Wspieranie akcji promującej przekazywanie 1% podatku dochodowego od osób fizycznych organizacjom pożytku publicznego	2
Prowadzenie i udostępnianie bazy danych o organizacjach pozarządowych	3
Popularyzacja działalności organizacji pozarządowych	2
Inne	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najwięcej respondentów stwierdziło, że na terenie Gminy są tworzone wspólne zespoły o charakterze opiniodawczym, doradczym lub inicjatywnym. Ponadto badani wskazują na to, że są prowadzone bazy danych o organizacjach pozarządowych. Mniejsza grupa badanych wskazuje na promowanie przez samorząd akcji przekazywania 1 % podatku dochodowego na rzecz organizacji pożytku publicznego, a także że organizacje pozarządowe mają możliwość udziału w konsultacjach aktów prawnych. Respondenci (40% badanych) wskazują także na popularyzację działalności organizacji pozarządowych przez samorząd, a co za tym idzie możliwość szerszego dotarcia do społeczności lokalnych, a także potencjalnych partnerów, wolontariuszy, członków.

RADA DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ

Wykres 19. Czy w państwa gminie działa rada działalności pożytku publicznego?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Większość respondentów jest poinformowana, że na terenie Gminy Kruszyna działa rada pożytku publicznego. Z kolei 27% badanych nie wie o takich zespole działającym w Gminie. Odpowiedź taka może wskazywać także na brak danych o działaniach rady na terenie Gminy oraz słaby przepływ informacji między radą a członkami organizacji pozarządowych.

POTRZEBY ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Tabela 11. Jakie są zgłaszane potrzeby organizacji pozarządowych z Państwa gminy?

KATEGORIE	LICZBA WSKAZAŃ
Brak odpowiedniej liczby członków/ pracowników/ wolontariuszy lub niedostateczne ich kwalifikacje	1
Trudności we współpracy, angażowaniu społeczności lokalnej, w nawiązywaniu do partnerstwa z innymi podmiotami z gminy/ spoza gminy	3
Trudności we współpracy z samorządem terytorialnym	5
Brak środków finansowych na działalność statutową	8
Trudności w sprostaniu wszystkim obowiązkom formalnym	4
Niewystarczająca liczba szkoleń, doradztwa dla organizacji pozarządowych	5
Braki lokalowe lub w wyposażeniu	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najczęściej zgłaszane potrzeby przez organizacje pozarządowe, które deklarują respondenci, to brak środków finansowych na działalność statutową (73% badanych). Ponadto ważnymi problemami są trudności w sprostaniu obowiązków formalnych i prawnych dotyczących NGO. Ponad 40% ankietowanych twierdzi, że występują trudności we współpracy z samorządem terytorialnym. Ponadto organizacje pozarządowe informują o potrzebach szkoleniowych w zakresie zarządzania organizacją pozarządową, a także o brakach związanych z infrastrukturą (lokal, wyposażenie itp.).

3. SUGEROWANE KIERUNKI ROZWOJU GMINY KRUSZYNA

Każda ankieta, zarówno skierowana do mieszkańców i przedsiębiorstw, jak i organizacji pozarządowych, zawierała tzw. kartę zadania, w której poproszono respondentów o zaproponowanie priorytetowego zadania do realizacji na terenie gminy Kruszyna w okresie programowania na lata 2014–2020. Respondenci zostali poproszeni o wskazanie nazwy zadania, krótkiego opisu oraz miejsca jego realizacji.

Zamieszczenie pytania w każdej ankiecie, do wszystkich grup docelowych badania ankietowego, miało na celu zbadanie potrzeb w zakresie zadań o charakterze inwestycyjnym lub nieinwestycyjnym (miękkim). Dzięki uwzględnieniu tzw. karty zadania w każdej z ankiet, w badaniu tym uwzględniono indywidualną perspektywę spojrzenia na potrzeby na terenie gminy Kruszyna. Ponadto dzięki takiemu podejściu uwzględniono zróżnicowanie potrzeb u różnych grup docelowych, gdyż inne potrzeby ma przedsiębiorstwo, które działa na terenie gminy Kruszyna, inne zaś mieszkańiec, a jeszcze inne organizacja pozarządowa. Jest to także ważna informacja dla władz lokalnych, powiatowych oraz wojewódzkich odnośnie potrzeb Gminy. Celem karty zadań jest także wytyczenie przykładowych, sugerowanych przez różne grupy docelowe, kierunków rozwoju gminy Kruszyna.

Z pewnością propozycje zawarte w karcie zadania należy traktować jak pewną próbę wskazania kierunku rozwoju dla gminy Kruszyna. Elementem uzupełniającym będą m.in. konsultacje społeczne, na które zaproszeni zostaną wszyscy zainteresowani. Sam sposób dotarcia do respondentów sprawia, że katalog zadań na lata 2014–2020 należy potraktować jako otwarty. Informację podawały osoby, które są aktywne, zainteresowane sprawami regionu, uczestniczą w sprawach swojego regionu, mają kontakt ze administracją publiczną.

PROPOZYCJE ZADAŃ DO REALIZACJI NA TERENIE GMINY – PROPOZYCJA Z ANKIET DLA MIESZKAŃCÓW

Respondenci podają, że ich zdaniem priorytetowe do realizacji w okresie 2014–2020 są następujące zadania:

INWESTYCJE

- Budowa kanalizacji m.in. w Kruszynie, Bogusławicach, Lgocie, Teklinowie, Baby, Wikłowie.
- Budowa chodników na terenie gminy.
- Modernizacja nawierzchni asfaltowej w szczególności w miejscowościach: Jacków, Baby, z Bogusławic do Kruszyny.
- Dążenie do uzyskania wjazdu na autostradę A1.
- Budowa lub modernizacja świetlic wiejskich na terenie gminy. Dbłość o wyposażenie i program świetlic.
- Budowa domu ludowego w Kruszynie, w którym będą organizowane przyjęcia okolicznościowe (np. wesela, chrzciny, komunie, konferencje).
- Budowa hali sportowej lub boiska do piłki nożnej w Jackowie.
- Budowa gazociągu na terenie gminy.
- Modernizacja infrastruktury na cmentarzu (m.in. budowa alejek).
- Naprawa ulicy Sienkiewicza i Strażackiej.

ZADANIA NIEINWESTYCYJNE

- Dofinansowanie do organizacji warsztatów dla młodych muzyków z Orkiestry Dętej.
- Dojazd dzieci do szkoły do Radomska.
- Wspieranie przez samorząd terytorialny rozwoju przedsiębiorczości.
- Szkolenia dla osób niepełnosprawnych z terenu gminy.
- Dyskusja o edukacji podstawowej i gimnazjalnej na terenie gminy.
- Zachęcenie inwestorów na teren gminy.
- Wdrożenie innowacyjnych programów do zwalczania bezrobocia na terenie gminy.

PROPOZYCJE ZADAŃ DO REALIZACJI NA TERENIE GMINY – PROPOZYCJA Z ANKIET DLA PRZEDSIĘBIORSTW

Respondenci podają, że ich zdaniem priorytetowe do realizacji w okresie 2014–2020 są następujące zadania:

INWESTYCJE

- Budowa chodników na terenie Gminy w szczególności w Kruszynie, ul. Kmicica, Kościuszki, do Bogusławic.
- Modernizacja wjazdu na trasę DK1 (bezkolizyjny wjazd): Kościelna lub Wikłów.
- Budowa mieszkań socjalnych.
- Remont dróg na terenie gminy

- Budowa kanalizacji na terenie gminy.
- **Utworzenie strefy ekonomicznej na terenie gminy.**

ZADANIA NIEINWESTYCYJNE

- Zwiększenie bezpieczeństwa dzieci wracających ze szkoły do domu.
- Zmiana organizacji ruchu na skrzyżowaniu przy Kościele przy wjeździe od Bogusławic: ul. Kościuszki /ul. Denhoffa.
- Wdrożenie szkoleń w celu zmiany zawodu, znalezienia dodatkowego zajęcia (np. rolnicy o niskich dochodach).

PROPOZYCJE ZADAŃ DO REALIZACJI NA TERENIE GMINY – PROPOZYCJA Z ANKIET DLA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Respondenci podają, że ich zdaniem priorytetowe do realizacji w okresie 2014–2020 są następujące zadania:

INWESTYCJE

- Budowa kanalizacji w Teklinowie.
- Renowacja elewacji Zespołu Szkolnego w Widzowie.
- Budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy.
- Budowa Gminnego Ośrodka Kultury.
- Poprawa jakości usług transportowych na terenie gminy.

ZADANIA NIEINWESTYCYJNE

- Przeszkolenie członków i pracowników organizacji pozarządowych z zakresu zarządzania organizacją (m.in. prawo, obowiązki formalne, pozyskiwanie środków na działalność, księgowość w organizacjach pozarządowych).
- Organizacja warsztatów muzycznych dla zdolnej młodzieży.
- Przeszkolenie kadry klubów sportowych – zarządzających, członków, trenerów, nauczycieli WF.
- Dofinansowanie projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe oraz pomoc w znalezieniu odpowiedniego wyposażenia do pracy.

Podsumowując, w ankietach pojawiają się wielokrotnie zadania związane z budową chodników, kanalizacji, modernizacją dróg na terenie gminy, renowację elewacji. Ponadto dla respondentów istotna jest budowa miejsca spotkań – czy to w charakterze Gminnego Ośrodka Kultury czy domu ludowego lub świetlicy wiejskiej. Istotne jest także wdrożenie programów mających na celu zmniejszenie poziomu bezrobocia, zdobycie nowych kwalifikacji zawodowych, a także społecznych, kulturalnych (np. muzycznych). Następnym ważnym elementem jest sport i rekreacja na terenie gminy, zarówno pod względem infrastrukturalnym (boiska, hale) jak i organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. Istotnym aspektem jest także edukacja – zapewnienie równego dostępu do szkolnictwa, a także zadbanie o bezpieczeństwo osób idących do i ze szkoły.

4. WNIOSKI

Do ostatecznej analizy statystycznej zakwalifikowano łącznie 99 wypełnionych kwestionariuszy w wersji papierowej i elektronicznej.

MIESZKAŃCY

Ankiety wypełniły zróżnicowane grupy zawodowe i społeczne zamieszkujące tereny gminy Kruszyna. Większość respondentów to kobiety (47 osób – 67% ogółu). Jest także znacząca grupa mężczyzn – 26 ankietowanych. Nie ma tutaj znaczącej dominacji jednej grupy płci nad drugą. Jest to istotne z perspektywy spojrzenia na zaangażowanie, aktywność obywatelską w skali całej gminy.

Wśród zrealizowanych ankiet najczęściej należało do osób w wieku pomiędzy 31 a 40 rokiem życia (31 osób), co stanowi 41,33% ogółu badanych. Liczna jest także reprezentacja mieszkańców w wieku pomiędzy 41 a 50 rokiem życia (26,7%) oraz między 21 a 30 rokiem życia – 14 osób, co stanowi 18,67% ogółu. Najmniej liczni są reprezentanci grup wiekowych 15–20 oraz powyżej 60 roku życia. Jest to ważna informacja z perspektywy aktywizowania osób w wieku 15–20 oraz powyżej 60 lat do zaangażowania w życie społeczne gminy. Należałoby się zastanowić przy okazji tej informacji m.in. nad poszukianiem innych kanałów informacyjnych dla tych grup wiekowych, a także nad diagnozą problemów w zakresie kapitału społecznego gminy. Badania realizowane w skali ogólnopolskiej przez Instytut Spraw Publicznych dotyczące społeczeństwa obywatelskiego oraz kapitału społecznego w Polsce pokazują, że udział osób w wieku 15–20 oraz powyżej 60 roku w miejscowościach poza aglomeracjami miejskimi ma tendencje do utrzymywania się na stosunkowo niskim poziomie⁵.

Najwięcej wśród osób ankietowanych deklaruowało posiadanie wykształcenia wyższego (40% ankietowanych). Liczna jest także reprezentacja osób, posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe (27%) oraz średnie (25%). Należy zwrócić uwagę na brak ankietowanych z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym.

Najwięcej osób reprezentuje zatrudnionych w przedsiębiorstwach prywatnych (21 osób – 28%). Struktura zatrudnienia jest jednak zróżnicowana. Nie ma dominującej jednej grupy zawodowej.

Zdecydowana większość badanych nie zamierza zmienić miejsca zamieszkania poza obszar gminy (prawie ¼ badanych rozważa taką możliwość). Należy się zastanowić jak można zminimalizować takie zagrożenie w procesie uspołeczniania Strategii Rozwoju.

W większości respondenci oceniają poziom jakości życia w Gminie Kruszyna jako raczej dobry. Duża grupa ankietowanych nie potrafi określić ich poziomu życia – 18 osób. Jest jednak grupa 17 osób, które deklarują, że ich poziom jakości życia jest „raczej zły”. W procesie uspołeczniania należy podjąć temat przyczyn tego niezadowolenia, czy kryje się ono w sferze prywatnej, jaki ma wpływ tutaj sytuacja w gminie, rynek pracy, edukacji, opieki zdrowotnej i inne; a także co można zrobić, aby zmienić lub zminimalizować taki stan rzeczy.

Najwięcej badanych deklaruje, że czuje przynależność do wspólnoty (27 osób – 36%). Znacząca jest grupa, która odpowiedziała, że jest niezadowolona ze współpracy gminy z mieszkańcami oraz że nie czuje przynależności do gminy (13 osób – 17%). W badanej grupie znajduje się także grupa, która zadeklarowała swój lokalny patriotyzm i bardzo silne poczucie przynależności do gminy (9 osób – 12%).

Pośród badanych 85% osób deklaruje, że widzi potrzebę budowania *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna*. Zdecydowana większość badanych twierdzi, że nie widzi, aby gmina się rozwijała. Stosunkowo liczna grupa respondentów (9 osób – 12%) zauważa, że należy na nowo przemyśleć kierunki rozwoju i cele realizacji, a 12 badanych uważa, że sytuacja w gminie jest bardzo zła. To są bardzo ważne informacje, które należy wziąć pod uwagę przy formułowaniu celów i kierunków rozwoju w ramach budowania *Strategii Rozwoju Gminy Kruszyna*. Takie pytanie o to jakie cele i kierunki rozwoju powinno być dalej rozwinięte w procesie uspołecznienia Strategii m.in. podczas konsultacji społecznych.

Mieszkańcy najlepiej oceniają obszar edukacji na terenie gminy. Jako „przeciętne” lub „dobre” respondenci postrzegają następujące kategorie: bezpieczeństwo, edukację przedszkolną, ochronę środowiska, kulturę, opiekę

⁵ Zob. szerzej, *Partycypacja publiczna w praktyce*, red. Anna Olech, Warszawa 2013; *Przepis na uczestnictwo. Diagnoza partycypacji publicznej w Polsce*, red. Anna Olech, Warszawa 2013.
Raporty dostępne są: <http://www.isp.org.pl/publikacje,25.html>

zdrowotną, rekreację. Zdecydowanie najgorzej są postrzegane transport, rynek pracy oraz inwestycje w gminie. Jest to bardzo znaczący sygnał, że muszą to być kluczowe obszary w diagnozowaniu problematyki, celów, kierunków rozwojowych, a także zadań operacyjnych.

PRZEDSIĘBIORSTWA

Ankietę dla przedsiębiorstw wypełniły zarówno osoby reprezentujące jednoosobowe działalności gospodarcze, a także pracownicy mikro, małych i średnich firm. Przedsiębiorstwa, w których są zatrudnieni, wywodzą się z branży: rolniczej (39%), usługowej (39%) oraz handlowej. Większość badanych założyła swoją działalność pomiędzy 1990 a 2004 r. (46%), z kolei 4 przedstawicieli działalności rolniczej lub pozarolniczej deklaruje powstanie przed 1989 rokiem. Trzech przedstawicieli twierdzi, że założyli firmę między 2005 a 2013 rokiem. Ocena sytuacji finansowej firmy jest ogólnie pozytywna.

Zdecydowana większość respondentów (14 osób) prowadzi działalność zarobkową od początku na terenie gminy Kruszyna. Jedynie 2 osoby wskazują na inny obszar działania. Należy jednak podjąć dyskusję co może skłonić przeniesienie działalności gospodarczej na teren gminy, jak można zachęcić przedsiębiorców i inwestorów, co jest przewagą konkurencyjną gminy Kruszyna. Na podstawie danych z badania, zauważamy, że 30% badanych odpowiedziało, że ich rozwój działalności na terenie gminy jest znikomy. Grupa respondentów (30% ogółu badanych) stwierdziła, że ma dobre warunki na rozwój działalności.

Z danych z badania ankietowego wyraźnie wynika, że 63% respondentów korzystało z instrumentów finansowych o charakterze komercyjnym takich jak pożyczki czy kredyty. Tylko 3 osoby deklarują korzystanie ze środków unijnych. Z kolei, jak twierdzą badani, nie korzystał z dotacji z budżetu Skarbu Państwa. Należy się zastanowić, jak można wspierać lokalne przedsiębiorstwa w pozyskiwaniu kapitału na działalność. Rozwój firm i gospodarstw rolnych, ich stabilizacja wpływa także bezpośrednio na ogólny rozwój gminy.

Respondenci oceniają, że jest problem związany z możliwościami pozyskania pracowników z odpowiednimi kwalifikacjami. Ze wszystkich badanych 7 osób twierdzi, że pod tym kątem jest bardzo źle, a 5 z nich, że jest źle. Badani twierdzą, że nikłe jest wsparcie samorządu terytorialnego przy wspieraniu przedsiębiorców oraz gospodarstw rolnych. Najwięcej respondentów uznało, że podejście, relacje przedstawicieli samorządu terytorialnego do osób prowadzących działalność gospodarczą są zniechęcające do prowadzenia działalności (31%), a 23% osób uznało, że jest niesprzyjające.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Zdecydowana większość respondentów ankiety wskazało, że ich zakres działań to upowszechnianie kultury fizycznej, sportu (73% badanych). Przedstawiciele środowiska organizacji pozarządowych deklarują także pracę na rzecz edukacji i wychowania (4 osoby), kultury i sztuki (3 osoby), pomoc społeczną (3 osoby), działania na rzecz niepełnosprawnych (2 osoby), ochronę i promocję zdrowia (3 osoby). Większość ankietowanych ocenia kondycję swojej organizacji pozarządowej przeciętnie (46%). Z kolei 36% badanych uważa, że ich organizacja funkcjonuje dobrze, a 9% ankietowanych podaje, że działa bardzo dobrze. Jedynie 9% z ogółu badanych podaje, że stan ich organizacji jest zły.

Głównymi zaletami środowiska NGO jest zatem społeczność lokalna, jej kapitał społeczny, chęć do angażowania się w sprawy społeczne, kulturalne. Słabą stroną organizacji pozarządowych są niskie dochody. Ważna wydaje się także deklaracja 3 osób, że słaba jest współpraca ze społecznością lokalną, czy to w zakresie ich angażowania do działania czy też uczestnictwa w organizowanych wydarzeniach. Respondenci jednoznacznie deklarują chęć współpracy z samorządem, nawiązanie lub też kontynuowanie współpracy. Warto by przemyśleć, w jaki sposób do tej pory była prowadzona współpraca jednostek samorządu gminnego ze środowiskiem NGO i na odwrót, a także jak poprawić te relacje, jak rozwinąć działania partnerskie.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
METODOLOGIA	3
PROGNOZA TRENDÓW ROZWOJOWYCH W OKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ	5
WIZJA I MISJA ROZWOJU GMINY KRUSZYNA	7
KIERUNKI ROZWOJU, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE	8
ZADANIA I WSKAŹNIKI DO REALIZACJI	14
FINANSOWANIE	22
KOHERENTNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	22
SYSTEM MONITORINGU, EWALUACJI I AKTUALIZACJI STRATEGII	23
ZAKOŃCZENIE	24
ZAŁĄCZNIK NR 1: SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA GMINY KRUSZYNA	25
1. Charakterystyka obszaru	25
1.1. Informacje ogólne	25
1.2. Położenie	25
1.3. Struktura gruntów	26
1.4. Środowisko przyrodnicze	28
1.4.1. Surowce mineralne.....	28
1.4.2. Klimat	28
1.4.3. Zasoby wodne	28
1.5. Analiza SWOT.....	30
2. Sytuacja demograficzna	31
2.1. Poziom bezrobocia	32
2.2. Analiza SWOT.....	34
3. Infrastruktura społeczna	35
3.1. Oświata.....	35
3.2. Służba zdrowia.....	38
3.3. Kultura	38
3.4. Pomoc społeczna.....	39
3.5. Bezpieczeństwo publiczne.....	40
3.6. Sport, turystyka, rekreacja.....	41
3.7. Aktywność społeczna	42
3.8. Analiza SWOT.....	43
4. Sytuacja gospodarcza	45
4.1. Przemysł	45
4.2. Rolnictwo.....	45
4.3. Leśnictwo.....	46
4.4. Aktywność gospodarcza mieszkańców gminy	46
4.5. Handel	47
4.6. Analiza swot.....	47
5. Infrastruktura techniczna i transport	49
5.1. Mieszkalnictwo.....	49
5.2. Komunikacja	49
5.3. Gospodarka odpadami	50
5.4. Zaopatrzenie w wodę	51
5.6. Sieć gazownicza	51

5.7. Elektroenergetyka	51
5.8. Zaopatrzenie w ciepło	51
5.9. Telefonizacja i cyfryzacja.....	51
5.10. Analiza SWOT.....	52
6. Powiązania zewnętrzne	53
6.1. Analiza swot.....	54
ZAŁĄCZNIK NR 2: ANALIZA SWOT	55
ZAŁĄCZNIK NR 3: SPRAWOZDANIE ZE SPOTKANIA WARSZTATOWEGO	61
WSTĘP	61
KOMUNIKACJA Z UCZESTNIKAMI SPOTKANIA	61
WARSZATY	61
PODSUMOWANIE	63
ZAŁĄCZNIK NR 4: RAPORT Z BADANIA ANKIETOWEGO.....	64
1. Wstęp	64
1.1. Cel i metoda badań.....	64
2. Gmina Kruszyna w percepcji mieszkańców, przedsiębiorstw i organizacji pozarządowych	66
2.1. Analiza na podstawie ankiet dla mieszkańców	66
2.3. Analiza na podstawie ankiet dla przedsiębiorstw	72
2.3. Analiza na podstawie ankiet dla organizacji pozarządowych	77
3. Sugerowane kierunki rozwoju gminy Kruszyna.....	82
4. Wnioski	85

SPIS ILUSTRACJI

Rysunek 1. Harmonogram prac	4
-----------------------------------	---

SPIS TABEL

Tabela 1. Matryca kierunków rozwoju oraz celów strategicznych i operacyjnych	8
Tabela 2. Wskaźniki ogólne.....	14
Tabela 3. Wskaźniki realizacji kierunku rozwoju „Konkurencyjna gospodarka”	16
Tabela 4. Wskaźniki realizacji kierunku „Rozwój kapitału ludzkiego”	17
Tabela 5. Wskaźniki realizacji kierunku rozwoju „Inwestycje w zasoby”	19
Tabela 6. Wskaźniki realizacji kierunku rozwoju „Współpraca z otoczeniem”	21

ZAŁĄCZNIK NR 1.

Tabela 1. Struktura gruntów w gminie Kruszyna	26
Tabela 2. Zestawienie porównawcze sytuacji demograficznej wybranych gmin powiatu częstochowskiego na rok 2012.....	31
Tabela 3. Poziom bezrobocia w gminie w latach 2008–2012	32
Tabela 4. Przedszkola.....	35
Tabela 5. Szkoły podstawowe	35
Tabela 6. Gimnazja	36
Tabela 7. Liczebność oddziałów	36
Tabela 8. Kadra nauczycielska – wg umów o pracę, zgodnie ze sprawozdaniem SIO	37
Tabela 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej według powodów przyznania	39

Tabela 10. Środki finansowe na pomoc społeczną wg źródeł pochodzenia	40
Tabela 11. Zestawienie popełnionych przestępstw w roku 2011 i 2012 roku.....	41
Tabela 12. Podział gruntów w kontekście rolnictwa za rok 2010.....	45
Tabela 13. Zestawienie liczbowe podmiotów gospodarki narodowej na terenie gminy Kruszyna wg wybranych sekcji (stan na dzień 31.12.2012)	46
Tabela 14. Wykaz ważniejszych dróg gminnych.....	50

ZAŁĄCZNIK NR 4.

Tabela 1. Struktura płci respondentów.....	66
Tabela 2. Struktura wiekowa respondentów	67
Tabela 3. Propozycja 3 obszarów rozwoju, które powinny stanowić priorytet działań na terenie gminy w latach 2014–2020.	71
Tabela 4. Rok rozpoczęcia działalności	73
Tabela 5. Czy korzystali Państwo w ramach prowadzonej działalności rolniczej/pozarolniczej z zewnętrznych źródeł finansowania?	75
Tabela 6. Które z niżej przedstawionych propozycji wsparcia lokalnej działalności są realizowane na terenie Gminy?.....	76
Tabela 7. Proszę zaznaczyć właściwy obszar działalności Państwa organizacji pozarządowej	78
Tabela 8. Jakie są mocne strony Państwa organizacji pozarządowej?	79
Tabela 9. Jakie są słabe strony Państwa organizacji pozarządowej?	79
Tabela 10. Zaznacz formy współpracy dotyczące Państwa organizacji pozarządowej z samorządem terytorialnym, które są stosowane w gminie	81
Tabela 11. Jakie są zgłaszane potrzeby organizacji pozarządowych z Państwa gminy?	82

SPIS WYKRESÓW

ZAŁĄCZNIK NR 1.

Wykres 1. Liczba ludności w latach 2007–2012 wg faktycznego miejsca zamieszkania	31
Wykres 2. Liczba bezrobotnych w układzie gmin powiatu częstochowskiego. Stan na koniec września 2013 roku	32
Wykres 3. Liczba bezrobotnych wg wykształcenia.....	33

ZAŁĄCZNIK NR 4.

Wykres 1. Struktura wykształcenia respondentów.....	67
Wykres 2. Struktura zatrudnienia	68
Wykres 3. Ocena potrzeby posiadania strategii rozwoju.....	68
Wykres 4. Ogólna ocena życia w gminie Kruszyna	69
Wykres 5. Które z poniższych zdań, według Pani/ Pana właściwie oddaje sytuację w gminie?.....	69
Wykres 6. Ocena poczucia przynależności do gminy.....	70
Wykres 7. Ocena realizacji zadań i inwestycji na terenie gminy	70
Wykres 8. Plany zmiany miejsca zamieszkania do 7 lat	72
Wykres 9. Rodzaje branż.....	73
Wykres 10. Struktura wielkości zatrudnienia	73
Wykres 11. Czy pierwsza siedziba/miejsce wykonywania działalności znajdowała/o się na obszarze gminy?.....	74
Wykres 12. Jak ocenia Pan/ Pani możliwość rozwoju prowadzonej działalności rolniczej/pozarolniczej na obszarze gminy?	74
Wykres 13. Jak oceniają państwo bieżącą sytuację finansową gospodarstwa/ firmy?.....	75
Wykres 14. Jak ocenia Pan/Pani warunki prowadzenia działalności rolniczej/pozarolniczej na terenie gminy?	76

Wykres 15. Jak oceniają Państwo podejście przedstawicieli samorządu terytorialnego do osób prowadzących działalność rolniczą/ pozarolniczą?	77
Wykres 16. Jak ocenia pan/ pani kondycję swojej organizacji pozarządowej?	78
Wykres 17. Czy widzą państwo szansę na rozwój regionu dzięki funduszom pozyskiwanym przez organizacje pozarządowe?	80
Wykres 18. Czy Państwa organizacja pozarządowa dąży do współpracy z samorządem terytorialnym?	80
Wykres 19. czy w państwa gminie działa rada działalności pożytku publicznego?	81